הלכות תפלה וברכת כהנים פרק י - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון דער חברותא-לערנונג — הלכות תפילה פרק י' (און רעקאפ פון פרק ד')

א. הלכות כוונה בתפילה — פרק ד', הלכה ט"ו–ט"ז (רעקאפ)

1. כל תפילה שאינה בכוונה אינה תפילה

דער רמב"ם'ס ווערטער: „כל תפילה שאינה בכוונה אינה תפילה, והמתפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל בכוונה... מה היא הכוונה? שיפנה לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה."

פשט: כוונה איז א תנאי אין תפילה. אן כוונה איז עס נישט קיין תפילה, און מען דארף איבערדאווענען. כוונה מיינט אוועקנעמען אלע מחשבות זרות און זיך פילן ווי מען שטייט פאר דער שכינה.

חידושים און הסברות:

- **וואס מיינט „לא כיוון את לבו" — צוויי מהלכים:** ווען דער רמב"ם זאגט אין פרק י' „מי שהתפלל ולא כיון את לבו", מיינט ער **גאר קיין כוונה** (זערא כוונה), אדער מיינט ער אז עס איז נישט געווען די **פולע כוונה** פון „עומד לפני השכינה"? פאר א צדיק קען מען טענה'ן אז „לא כיון לבו" מיינט אז עס איז נישט געווען א גאנצע תפילה אויף דעם העכסטן מדרגה, און דעריבער קען ער איבערדאווענען און עס ווערט א תפילת חובה.

- **דער מינימום פון כוונה:** דער מינימום איז אז מען זאל **וויסן אז מען דאוונט** — דאס הייסט נישט זיין מסיח דעת. דער מאקסימום איז א שעה פון ישוב הדעת פאר'ן דאווענען, דאווענען מתוך דברי תורה, א מעמד פון פחד ווי מען שטייט פאר א מלך.

2. אם כיוון לבו בברכה ראשונה — שוב אינו צריך

דער רמב"ם'ס ווערטער (באזירט אויף גמרא ד' ט"ז): אויב מען האט כוונה געהאט אין **ברכה ראשונה** (אבות), דארף מען **נישט איבערדאווענען**. מען איז שוין יוצא ידי חובת תפילה. מען קען נאך דאווענען א תפילת נדבה אויב מען וויל, אבער די חובה איז דערפילט.

חידושים און הסברות:

- **ר' יצחק'ס שיטה — כוונה האט נישט צו טון מיט'ן תוכן פון וואס מען זאגט:** כוונה מיינט **נישט** אז מען זאל וויסן וואס מען זאגט (ז.ב. דעם תוכן פון „ולמלשינים אל תהי תקוה"). כוונה מיינט **צו זיין עומד לפני השכינה** — אפילו פאר א פאר סעקונדעס אין דעם טאג. ווען מען האט דאס געהאט אין ברכה ראשונה, איז מען שוין יוצא, ווייל כוונה איז א **כללות'דיגע** זאך, נישט פארבונדן מיט ספעציפישע ווערטער. דאס דערקלערט גוט פארוואס ברכה ראשונה אליין איז גענוג.

- **קשיא אויף ר' יצחק'ס שיטה — ברכה ראשונה איז נאר שבח, נישט תפילה:** ווי קען מען זיין יוצא תפילה מיט ברכה ראשונה, ווען ברכה ראשונה איז בסך הכל **שבחים** אויפ'ן אויבערשטן? מען האט נאך בכלל נישט מקיים געווען דעם עיקר פון תפילה וואס איז **בקשת צרכיו**! דער רמב"ם אליין זאגט אז מעיקר הדין תפילה דארף האבן שבח, הודאה, **און** בקשה.

- **ר' יצחק'ס תשובה — שבח/הודאה/בקשה איז נישט מעכב:** דער סדר פון **שבח, הודאה, בקשה** איז נאר א דין אין דער **„ליטורגיע"** — דער ארגאניזאציע און „קונסט" פון תפילה, ווי אזוי חז"ל האבן מסדר געווען דעם נוסח. אבער עס איז **נישט מעכב** בדיעבד. דער ראיה: **תפילה קצרה** האט נישט קיין שאלת צרכיו, און דאך איז מען יוצא. דער רמב"ם זאגט קיינמאל נישט אז שבח/הודאה/בקשה איז מעכב.

- **דער חבר'ס קשיא: תפילה מיינט בעצם בקשת צרכיו** — דאס איז דער עיקר הגדרה פון תפילה לויט דעם רמב"ם. ווי קען מען זאגן אז מען איז יוצא תפילה נאר מיט שבח (ברכה ראשונה) און קיין בקשה? ער האלט אז ר' יצחק'ס שיטה איז **„בכלל נישט מקובל"**.

- **ר' יצחק'ס ענטפער: א ברכה אליין איז שוין א תפילה.** מען דארף נישט דווקא בקשת צרכיו כדי עס זאל הייסן תפילה. דער עיקר איז דער מעמד פון שטיין פאר דער שכינה.

- **שיטת המגן אברהם (אורח חיים) לגבי נשים:** דער מגן אברהם פסק'נט אז נשים, וואס זענען נאר מחויב מן התורה (נישט מדרבנן), זענען יוצא מיט "שאלת נדבת דבר" — מיט עני ברכה. דאס ווייזט אז דער רמב"ם'ס מהלך שטימט מיט דעם מגן אברהם — אז מיט א מינימום כוונה אין איין ברכה איז מען יוצא דאורייתא.

- **פארוואס דווקא ברכה ראשונה?** עס איז גרינגער צו האבן כוונה ביים אנהייב, און שפעטער פארלירט מען עס. ווען דער רמב"ם זאגט "תפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה", מיינט ער אז מען זאל זיך נישט מיטשענען — מען האט שוין גענוג כוונה געמאכט מיט ברכה ראשונה.

- **א נייער פשט אין "התפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל":** דער רמב"ם רעדט פון צוויי סיטואציעס: (1) **אינמיטן דאווענען:** אויב א מענטש כאפט זיך אינמיטן אז ער האט נישט מכוון געווען אין ברכה ראשונה — דארף ער צוריקגיין צום אנהייב. אבער "ואם כיון בברכה ראשונה שוב אינו צריך" — ער דארף זיך נישט מער אנשטרענגען פאר די ווייטערדיגע ברכות. (2) **נאכ'ן דאווענען:** "מי שלא התפלל" — ער האט שוין געענדיגט, דארף ער צוריק אנהייבן.

- **די כוונה איז ווי "אריינפלאגן" (plugging in) די תפילה:** א מעטאפאר — די כוונה פון ברכה ראשונה איז ווי "כעומד לפני השכינה", עס שטעלט אויף דעם קאנעקשן. ווען דאס איז איינגעפלאגט, קאנעקט זיך שוין די רעסט. אן כוונה הייבט זיך גארנישט אן. דער משל "כגוף בלא נשמה" מיינט: עס איז דא א גוף פון שמונה עשרה (די ווערטער), אבער עס טויג נישט אן א קאפ (כוונה). מען דארף אריינלייגן א נייעם קאפ כדי עס זאל קענען "פארן".

- **קיין סתירה אין רמב"ם:** די באקאנטע סתירה — אז פריער שטייט מען דארף כוונה, און שפעטער שטייט אז בדיעבד איז מען יוצא — איז בכלל נישט קיין סתירה. פריער רעדט זיך לכתחילה, שפעטער רעדט זיך בדיעבד.

- **תפילת נדבה אלס אפציע:** ווען מען זאגט "שוב אינו צריך" מיינט מען אז ער איז נישט מחויב מער. אבער איינער וואס וויל זיין א צדיק און דאווענען ביז ער האט אלעס מכוון, האט ער א מקום פאר תפילת נדבה. דאס איז נישט א ברכה לבטלה. אבער דאס זענען נישט "אונזערע הלכות" — דאס איז וואס מען *וויל* טון, נישט וואס מען *דארף*.

- **מינימאליזם vs. הויכע עקספעקטאציעס:** דער רמב"ם רעכנט זיך מיט דער ריאליטעט — ער ווייסט אז כוונה איז א שיינע זאך, אבער ער איז ריאליסטיש אז ברכה ראשונה איז גענוג. דאס איז פאר דעם "עבד" — דער רמב"ם רעכנט זיך מיט דער מציאות פון מענטשן.

ב. הלכות טעות בתפילה — פרק י'

3. טעה בתפילתו — כללי דין

דער רמב"ם'ס ווערטער: ווער עס האט זיך **טועה** געווען אין תפילה — דארף ער חזר'ן.

פשט: "טעות" מיינט ער האט געמאכט א מיסטעיק — ער האט נישט געזאגט די ריכטיגע ווערטער, אדער פארגעסן א שטיקל.

חידושים און הסברות:

- **וואס מיינט "טעה"?** טעות מיינט נישט סתם ספק וואו ער האלט (ווי ביי קריאת שמע), נאר ער האט ממש געמאכט א טעות — ער האט נישט געזאגט יעדע ווערטער ריכטיג. "טעות" מיינט ספעציפיש איינע פון די זאכן וואס זענען מעכב, ווי: נישט געזאגט "מוריד הגשם", געזאגט "המלך הקדוש" אנשטאט "האל הקדוש", געזאגט "מודים מודים", נישט געזאגט "יעלה ויבוא".

- **טעות vs. כוונה — צוויי באזונדערע ענינים:** דער רמב"ם האט פריער גערעדט וועגן כוונה, און יעצט רעדט ער וועגן טעותים. דאס זענען צוויי באזונדערע קאטעגאריעס. ביי כוונה — די תפילה איז נישט קיין גוטע תפילה. ביי טעות — עס פעלט די תפילה אליין, דער נוסח איז נישט ריכטיג.

- **"חוזר ומתפלל" איז נישט קיין קנס:** ווען מען זאגט "חוזר ומתפלל" איז דאס נישט קיין עונש/פאנישמענט. דער חיוב איז טאקע געווען אז מען זאל זאגן אויפ'ן סדר, די ריכטיגע ווערטער. אויב מען האט עס ראנג געטון, האט מען נאך נישט מקיים געווען די הלכה. פארקערט — עס איז א זכות, מען גיט אים נאכאמאל א טשאנס.

4. טעה בשלש ראשונות, אמצעיות, אחרונות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ואם טעה באחת משלש ברכות הראשונות — חוזר לראש. ואם טעה באחת משלש ברכות האחרונות — חוזר לעבודה (רצה). ואם טעה באחת מן האמצעיות — חוזר לתחילת הברכה שטעה בה."

פשט:

- טעות אין ערשטע 3 ברכות ← הייבט אן פון אנהייב שמונה עשרה.

- טעות אין לעצטע 3 ברכות ← גייט צוריק צו ברכת עבודה (רצה).

- טעות אין מיטעלסטע ברכות ← גייט נאר צוריק צו דער ברכה וואו ער האט זיך געטעות.

חידושים און הסברות:

- **פארוואס זענען די אמצעיות נישט איין "פעקעדזש"?** ביי די שלוש ראשונות און שלוש אחרונות איז דער דין אז מ'גייט צוריק צום אנהייב פון דער גאנצער גרופע. אבער ביי די אמצעיות — נישט. די שבח פון הקב"ה איז א פעקעדזש, דאנקען הקב"ה איז א פעקעדזש, אבער צרכים זענען נישט איין פעקעדזש — כאטש אלע ברכות זענען געריכט צום אייבערשטן.

- **צוויי לעוועלס פון "סדר הברכות מעכב":** דער רמב"ם האלט אז מ'קען נישט זאגן די ברכות שלא על הסדר. אויב ער האט זיך טועה געווען אין "ראה נא בענינו", קען ער נישט זאגן דאס ברכה אין א ראנדאם פלאץ — ער מוז צוריקגיין און זאגן פון דארטן ווייטער כסדר. ס'זענען דא צוויי לעוועלס: (1) צי מ'דארף צוריקגיין צום אנהייב פון אלע אמצעיות — **ניין**; (2) צי מ'מוז משלים זיין פון דער ברכה שטעה בה און ווייטער כסדר — **יא**. דער רמב"ם לערנט די גמרא'ס ווארט "למסדר" אז ס'מיינט מ'מוז נישט גיין צוריק צום אנהייב, אבער מ'מוז יא גיין כסדר פון דער ברכה וואו ער האט זיך טועה געווען. ס'איז דא א שארפע מחלוקת ראשונים — אנדערע ראשונים האלטן מ'קען אפילו טוישן דעם סדר.

5. שליח ציבור שטעה

דער רמב"ם'ס ווערטער: שליח ציבור שטעה כשמתפלל בקול רם — הרי זה חוזר. אבל אם טעה כשמתפלל בלחש — אינו חוזר ומתפלל בלחש פעם שניה, משום טורח הציבור, והוא שיכוון בתפילה בקול רם.

פשט: א שליח ציבור וואס האט זיך טועה געווען אין חזרת הש"ץ (בקול רם) — ער מוז חוזר זיין ווי א יחיד. אבער אויב ער האט זיך טועה געווען אין זיין תפילת הלחש, דארף ער נישט נאכאמאל שטיל דאווענען, ווייל דאס וואלט אויפגעהאלטן דעם ציבור. ער איז יוצא מיט דער חזרת הש"ץ בקול רם.

חידושים:

- דער חידוש איז אז ביי תפילת הלחש פון שליח ציבור, וואו ער גייט ענעווייס נאכאמאל זאגן שמונה עשרה בקול רם, לאזט מען אים נישט נאכאמאל שטיל דאווענען ווייל עס וואלט געווען טורח הציבור — מ'וואלט געדארפט ווארטן צוויי מאל שמונה עשרה.

- דער רמב"ם האט פריער געלערנט אז דער שליח ציבור דאוונט אויך תפילת הלחש, און ר' יצחק האט געזאגט דער טעם איז "כדי שיהא רגיל על לשונו". אבער דער רמב"ם אליין האט אפשר נישט קלאר דעם טעם געזאגט.

6. שליח ציבור שטעה ונבהל — ששהה שעה

דער רמב"ם'ס ווערטער: שליח ציבור שטעה ונבהל ולא ידע מהיכן יתחיל, ששהה שעה — יעמוד אחר תחתיו.

פשט: ווען דער שליח ציבור ווערט פארלוירן און ווייסט נישט וואו ער האלט, און ס'דויערט א לאנגע צייט ("שעה" — א באדייטנדע צייט, נישט דווקא א שעה), שטעלט מען אן א צווייטן אנשטאט אים.

חידושים:

- אויב דער בעל תפילה האט נאך נישט אנגעהויבן, לאזט מען אים נישט אויב מ'זעט אז ער איז נישט ראוי. אבער "אם התחיל – ממתינים לו שעה עד שישלים."

7. *מהיכן הוא מתחיל* — דער צווייטער ש"ץ

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מהיכן הוא מתחיל? מתחילת הברכה שטעה בה הראשון."

פשט: ווען א צווייטער שליח ציבור נעמט איבער, הייבט ער אן פון אנהייב די ברכה וואו דער ערשטער האט געטעות.

חידושים:

- דאס פארבינדט זיך מיט דער פריערדיגער הלכה אז א בעל תפילה דארף זיין א תלמיד חכם — דא זעט מען וואס קען פאסירן ווען א נישט-תלמיד חכם שטעלט זיך דאווענען.

- אן אינטערעסאנטע היסטארישע הערה: אין די צייט פון דער גמרא האט מען נישט געהאט סידורים (דער רמב"ם אליין זאגט דאס), און דער בעל תפילה האט געדארפט אלעס אויסנווייניג וויסן. דעריבער איז טעותים געווען א ריאלע פראבלעם. היינט מיט סידורים איז דאס ווייניגער שייך.

8. טעה בברכת המינים — מעבירין אותו מיד

דער רמב"ם'ס ווערטער: אם טעה בברכת המינים — אין ממתינין לו, מעבירין אותו מיד, שמא מינות נזרקה בו.

פשט: ביי ברכת המינים ("ולמלשינים") ווארט מען נישט — מ'נעמט אים גלייך אראפ, ווייל ס'איז א חשש אז ער האט מינות אין זיך.

חידושים און הסברות:

- דער רמב"ם באמערקט אז דער אריגינעלער נוסח איז געווען "למינים", און "ולמלשינים" איז שפעטער צוגעלייגט געווארן.

- **דריי וועגן ווי א מענטש ווייזט סימני מינות:** (1) **"מודים מודים"** — משתקין אותו; (2) **"יעל כו' ציפור"** — א פארקרומטע השקפה, אבער נישט דירעקט מינות, מ'איז אים משתק אבער נישט מעביר; (3) **ברכת המינים** — מעבירין אותו מיד. דער חילוק: ביי "מודים מודים" און "יעל כו' ציפור" איז דער דין **משתקין** (מ'מאכט אים שטיל), אבער ביי ברכת המינים איז דער דין **מעבירין** (מ'שיקט אים אוועק).

- **דער ענין פון בושה:** דאס אוועקשיקן דעם שליח ציבור אינמיטן ברכת המינים איז א גרויסע בושה — זיינע קינדער בייסן אויף די ליפן. אבער ס'איז נויטיג כדי נישט צו לאזן א חשש מינות אין שול.

- ביי ברכת המינים איז דאס ממש א "אויפן גנב ברענט דאס היטל" סיטואציע — ווער עס רעפוזט צו זאגן ברכת המינים, באווייזט דערמיט אז ער אליין איז א מין. ס'ווערט פארגליכן צום שרץ וואס גייט אין מקוה — ווען ער קומט ארויס ווערט ער ווידער טמא, ווייל ער איז א שרץ.

9. "לא יהא סרבן" — דער וואס ווערט געבעטן איבערצונעמען

חידושים און הסברות:

- **די משנה זאגט "לא יהא שום סרבן בעיר זו"** — יעדע שול דארף האבן יעמאנד וואס איז גרייט שנעל איבערצונעמען ווען דער שליח ציבור פאלט אויס.

- **סרבנות איז נישט ענווה:** ווען מ'בעט יעמאנד איבערצונעמען אין אזא סיטואציע, איז סרבנות (זיך אפזאגן) נישט קיין ענווה – ס'איז "פלעין שלעכטקייט". ענווה איז ווען מ'זוכט נישט כבוד, מ'יאגט נישט נאך דעם עמוד. אבער ווען ס'איז א נויט – מ'שטייט אן א בעל תפילה – דארף מען שנעל צוגיין.

- **פארגלייך צו הלכות תלמוד תורה:** א תלמיד דארף זיך נישט זוכן צו זאגן זאכן פארנט פון דעם רבי'ן – דאס איז ענווה. אבער ווען ס'איז דא א חילול השם, דארף מען וויסן ווען אויפצושפרינגען.

- **דער ספעציפעלער ענין ביי ברכת המינים:** ס'איז נאך מער דרינגענד אז מ'זאל שנעל איבערנעמען, ווייל אויב ס'דויערט, ווערט מובן אז אין יענע שול זאגט מען נישט געהעריג ברכת המינים.

- **רבינו מנוח** זאגט אז געוועהנליך איז שענער צו זיך אפזאגן (ענווה), אבער נישט אין אזא סיטואציע. ער ברענגט ראיות פון משה רבינו ("שלח נא ביד תשלח") און יוסף הצדיק ("והעליתם את עצמותי מזה").

ג. סימני מינות — בגדי צבעונין, בארפוס, מודים מודים

10. האומר "איני יורד לפני התיבה בבגדי צבעונין"

דער רמב"ם (מגילה משנה): איינער וואס זאגט "איך גיי נישט צום עמוד ווייל מיינע קליידער זענען קאלירט" — "אף בלבנים לא ירד באותה תפילה" — אפילו ווען ער טוט זיך אן ווייסע קליידער, לאזט מען אים נישט צוגיין.

פשט: דער וואס איז מקפיד אז מ'מעג נאר דאווענען אין ווייסע קליידער ווערט נישט צוגעלאזט צום עמוד, ווייל דאס איז א סימן פון מינות.

חידושים און הסברים:

- **היסטארישער הינטערגרונט:** געוויסע עובדי עבודה זרה (אפשר מוסולמענער אדער אנדערע גרופעס) האבן געהאט א מנהג אז מ'מעג נאר דאווענען אין ווייסע קליידער. אויך ס'איז געווען אזעלכע גרופעס (אפשר איסיים) אין די צייט פון דער משנה וואס האבן דאס געהאלטן.

- **דער עיקר חידוש:** מצד הדין מעג מען דאווענען סיי אין קאלירטע סיי אין ווייסע קליידער – ס'איז נישט קיין עבירה ביידע וועגן. אבער דער וואס איז **מקפיד** אז מ'מוז דווקא ווייסע קליידער, באווייזט דערמיט אז ער געהערט צו יענע כת/גרופע. ס'איז נישט דאס קליידל וואס איז דער פראבלעם — ס'איז דער **הקפדה** וואס איז דער סימן פון מינות.

- **א שארפע משל:** ווי א ליטוואק וואס פירט דעם חרם פון ווילנער גאון אויף חסידים — ער האלט נישט אז א גארטל איז אסור, אפשר איז עס אפילו א הידור. אבער ווען איינער איז **אזוי מקפיד** אויפן גארטל אויפן שטייגער פון א חסיד, ווייסט מען אז ער געהערט צו יענע כת.

- **דער רמב"ם'ס שפראך "נוהגות התפילה":** דער ראב"ד פרעגט וואס מיינט "נוהגות התפילה" — אויב ער איז א מין, בלייבט ער א מין אויך מארגן. דער פשט איז אז דער רמב"ם לערנט עס אז ס'איז מער א ענין פון "חוקות הגוים" — זאכן וואס אידן טוען דווקא נישט ווייל גוים טוען עס. ממילא אויב ער טוט תשובה, איז עס א קליינע עבירה וואס מען קען מתקן זיין.

11. האומר "איני עובר בנעל וסנדל" — בארפוס דאווענען

דער רמב"ם: איינער וואס זאגט "איך גיי נישט צום עמוד מיט שיך" — "אף הוא לא יעבור".

חידושים:

- דער **חתם סופר** ברענגט אז אנדערע פעלקער האבן געהאט א הקפדה אז מ'מעג נאר דאווענען בארפוס. דעריבער איז דער וואס איז מקפיד אויף דעם, באווייזט אז ער פאלגט זייערע מנהגים.

- **פראקטישע נפקא מינה:** ווען א איידעם פארגעסט זיין טלית/קיטל יום כיפור, דארף מען אים זאגן אז מ'מעג דאווענען אן דעם — ווייל דער רמב"ם זאגט אז דער אייבערשטער נעמט אן אלע תפילות. אבער דער מנהג היינט אז אלע גייען מיט א ווייסע רעקל איז א באזונדערע זאך — ס'איז נישט דער סאבדזשעקט פון דער הלכה.

- **א מעשה מיט ר' לייבוש פון אנטווערפן:** ער איז מקפיד אז מ'זאל נישט גיין מיט א שווארצע גארטל אויפן קיטל, ווייל אין געוויסע רעליגיעס גייט מען מיט ווייסע קליידער מיט א שווארצע גארטל. דאס איז א דוגמא ווי אזוי דער ענין פון "חוקות הגוים" קען זיין נוגע למעשה.

12. פארבינדונג צו "אומר מודים מודים"

חידוש: ביידע — בגדי צבעונין/בארפוס און "מודים מודים" — זענען סימנים פון מינות. אבער ס'איז א חילוק: ביי "מודים מודים" קוקט עס נישט אויס אזוי שטארק א יורד לפני התיבה ענין — א יחיד קען אויך זאגן "מודים מודים". ביי בגדי צבעונין רעדט מען ממש פון א יורד לפני התיבה. ביי א יחיד איז "מודים מודים" אויך א נישט גוטע זאך ווייל ער פארשטייט נישט די מהות פון תפילה.

ד. ספק אם התפלל

13. מסופק אויב ער האט געדאווענט — אינו חוזר ומתפלל

דער רמב"ם'ס ווערטער: אויב א מענטש איז מסופק אויב ער האט געדאווענט — **אינו חוזר ומתפלל**, ווייל תפילה איז דרבנן און **ספק דרבנן לקולא**. אבער ער **מעג** מתפלל זיין בתורת נדבה.

חידושים:

- **פארוואס זאל ער נישט מוזן איבערדאווענען?** ער האט דאך א חזקה אז ער האט נישט געדאווענט, און ער קען סיי ווי דאווענען נדבה — וואס איז דער חיסרון? דער תירוץ: ספק דרבנן לקולא מיינט ער **דארף** נישט, כאטש ער **מעג** אויב ער וויל.

- ביי שבת איז דא גאונים וואס לאזן נישט דאווענען נדבה, אבער אין וואכנטעג זיכער יא.

14. נזכר באמצע תפילה שכבר התפלל — פוסק

דער רמב"ם'ס ווערטער: ווער עס האט אנגעהויבן דאווענען על דעת חובה, און אינמיטן דערמאנט ער זיך אז ער האט שוין געדאווענט — **פוסק אפילו באמצע ברכה**. מ'קען נישט טוישן פון תפילת חובה צו תפילת נדבה אינמיטן.

חידושים:

- **פארוואס קען מען נישט טוישן פון חובה צו נדבה?** אלע ראשונים האבן זיך געמוטשעט מיט דער קשיא. „פוסק" מיינט ער **מוז** אויפהערן, נישט בלויז ער **מעג**.

- **א חידוש'דיגער פשט:** „פוסק" מיינט בלויז אז ער **מעג** סטאפן — און איינמאל ער מעג סטאפן, איז נישטא קיין סיבה ער זאל יעצט אנהייבן טראכטן וועגן נדבה, ווייל מיר דארפן נישט קיין נדבה. אבער אלע אנדערע ראשונים האבן אנדערש געלערנט, און מסתמא האבן זיי געהאט א סיבה.

15. מעריב — נזכר שכבר התפלל, אינו פוסק

דער רמב"ם'ס חילוק: ביי **מעריב** איז אנדערש — ווייל מעריב איז רשות, האט ער מלכתחילה נישט געדאווענט על דעת חובה. ממילא אויב ער דערמאנט זיך אינמיטן מעריב אז ער האט שוין געדאווענט, **קען ער ווייטערגיין**.

חידושים:

- דער יסוד: ביי מעריב ביסטו סיי ווי א „וואלאנטיר" — דו האסט אנגעהויבן על דעת שאינו חוב. דאס איז ווי **הסכם במצוה — אמר להם לגמור**.

- ביי שחרית/מנחה, וואו ער האט געמיינט ער איז מחויב, איז די גאנצע תפילה געווארן א טעות ווען ער דערמאנט זיך.

- **קשיא פון מפרשים:** דער רמב"ם האט דאך אליין געזאגט אז היינט דאוונט מען מעריב **בבחינת חובה** — סאו פארוואס איז מעריב אנדערש? דער תירוץ: **תפילת רשות איז נישט די זעלבע זאך ווי תפילת נדבה** — כאטש מעריב איז היינט כחובה, בלייבט עס פונדאמענטאל א רשות, וואס איז אנדערש פון נדבה.

ה. טעה והתפלל של חול בשבת

16. געזאגט א וואכעדיגע שמונה עשרה אין שבת

דער רמב"ם'ס ווערטער: ווער עס האט געדאוונט א וואכעדיגע שמונה עשרה אין שבת — **לא יצא** (אדער לויט אנדערע גרסאות: **יצא**). אויב ער דערמאנט זיך **אינמיטן**, ענדיגט ער די ברכה וואס ער האלט אין, און גייט צוריק צו **אתה קדוש** (דער אנפאנג פון די מיטעלע ברכות).

חידושים:

- **פארוואס ענדיגט ער די ברכה?** ווייל ס'איז נישטא קיין איסור צו זאגן תפילת של חול בשבת — נאר חז"ל האבן געזאגט מ'זאל נישט, ווייל ס'איז מטריח אין שבת. אבער אויב ער האלט שוין אינמיטן א ברכה, ענדיגט ער זי.

- **מוסף איז אנדערש:** ביי מוסף **פוסק אפילו באמצע ברכה**, ווייל ביי מוסף איז נישטא קיין אתה חונן — ס'איז נישט שייך א „וואכעדיגע מוסף", ווייל מוסף עקזיסטירט נישט אין די וואך. ממילא אויב ער האט געזאגט א וואכעדיגע שמונה עשרה על דעת מוסף, איז עס גארנישט.

- **גרסא-פראבלעם:** ס'איז דא א מחלוקת גרסאות צי **יצא** אדער **לא יצא** ווען מ'זאגט של חול בשבת. לויט די גרסא פון „יצא" שטימט בעסער דער חילוק צווישן מוסף (וואו ער איז נישט יוצא) און שחרית/מנחה/מעריב (וואו ער איז יוצא).

- **שולחן ערוך הרב'ס שיטה:** ער פרעגט די קשיא אויף מוסף, און זאגט אז לויט דעם רמב"ם איז משמע אז **נאר ביי מוסף** איז ער נישט יוצא.

- **וואס איז דער יסוד פון „לא יצא"?** נישט ווייל מ'טאר נישט זאגן ברכות של חול בשבת (מ'טאר דאך יא), נאר ווייל ער האט א **חיוב מזכיר צו זיין שבת**. ממילא, אויב ער האט דערמאנט עפעס א ווארט פון שבת (ווי ביי ברכה מעין שלש), קען זיין ער איז יוצא — ס'איז א מקום פאר א בריסקער חילוק.

ו. טעויות אין הזכרת גשמים/טל

17. נישט געזאגט "מוריד הגשם" אין ימות הגשמים

דער רמב"ם'ס ווערטער: אין ימות הגשמים, אויב ער האט נישט געזאגט „מוריד הגשם" און אויך נישט „מוריד הטל" — **חוזר לראש**. אבער אויב ער האט מזכיר געווען טל — **אינו חוזר**, ווייל ס'איז גענוג נאנט. אין ימות החמה, אויב ער זאגט „מוריד הגשם" — **חוזר**, אפילו אויב ער האט אויך געזאגט „מוריד הטל", ווייל גשם בימות החמה איז א סימן קללה.

חידושים:

- **פארוואס איז טל גענוג אין ווינטער?** ווייל ער האט שוין דערמאנט דעם אויבערשטן'ס ראלע אין פארזארגן די פעלדער — טל איז א פארם פון דערזעלבן ענין.

- **פארוואס העלפט נישט טל אין זומער ווען ער האט אויך געזאגט גשם?** ווייל גשם בימות החמה איז א **שלילית'דיגע** זאך — ס'איז נישט א ברכה נאר א קללה, און דאס קען נישט אויסגעגליכן ווערן דורך טל.

- **צי מ'דארף מזכיר זיין טל בימות החמה:** דער רמב"ם איז מסופק. טל הערט זיך קיינמאל נישט אויף — סאו פארוואס דערמאנט מען עס בכלל? דער תירוץ: מ'דערמאנט דעם אויבערשטן'ס מעשים (שבח), נישט א בקשה. אבער אנדערע זאגן אז אפילו שבח/הזכרה איז א **הכנה צו די בקשה** וואס קומט שפעטער — קודם דערמאנט מען (שבח), דערנאך איז מען מבקש. אין ספר תהלים זעט מען אז מזכיר זיין שבחים איז א הכנה צו דער בקשה וואס קומט שפעטער.

- **מוריד הטל — מחלוקת מנהגים:** דער רמב"ם איז סובר אזוי ווי נוסח ספרד בזמנינו — אז מען זאגט „מוריד הטל" אין זומער. אנדערע שיטות האבן בכלל נישט געזאגט „מוריד הטל" קיינמאל אין זומער.

- **צי „חוזר על הראש" איז תלוי אין קליימעט?** אין פלעצער וואו עס רעגנט אויך אין זומער (און עס איז נישט א סימן קללה), איז אפשר נישט חוזר על הראש. אין געוויסע סידורים שטייט אז „במקום וואו עס רעגנט אייביג, זאגט מען אייביג מוריד הגשם." אבער דאס איז א מנהג, נישט א פסק הלכה.

- **דער רא"ש:** למאי סלקא דעתך — אנדערש וואלט מען געזאגט „מוריד הגשם" אויך אין ימות החמה, ווייל מען בעט דאך נישט גשם אין ימות החמה (עס איז נאר הזכרה/שבח). דער ריזען פארוואס נישט איז ווייל עס איז א „סימן קללה."

- [**דיגרעסיע:** תפילת כהן גדול אין קודש קדשים — ער בעט אז עס זאל רעגענען, און „ולא יכנס לפניך תפילת עוברי דרכים" — עוברי דרכים בעטן אז עס זאל נישט רעגענען, אבער ווינטער איז דאך די צייט ווען עס דארף רעגענען. אין זומער פארט דער עולם ארום, דעריבער איז רעגן א פראבלעם.]

18. פארגעסן "ותן טל ומטר" אין ווינטער

דער רמב"ם'ס ווערטער:

- **דערמאנט זיך פאר שומע תפילה** — קען ער עס זאגן דארט.

- **נאך שומע תפילה אבער פאר סוף שמונה עשרה** — גייט צוריק צו ברכת השנים און זאגט אלעס פון דארט ביז סוף.

- **נאך ער האט געענדיגט די גאנצע שמונה עשרה** — דארף ער דאווענען די גאנצע שמונה עשרה נאכאמאל.

חידושים:

- **הלכות טעות זענען נישט הלכות כוונה:** עס זעט אויס ווי א סתירה — מען קען דאווענען אן כוונה (מצוות אנשים מלומדה), אבער אויב מען פארגעסט גשמים דארף מען איבערדאווענען. **דער חידוש:** די הלכות טעות זענען **נישט** הלכות כוונה — זיי זענען הלכות טעות. מען דארף זאגן די ריכטיגע ווערטער לויט דעם סדר. עס האט גארנישט צוטון מיט כוונה. א מענטש קען זיין אין גרויס דביקות און פארגעסן פון דער גאנצער וועלט — דאס איז צוויי באזונדערע ענינים.

- **דער ריזען פארוואס מען איז חוזר לראש:** ווייל **דער נוסח התפילה מאכט נישט קיין סענס** אויב מען זאגט „מוריד הגשם" אין זומער. עס איז נישט אז דער אייבערשטער פארשטייט נישט — עס איז אן ענין פון **פארמאליטעט פון דער תפילה.** אלע הלכות טעות זענען אויסגעשטעלט אויף דער פארמאליטעט פון דער תפילה, נישט אויף כוונה.

- [**דיגרעסיע:** צי דארף מען איבערדאווענען אויב מען פארגעסט זיין אייגענע וויכטיגסטע בקשה? אויב א מענטש'ס גאנצע פרנסה איז פון סטאק מארקעט, און ער האט נישט דערמאנט דאס אין תפילה — איז דאס אזוי ווי איינער וואס האט נישט דערמאנט גשמים אין ווינטער? **תשובה (ר' יוסף):** ניין, ער דארף נישט איבערדאווענען. ווייל ברכת השנים בעט פאר שפע בכלל — די ברכות זענען „אבות" צו אלע צרכים. מען דארף נישט מתפלל זיין אויף אלע פרטים. די תקנה איז ספעציפיש אויף גשמים, נישט אויף יעדע פערזענליכע בקשה. מען קען נישט טרייען צו מאכן סענס פון דער הלכה דורך כוונה-סברות. די הלכה איז א תקנה מיט א סדר — אנשי כנסת הגדולה האבן מתקן געווען א שיינעם נוסח, און מען דארף עס זאגן ריכטיג. עס איז פארמאליטעט, נישט אז דער אייבערשטער פארשטייט נישט אנדערש.]

- [**דיגרעסיע:** דער **מעשה פון דעם הייליגן ראפשיצער:** ער האט געהערט א איד זאגן „אחד" און געזאגט אז ער האט פארגעסן פון זיך אליין — „דו

האסט פארגעסן אז דער אייבערשטער איז דיין קעניג." אבער דאס איז אן ענין פון כוונה/דביקות, נישט פון הלכות טעות.]

ז. הלכות יעלה ויבוא — פארגעסן אין יום טוב/ראש חודש

19. פארגעסן יעלה ויבוא

דער רמב"ם'ס ווערטער:

- **דערמאנט זיך פאר סוף שמונה עשרה (פאר עקירת רגליו):** חוזר לעבודה (רצה) און דערמאנט יעלה ויבוא, דערנאך ענדיגט ער. אזויווי דער כלל: טעה בשלש אחרונות — חוזר לעבודה.

- **נאך עקירת רגליו:** חוזר לראש — דארף דאווענען די גאנצע שמונה עשרה נאכאמאל.

חידוש בנוגע תחנונים נאך שמונה עשרה: אויב ער זאגט נאך תחנונים/בקשות נאך „עושה שלום" (פאר עקירת רגליו), איז ער נאך אלץ אינמיטן די דריי לעצטע ברכות, און קען חוזר לעבודה זיין — ער דארף נישט איבערזאגן די גאנצע שמונה עשרה.

20. יוצא מן הכלל: ערבית פון ראש חודש

דער רמב"ם'ס ווערטער: אויב מען האט פארגעסן יעלה ויבוא אין ערבית פון ראש חודש — **דארף מען נישט איבערדאווענען.**

חידושים:

- דער טעם: ראש חודש ביינאכט איז ספק — מען האט נאך נישט מקדש געווען דעם חודש (אין הלכות קידוש החודש: אין מקדשין את החודש בלילה). הגם אז מיר ווייסן פון לוח אז עס איז ראש חודש, איז עס נאך נישט „מעמד ראש חודש."

- **קשיא:** ערבית איז דאך בכלל נישט חובה (רשות)? **תירוץ:** מאכט נישט אויס — איינמאל מען דאווענט, דארף מען עס דאווענען כתקנה. דער ריזען פארוואס מען איז נישט חוזר איז ספעציפיש ווייל ראש חודש ביינאכט איז ספק, נישט ווייל ערבית איז רשות.

21. שליח ציבור וואס האט פארגעסן יעלה ויבוא — שחרית פון ראש חודש

דער רמב"ם'ס ווערטער: אויב דער ש"ץ האט פארגעסן יעלה ויבוא אין שחרית פון ראש חודש און שוין געענדיגט, דארף ער **נישט** נאכאמאל דאווענען. **צוויי טעמים:** (1) **טורח הציבור** — עס איז א לאנגע דאווענען (שחרית פלוס מוסף). (2) **תפילת מוסף איז א תיקון** — ביי מוסף וועט מען דאווענען ראש חודש כתיקונו — **שאלת תפילת המוספין לפניו שיזכיר בה ראש חודש.**

חידושים:

- **די תפילה אן יעלה ויבוא

איז נישט א "פסול'ע" תפילה: **פון דעם וואס מען רעכנט מיט מוסף אלס א תיקון, זעט מען קלאר אז א שמונה עשרה אן יעלה ויבוא איז נישט א פסול'ע תפילה וואס ווערט אינגאנצן ארויסגעווארפן. ווייל אויב יא — וואס העלפט מוסף? מוסף קען נישט מאכן גוט שחרית.** נפקא מינה למעשה:** אויב איינער האט א תפילה פרטית (למשל אויף א שידוך) געזאגט אין דער שמונה עשרה וואו ער האט פארגעסן יעלה ויבוא — דער אייבערשטער האט אים יא צוגעהערט, ס'איז נישט אוועקגעווארפן.

- **פארוואס העלפט דער היתר נאר ביי ראש חודש און נישט ביי שבת/יום טוב?** דער **בית יוסף** טענה'ט אז דער היתר פון "ער גייט דאך נאך דאווענען מוסף" ארבעט נישט ביי שבת און יום טוב. ביי שבת — וואו מ'ארבעט נישט עניוועיס — איז מען **יא מחזיר**. דער חילוק: ראש חודש איז אן ארבעטס-טאג, מ'קען נישט סתם בלייבן אין שול, דעריבער איז דער טורח הציבור גרעסער. אנדערע פוסקים האלטן אנדערש.

- **צוויי זאכן אדער איין סיבה?** דער רמב"ם ברענגט צוויי עלעמענטן (טורח הציבור + מוסף שטייט פאר), אבער ער פרעזענטירט עס אלס **איין סיבה:** וויבאלד ס'איז דא טורח הציבור, קען מען זיך סומך זיין אויף מוסף. טורח הציבור אליין וואלט נישט גענוג געווען אן דעם וואס מוסף שטייט פאר.

- **טורח הציבור ביי שליח ציבור בכלל:** דער ר"ב זאגט אז אלע טעותים פון שליח ציבור וואס מען דערמאנט זיך נאכ'ן דאווענען — זאל מען נישט איבערדאווענען, ווייל טורח הציבור. נאר אויב מ'דארף צוריקגיין צו איין ברכה אדער אפאר ברכות איז אנדערש, אבער אינגאנצן נאכאמאל שמונה עשרה — דאס טוט מען נישט.

- **חוטא נשכר?** איינער וואס האט פארגעסן יעלה ויבוא און דארף דאווענען צוויי שמונה עשרה'ס — איז דאס נישט חוטא נשכר (דער זינדיגער ווערט באלוינט מיט מער תפילה)? דער ענטפער: דער מענטש איז א "נעבעכ'ל" — ער דארף מער תפילה. די פריערדיגע תפילה איז געווען א שיינע תפילה, נאר אן ראש חודש דערמאנונג. ס'איז נישט אז ער האט נישט געדאווענט — ער האט נאר נישט דערמאנט ראש חודש.

ח. עשרת ימי תשובה — המלך הקדוש / המלך המשפט

22. פארגעסן "המלך הקדוש" אדער "המלך המשפט"

דער רמב"ם'ס ווערטער: אין עשרת ימי תשובה זאגט מען **המלך הקדוש** און **המלך המשפט**. אויב ער האט פארגעסן **האל הקדוש** — **חוזר לראש**, ווייל ס'איז אין די ערשטע דריי ברכות. אויב ער האט פארגעסן **המלך המשפט** (און געזאגט מלך אוהב צדקה ומשפט) — גייט ער צוריק צו **שופטינו** (ברכה 11) און גייט ווייטער על הסדר.

חידושים:

- **דער ראב"ד חולק:** דער **ראב"ד** איז חולק אויף דעם רמב"ם און זאגט אז **המלך הקדוש איז נישט מעכב.** ער טייטשט "לא יצא" אין דער גמרא נישט אז ער איז נישט יוצא די גאנצע שמונה עשרה, נאר **לא יצא כתקנה** — ער האט נישט געזאגט וואס ער האט געדארפט, אבער ער דארף נישט איבערדאווענען. דער ראב"ד ברענגט אנדערע גמרות וואו "לא יצא" מיינט נישט ממש לא יצא.

- **המלך המשפט — פוסקים זאגן מ'דארף נישט צוריקגיין:** ביי **מלך אוהב צדקה ומשפט** זאגן שפעטערדיגע פוסקים אז מ'דארף נישט צוריקגיין, ווייל ער האט שוין געזאגט דאס ווארט **"מלך"**. ביי **האל הקדוש** שטייט נישט "מלך" אין דער רגיל'ער נוסח, דעריבער איז דארט ערגער.

- **דער רמב"ם'ס נוסח אין מגן אבות:** דער רמב"ם האט אויסגערעכנט ביי **מגן אבות** (וואס מ'זאגט נאך מעריב פון שבת) אז מ'זאגט **המלך הקדוש א גאנץ יאר** — וואס שטימט נישט מיט'ן פשוט'ן פשט.

ט. על הניסים (חנוכה/פורים) און עננו (תענית) — אינו חוזר

23. פארגעסן "על הניסים" אדער "עננו"

דער רמב"ם'ס ווערטער: אויב מ'האט פארגעסן **על הניסים** (חנוכה/פורים) אדער **עננו** (תענית ציבור) — **אינו חוזר ומתפלל.**

חידושים:

- **פארוואס איז על הניסים נישט מעכב?** עס ווערן פארשידענע סברות פארגעלייגט:

- **חנוכה/פורים זענען וויניגער חמורע ימים טובים** — נישט אזוי וויכטיג ווי ראש חודש/יום טוב.

- **ס'איז דא אנדערע וועגן ווי מ'דערמאנט דעם יום טוב:** חנוכה — ער גייט באלד אנצינדן לעכט און זאגן "אשר קדשנו במצוותיו"; פורים — ער האט אנדערע מצוות. ביי ראש חודש, לעומת זה, טוט ער גארנישט אנדערש — דעריבער איז יעלה ויבוא מער קריטיש.

- **על הניסים איז א שפעטערע הוספה:** די אנשי כנסת הגדולה האבן מתקן געווען יעלה ויבוא אלס חלק פון דער אריגינעלער תפילה, אבער על הניסים (חנוכה) איז צוגעקומען שפעטער — ס'איז אן הוספה אריינגעלייגט אין א

תפילה וואס האט שוין עקזיסטירט. (מרדכי איז געווען פון די ערשטע אנשי כנסת הגדולה, אבער חנוכה איז שפעטער.)

- **די עצה פון "קודם שהגיע לרגליו":** ביי **ענינו** — אויב מ'האט זיך דערמאנט קודם שהגיע לרגליו, קען מען אריינלייגן א **"יהי רצון"** אין די תחנונים. אבער ביי **על הניסים** העלפט דאס נישט, ווייל על הניסים איז א **הודאה** (דאנקען), נישט א **תחנון** (בקשה), און ס'געהערט צו **ברכת מודים** — "מודים אנחנו לך על ניסיך ועל נפלאותיך."

- **דער טריק מיט "הרחמן":** אנדערע פוסקים לערנען אז מ'קען מאכן פון על הניסים א **בקשה** — "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כשם שעשית..." — און דאן פאסט עס אריין אין תחנונים. דער **רמ"א** שרייבט דאס, כאטש ס'איז נישט קלאר אז ער האלט עס פאר א פולע לעגיטימע עצה.

י. הבדלה בחונן הדעת

24. פארגעסן הבדלה אין חונן הדעת

דער רמב"ם/ראב"ד: אויב מ'האט פארגעסן **הבדלה אין חונן הדעת** מוצאי שבת — דארף מען נישט איבערדאווענען, ווייל ער גייט דאך זאגן **הבדלה על היין**.

חידושים:

- **פארוואס העלפט דער סברא נישט ביי קידוש?** ביי קידוש אין מעריב פון שבת — פארוואס זאגט מען נישט דאס זעלבע, אז ער גייט דאך מאכן קידוש על היין? דער תירוץ: **הבדלה אין חונן הדעת איז נישט א הזכרת מאורע** — ס'איז א באזונדערער דין פון הבדלה וואס מ'האט אריינגעלייגט אין תפילה, אבער ס'איז נישט א חלק פון דער עצם תפילה. **קידוש/הזכרת שבת**, לעומת זה, איז **צוויי דינים**: (1) דער עצם דין אז שבת זאל מען זאגן א תפילה פון שבת (הזכרת היום), און (2) קידוש. מ'קען יוצא זיין ביידע מיט די זעלבע ווערטער, אבער ס'איז צוויי באזונדערע הלכות.

יא. תפילת תשלומין

25. שכח ולא התפלל מנחה בערב שבת

דער רמב"ם'ס ווערטער: ווער עס האט פארגעסן מנחה ערב שבת, דאוונט ער מעריב פון שבת צוויי מאל אלס תשלומין. די תשלומין איז די **יעצטיגע** תפילה צוויי מאל — נישט די פריערדיגע תפילה. אויף שבת דאוונט מען נאר זיבן ברכות (נישט אכצן), ווייל מ'וויל נישט מטריח זיין אויף דעם ציבור, און שבת איז נישט קיין צייט פון שאלת רחמים.

פשט: די תשלומין איז נישט אז מען איז שולדיג די **ברכות** פון די פארפאסטע תפילה, נאר מען איז שולדיג **א תפילה**. דעריבער דאוונט מען די תפילה פון **יעצט** צוויי מאל.

חידושים:

- דער יסוד פון תשלומין: מ'איז נישט שולדיג אכצן ברכות — מ'איז שולדיג **א תפילה**. דעריבער קען מען משלים זיין מיט זיבן ברכות פון שבת אויף א פארפאסטע וואכעדיגע מנחה פון אכצן ברכות. דאס איז א פונדאמענטאלער חילוק — די חיוב איז **תפילה**, נישט **ברכות**.

26. תשלומין פון שבת/יום טוב אין וואכן אריין

דער רמב"ם'ס ווערטער: ווער עס האט נישט געדאוונט מנחה בשבת אדער ביום טוב, דאוונט ער מוצאי שבת/יום טוב צוויי וואכעדיגע שמונה עשרה'ס — נישט קיין שבת'דיגע. ער זאגט נישט "אתה אחד" — ער איז שוין אין וואכן.

חידושים:

- **הבדלה אין תשלומין:** אויב ער האט נישט מבדיל געווען (אתה חוננתנו) אין דער **ערשטער** שמונה עשרה, נאר אין דער **צווייטער**, דארף ער דאווענען א **דריטע**. דער טעם: ער האט כסדר געמאכט די תשלומין **פאר** די תפילת חובה. דאס הייסט, די ערשטע (וואס האט נישט געהאט הבדלה) ווערט באטראכט אלס תשלומין (וואו הבדלה איז נישט נוגע), און די צווייטע (מיט הבדלה) ווערט די חובה — אבער דאן האט ער נישט קיין תשלומין. דעריבער דארף ער א דריטע.

- אויב ער דאוונט די "ראנג" תפילה — ער מאכט די תפילת חובה אן הבדלה און זאגט עס איז תשלומין — ווערט די תפילה "ארויסגעווארפן" — ער קען זיך נישט ניצן דערמיט נישט אלס תשלומין און נישט אלס רעגולערע תפילה.

[דיגרעסיע: פילאזאפישע באטראכטונג וועגן תפילה]

אלע הלכות פון סדר התפילה זענען **פאר מענטשן**, נישט פארן אייבערשטן. פארן אייבערשטן זענען נאר הלכות פון **כוונה** נוגע. דער אייבערשטער פארשטייט אז דער מענטש דארף זיך אויסלערנען און האלטן סדר.

מ'דארף זיך טראכטן אז תפילה איז א **געשמאקע זאך**, אזוי ווי א ניגון. ווי איינער וואס האט פארגעסן צו זינגען "כל מקדש" פרייטאג צו נאכטס — ער זינגט עס נאכן סעודה. אזוי אויך מיט תפילה — ווען מ'האט פארפאסט צו זאגן הלל פון ראש חודש, איז דאס ווי פארפאסן א שיינע זאך.

דער רמב"ם זאגט אז אפילו ווען מ'דאוונט שחרית און גלייך נאכדעם מוסף, דארף מען אינצווישן זיך אביסל אוועקזעצן, זאגן קאפיטלעך — ווי דער רמב"ם זאגט אנהייב הלכות תפילה אז פאר'ן דאווענען זאל מען זיך **שוהה** זיין אביסל.

יב. תפילה בציבור — לא יקדים

27. אסור למתפלל בציבור שיקדים תפילתו לתפילת הציבור

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אסור למתפלל בצבור שיקדים תפלתו לתפלת הצבור" — מ'טאר נישט אנהייבן שמונה עשרה פאר דער ציבור הייבט אן.

פשט: ער זאל מיטדאווענען מיט'ן עולם — נישט כאפן. פארדעם מוז ער קומען פריער כדי מיטצודאווענען מיט'ן עולם.

חידושים:

- **א שטארקע ראיה:** פון דעם "לא יקדים" זעט מען אז **תפילת לחש מיט'ן ציבור** איז אויך א חלק פון תפילה בציבור — נישט נאר די הויכע חזרת הש"ץ. דאס איז קעגן וואס פריער געזאגט געווארן אז די עיקר תפילת הציבור איז ביי חזרת הש"ץ.

- **קשיא:** אויב ער איז מקדים, ער וועט ענדיגן **פאר'ן** עולם — פארוואס איז דאס נישט תפילה בציבור? ער איז דאך אין דעם זעלבן בית המדרש! דער מסקנא: **תפילת הרבים** מיינט נישט נאר אז מיר זענען אין איין בית המדרש, נאר **מיר דאווענען צוזאמען** — אין דער זעלבער צייט.

- אלע מפרשים זאגן דער טעם איז ווייל "תפילת הרבים רצויה" — אבער דאס ווערט באקוועסטשענד: אויב ער איז אין דעם זעלבן שול, פארוואס איז דאס נישט תפילת הרבים?

28. מי שאיחר — ווער עס קומט שפעט

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מי שאיחר ובא לבית הכנסת" — ווען דער עולם האלט שוין אינמיטן תפילת לחש: **"אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח ציבור לקדושה — יתפלל. ואם לאו — ימתין עד שיתחיל שליח ציבור להתפלל בקול רם, ויתפלל עמו בלחש מילה במילה עד שיגיע שליח ציבור לקדושה, עונה קדושה עם הציבור, ומתפלל שאר תפילתו לעצמו."**

פשט: אויב ער קען ענדיגן פאר קדושה — זאל ער דאווענען. אויב נישט — זאל ער ווארטן ביז חזרת הש"ץ און מיטזאגן מילה במילה ביז קדושה, ענטפערן קדושה, און דאן ענדיגן אליין.

חידושים:

- **דער רמב"ם vs. שפעטערדיגע פוסקים:** דער רמב"ם זאגט אז נאך קדושה קען ער גיין **אויף זיין אייגענע פעיס** — ער מוז נישט מיטהאלטן מיט'ן חזן ביז סוף. אבער **שפעטערדיגע פוסקים** זאגן יא אז מ'זאל מיטהאלטן מיט'ן חזן על הסדר ביז סוף שמונה עשרה.

- **פראקטישע סברא:** אויב דער בעל תפילה דאווענט זייער הויך און עס פילט אן דעם בית המדרש, וועט ער נישט האבן כוונה אליין — דאן זאל ער מיטדאווענען. אבער ווען ער קען דאווענען רואיג לעצמו, קען ער גיין אויף זיין אייגענע.
- **פארוואס מוז ער מילה במילה ביז קדושה?** ווייל ער קען נישט אליינס אנקומען צו קדושה אין דער ריכטיגער צייט — ער מוז זיך צובינדן צום חזן כדי צו זיין ביי קדושה מיט'ן ציבור.

29. אויב ער האלט אינמיטן שמונה עשרה ווען דער ש"ץ קומט צו קדושה

דער רמב"ם ווערטער: **"ואם התחיל להתפלל קודם שליח ציבור, והגיע שליח ציבור לקדושה"** — ער האלט אינמיטן דאווענען אבער נישט ביי קדושה — **"לא יפסוק"** (ער זאל נישט מפסיק זיין).

חידושים:

- **שיטת הגאונים:** עס זענען געווען גאונים וואס האבן גע'טענה'ט אז "לא יפסוק" מיינט ער זאל אפילו **נישט שווייגן**, ווייל שווייגן און הערן איז **שומע כעונה** — און דאס וואלט געווען א הפסק אין זיין תפילה.
- **דער באר מנוחה** לאכט אויף דעם: שומע כעונה מיינט נישט אז יעדע זאך וואס ער הערט איז א הפסק — עס מיינט אז מ'איז **יוצא** בשמיעה. פארקערט, עס איז א זכות, נישט א הפסק.
- **דער שולחן ערוך** פסק'נט אז מ'זאל **שווייגן** (ביי קדושה ווען מ'האלט אינמיטן שמונה עשרה).

30. שומע כעונה — ווי עס שייך צו הפסק בתפילה

חידושים:

- **שומע כעונה איז א "טול" (כלי), נישט אן אויטאמאטישע חלות:** שומע כעונה מיינט נישט אז יעדער וואס הערט ווערט אויטאמאטיש געהאלטן ווי ער האט עס אליין געזאגט. פארקערט — עס איז א *טול* וואס מען קען *ניצן* כדי יוצא צו זיין, אבער עס פאלט נישט אויטאמאטיש אויף דעם שומע.
- **א פוילישע ווארט — פארגלייך צו "אין שליח לדבר עבירה" און "מחשבה טובה מצרפה למעשה":** שומע כעונה פונקציאנירט ווי שליחות — עס העלפט נאר *לטוב*, ווי מחשבה טובה וואס הקב"ה מצרף למעשה, אבער מחשבה רעה ווערט נישט מצורף. אזוי אויך, אז איינער *הערט* א דבר מגונה (ווי לשון הרע), מיינט שומע כעונה נישט אז דער שומע ווערט געהאלטן ווי ער האט עס אליין *גערעדט* — נאר אז אן אנדערער וועט *מקבל* זיין דעם לשון הרע.
- **אבער דער רמב"ם זאגט דאך שומע כעונה אויף לשון הרע:** דער רמב"ם טאקע ניצט דעם לשון "שומע כעונה" אין קשר צו לשון הרע (דער מקבל לשון הרע איז ערגער), וואס שיינט צו זיין א קשיא אויף דעם פרינציפ אז שומע כעונה ארבעט נאר לטוב.
- **פראקטישע נפקא מינה — שותק בשעת קדושה:** דער זעלבער פרינציפ ווערט אנגעווענדט: ער באקומט די *מצוה* פון קדושה דורך שומע כעונה, אבער ער באקומט נישט די *עבירה* פון הפסק זיין אין תפילה. דאס איז ווייל שומע כעונה ארבעט נאר לטוב (פאר מצוות), נישט לרעה (פאר עבירות). דער שולחן ערוך זאגט אז מען זאל שווייגן — דאס הייסט, מען זאל נישט ענטפערן בפה, נאר שטיל אויסהערן.
- **דער רמ"א'ס שיטה:** דער רמ"א האלט אפשר אז מען דארף נישט מפסיק זיין כדי אויסצוהערן, כאטש מען ווייסט אז מען דארף מפסיק זיין.
- [**דיגרעסיע:** מעשה פון דעם **בעל שם טוב** — מ'האט אים געפרעגט צי ער פארגעסט יאהרצייטן — ער האט געענטפערט: "איך פארגעס קיינמאל נישט, און דו פארגעסט אפילו די צווייטע מאל אויך ווען דו זאגסט אים." דער **בני ברק'ער רב** ברענגט פון בעל שם טוב אז מ'זאל נישט איבערזאגן אויב מ'מאכט א טעות, ווייל מ'גייט מאכן די זעלבע טעות די צווייטע מאל.]

תמלול מלא

הלכות תפילה פרק י' — דינים בדיעבד: טעויות וחסרון כוונה

הקדמה: *מלכתחילה לבדיעבד*

ר' יצחק:

רבותי, מיר לערנען מיר הלכות, ספר אהבה, הלכות תפילה, פרק י'.

ביז יעצט האבן מיר געלערנט וויאזוי צו דאווענען לכתחילה. יעצט גייען מיר לערנען וואס עס געשעט אויב א איד האט געמאכט א טעות. ס'איז אייביג דא א נייע וועג, ס'איז אייביג דא וואס מ'האט צו טון נעקסט, מ'דארף זיך נישט פארלירן.

רעקאפ: *הלכות כוונה בתפילה (פרק ד')*

די הלכות כוונה לכתחילה

ר' יצחק:

האסט געדאווענט. פריער האבן מיר געלערנט אז תפילה פאדערט כוונה. ס'איז דא א פאר עקסטערע סעיפים אין דער רמב"ם אויף וואס ס'טייטש כוונה בתפילה. דער מינימום דערפון איז, מ'זאל דאווענען און נישט זיין ביזי מיט אנדערע זאכן. און נאכדעם זאגט דער רמב"ם, קיימת די כוונה, מ'זאל נישט האבן קיין שום מחשבות, און מ'זאל זיין כאילו עומד לפני השכינה.

סאו, מיר האבן שוין דעמאלט גערעדט מיט ר' יצחק ווי ווייט דאס קען מיינען. און די וואס זענען מחמיר אויף כוונה זאגן ממש, מ'דארף א גאנצע צייט געדענקען אז מ'שטייט פאר א מלך, ס'איז א געוויסע מעמד פון פחד. אבער דער מינימום דערפון איז אז מ'זאל וויסן אז מ'דאווענט, מ'זאל נישט זיין ביזי ממש מיט אנדערע זאכן.

די שאלה: *וואס מיינט "לא כיון את לבו" אין פרק י'?*

ר' יצחק:

ווען דער רמב"ם זאגט דא "מי שהתפלל ולא כיון את לבו", ווייטער קען מען טראכטן, דארטן דער מאקסימום איז דאווענען נאך א שעה, פון זיך מיישב זיין, ענדיגן דאווענען מתוך דברי תורה, א באנטש פון הלכות וואס ס'טייטש אלץ "מכוון לבו". דא זאגט דער רמב"ם, אויב מ'האט געדאווענט און מ'האט נישט מכוון געווען לבו, וואס מיינט ער דא? איז עס געווען זערא כוונה, אדער ס'איז נישט געווען די פולע כוונה פון וואס ער רעדט דארט? ס'קען זיין אז פאר א צדיק קען מען זאגן, "לא כיון לבו" מיינט אז ס'איז נישט געווען א גאנצע תפילה עומד לפני השכינה, קען ער א גאנצע תפילה איבערדאווענען, און ס'ווערט נאכאמאל א תפילת חובה.

רמב"ם פרק ד' הלכה ט"ו: *הגדרת כוונה*

ר' יצחק:

ס'איז נישט דא עכט געשטאנען אין רמב"ם אזא לעווועל אין כוונה, ווי יו דזשאסט מעיד דעט אפ. אין פרק ד' סעיף ט"ו שטייט אזוי, **"מה היא כוונת הלב?"** זאגט דער רמב"ם, **"כל תפילה שאינה בכוונה אינה תפילה, והמתפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל בכוונה"**. וועגן דעם, אויב איינער איז דעתו משובשת וליבו טרוד, טאר ער נישט דאווענען. און נאכדעם זאגט ער ווייטער, **"מה היא הכוונה? שיפנה לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה"**. און נאכדעם קומט צו צו דעם, **"לפיכך"** זאל מען אריינקומען אין בית המדרש שטייט, און מ'זאל נישט מאכן ווי מ'יאגט זיך, און א שיכור טאר נישט דאווענען, און מ'טאר נישט דאווענען מתוך שחוק, ווייל מ'איז ווייטער נישט, נאר מתוך דברי תורה. דאס זענען אלעס די תנאים אין הלכות כוונה.

דער צדיק'ס קשיא: וויאזוי פאסט "אם כיוון לבו בברכה ראשונה" מיט די הלכות כוונה?

ר' יצחק:

סאו אויב איינער וויל לערנען דעם רמב"ם, און איינער איז א גרויסער צדיק, א איד וואס הייסט רבי יצחק מאיר מארגענשטערן, ער וויל דאווענען 25 שעה א טאג. זאגט ער אזוי, מען דארף א גאנצע טאג האבן א מורא'דיגע הויכע מדריגה פון "כולי עובד לפני המלך", א הויכע מדריגה פון גלייך נאך הלכה פסוקה, ישוב הדעת. יעדע מאל אינמיטן דאווענען האב איך נאך געהאט נישט ישוב הדעת, האב איך נאך אלץ א מצוה פון דאווענען.

האט ער געפרעגט, און וואו שטייט אין פרק ד' אז ס'איז דא לעוועלס פון כוונה? איך זאג נישט די ווארט "לעוועלס פון כוונה", איך זאג דאס איז טייטש כוונה. איך ווייס, ס'שטייט נישט דארט אז ס'איז דא לעוועלס. ניין, אבער איך זאג, איך האב נישט געזאגט די ווארט "לעוועלס". איך האב געזאגט, אויב מיינט כוונה אלעס וואס דער רמב"ם האט אנגערופן כוונה, מיינט עס זייער אסאך. דארף א איד איבערדאווענען שמונה עשרה אויב ער זעט אז ער האט נישט געדאווענט מיט כוונה? אדער לעומת זה, אויב כוונה מיינט נאר א ידיעה אז ער דאווענט, די פארקערטע פון מסיח דעת, אבער לכאורה, דער רמב"ם האט געזאגט זייער קלאר אז כוונה מיינט אז ער געדענקט אז ער איז עומד לפני המלך.

ר' יצחק'ס תירוץ: לכתחילה לעומת בדיעבד

ר' יצחק:

סאו, ס'שטייט נישט אז ס'איז דא לעוועלס. ס'שטייט אז מען דארף מכוון זיין. און יעצט קען מען עס לערנען, דו האסט געהערט וואס מען דארף טון לכתחילה. יעצט גייען מיר לערנען וואס מען טוט בדיעבד. וואס איז געשען? ער דאווענט. דו האסט א זאך אז א איד דאווענט און ער איז נישט מכוון. ס'מאכט זיך אמאל. דארף מען וויסן וואס ער זאל טון נאכדעם. איז די תירוץ איז, ער זאל איבערדאווענען נאכאמאל. דאס איז די תירוץ.

אבער די תירוץ איז ביי איין ברכה האט ער געהאט כוונה. אליבא די ערשטע... ביי די ערשטע, איז שוב אינו צריך. מוז ער נישט מער דאווענען נאכאמאל.

חבר:

אז שוב אינו צריך, מוז ער נישט מער האבן כוונה?

ר' יצחק:

אז שוב אינו צריך, דארף ער נישט איבערדאווענען. ער קען נאכאמאל איבערדאווענען אויב ער וויל דאווענען א תפילת נדבה, אבער ער האט שוין יוצא געווען ידי חובת תפילה.

חבר:

איבערדאווענען קען מען אלעמאל אויב מען מאכט א חידוש.

ר' יצחק:

פארוואס זאל מען נישט זאגן אז אלעס וואס איז תפילה מוז זיין מיט כוונה?

חבר:

און איך האב געזאגט, ס'איז דא א קולא פון ברכה ראשונה. יעצט רעדט מען בדיעבד, ר' ישראל.

דיסקוסיע: צי שבח, הודאה, בקשה איז מעכב בתפילה?

די קשיא: פארוואס איז ברכה ראשונה גענוג?

חבר:

יא, אבער וואס איז די ענין אז בדיעבד איז עט ליעסט ברכה ראשונה? פארוואס זאל מען נישט זאגן אז די גאנצע שבח, תפילה והודאה, די גאנצע סדר וואס דער רמב"ם רעדט, איז דאורייתא'דיגער דין?

ר' יצחק:

דער רמב"ם זאגט אז ס'איז א דאורייתא'דיגער דין.

חבר:

אפשר זאל מען זאגן אז א איד וואס האט דריי תפילות נישט געדאווענט מיט כוונה, נאר ברכה ראשונה, אז אט ליעסט איינמאל א טאג זאל ער דאווענען אין אן אופן פון שבח, הודאה, בקשה.

ר' יצחק:

You're adding אלע הלכות. אלע הלכות, לכתחילה דארף מען מכוון זיין אלע תפילות א גאנצע צייט. אבער טאמער א מענטש האט נישט מכוון געווען די גאנצע צייט, אויב האט ער גארנישט מכוון געווען, דאווענט ער איבער די גאנצע זאך. טאמער האט ער יא אביסל מכוון געווען, איז דאך שוין יוצא געווען די כוונה.

ר' יצחק'ס שיטה: כוונה איז נישט תלוי אין תוכן

ר' יצחק:

איך טראכט אריין אז דאס מאכט זייער אסאך סענס לויט מיין דרך, אז די גאנצע נושא פון מכוון זיין עכטע, דו האסט פריער איינער אונז געזאגט אז ס'איז דא פארשידענע סארט חלקים פון תפילה, אט ליעסט מדאורייתא, אזויווי שבח, הודאה, בקשה. דאס איז אלץ שיינע פרטים פאר ווער ס'וויל דאווענען כתקנת חכמים אויף א שיינעם וועג. אבער מעיקר עיקר התפילה איז צו זיין, אזויווי ס'איז געזאגט געווארן, "יפנה לבו מעסקי עולם ויעמוד לפני השכינה". ס'איז נישט קיין חילוק וואס מ'זאגט לפני השכינה. ס'איז אלץ חידושים. און דרך אגב, איז זיך פרעגן מיט כוונה וואס איז גילוי אור לפני השכינה. זייער גוט. אבער דער רמב"ם איז קאנסיסטענט. זייער גוט. ס'איז נישט קיין שום חילוק וואס מ'זאגט. אבער דער רמב"ם האט יא געזאגט, ווען ער האט געזאגט די הלכה, מעיקר עיקר הדין תפילה איז אז מ'זאל זאגן שבח, הודאה, בקשה.

חבר:

איך ווייס, אבער דאס מיינט נאך... You never found any מקור אז דאס איז מעכב in any way. I don't know why you're going to say it. איך ווייס אז ער זאגט דאס, אבער דאס מיינט נאר ארויסצובורענגען אז ס'איז דא א ריכטיגע וועג וויאזוי צו דאווענען. און ממילא, אנדערש וואלטן אנשי כנסת הגדולה נישט געדארפט מאכן א סדר, נישט האבן געמאכט א סדר אין די וועלט אריין. זיי האבן געמאכט א סדר ווייל ס'איז דא יא ענינים וויאזוי ס'וואלט געווען שיין און ריכטיג צו דאווענען. אבער ער זאגט קיינמאל נישט אז ס'איז מעכב אדער עפעס אזא זאך. ס'איז נישט ריכטיג. ס'איז קלאר אז די תפילה מדאורייתא דארף נישט האבן די תנאים. איך ווייס אז דו האסט עס ליב צו זאגן, אבער איך מיין אז ס'איז נישט ריכטיג.

ר' יצחק'ס תשובה: שבח, הודאה, בקשה איז נאר די ליטורגיע

ר' יצחק:

In any case, דא איז נישט די נושא. דא איז די נושא פון כוונה. כוונה מיינט דאך נישט דאס. שבח, הודאה, בקשה איז נישט קיין דין אין כוונה. ס'איז א דין אין די, וויאזוי מ'זאגט, אין די organization of the liturgy, אין די שרייבעריי דערפון, אין די art דערפון. די art דערפון גייט אזוי. אבער כוונה האט נישט מיט דעם. כוונה איז די נחת פון "כאילו שכינה כנגדו", וואס דאס רופט. און אין די זאך איז נישט קיין חילוק וואס מ'זאגט.

חבר:

סאו דו האלטסט אז שבח, הודאה, בקשה איז אויך נאר א תנאי אין די liturgy?

ר' יצחק:

אוודאי. אוודאי.

חבר:

ניין, דאס איז וויאזוי א מענטש איז מתפלל.

ר' יצחק:

איך האב דיר שוין געזאגט, איך ווייס אז דו האלטסט אזוי, אבער איך בין נישט מסכים. אקעי, סאו אונז זעמיר ווייטער אין די אכרונים, און מיר וועלן

זען ווער ס'וועט זיין באשריבן אונזערע ספרים. דאס איז דאך א שאלה פון מקור אין די רמב"ם אויף אזעלכע סארט זאכן. אבער די הלכה לגבי ס'זאל מעכב זיין, זעסטו קלאר אז תפילה קצרה האט נישט קיין שאלת צרכיו ובקשה וכו', און ס'איז נישט מעכב.

ר' יצחק'ס ראיה: כוונה איז נישט תלוי אין תוכן פון די ווערטער

ר' יצחק:

סאו, נאר וואס? איך זאג דיר א פשוט'ע זאך: אויב כוונה האט נישט מיט וואס מ'זאגט, מיט אנדערע ווערטער, מצד דעם וואס ס'איז מעכב מ'זאל האבן כוונה, אויב מ'האט נישט געהאט בכלל כוונה אין א תפילה איין טאג, זאל מען איבערדאווענען. אבער וואס מיינט אז ס'איז מעכב מצד כוונה? כוונה מיינט נישט אז מ'זאל ווייסן וואס מ'זאגט, אז מ'זאגט "למלשינים אל תהי תקוה". ס'מיינט צו זאגן אז מ'זאל זיין פאר אפאר סעקונדס אין דעם טאג עומד לפני השכינה. שוין, האסט געהאט אפאר סעקונדס אין די ערשטע ברכה, ביסטו שוין יוצא געווען, קענסטו שוין גיין ווייטער.

חבר:

זייער גוט. אבער בעצם, בעצם, תורה ארבעט אויך אזוי. מ'דארף לערנען אסאך תורה מיט כוונה, אבער קריאת שמע איז מען אויך יוצא מיט איין פסוק.

ר' יצחק'ס הסבר: כוונה איז א מעמד, נישט א תוכן

ר' יצחק:

אבער די אמת איז, ניין, איך זאג אז כוונה, אויב דו פארשטייסט אז כוונה האט נישט צו טון מיט וואס מ'זאגט, מיט די תוכן, אז די כוונה האט מיט די כללות פון די כוונה, דאן פארשטייסטו זייער גוט אז "אם כיוון לבו בברכה ראשונה". און אויך "ותשועה אין תורג" איז די טייטש, פשוט'ע טייטש איז די טייטש נישט אזוי ווי די רמב"ם לייגט עס אריין ביי די עבודה, אז "תשועה אין תורג" איז "להתפלל". אבער אויך אין די גמרא איז משמע אז מ'איז נישט מחויב צו מכוון זיין מער. מיט אנדערע ווערטער, וואס טייטש כוונה? כוונה מיינט דאך אז ער איז מפנה לבו און ער איז זיך מתרכז אויף די שכינה. סאו א מענטש טוט עס, ער הייבט אן, צום סוף פארגעסט ער, את סאם פוינט פאלט עס אוועק, אזוי ווי די טבע הדברים. שוין, גיי ווייטער.

די חבר'ס קשיא: ברכה ראשונה איז נאר שבח, נישט תפילה

חבר:

לאמיר זאגן מיין וועג, ווען ס'איז די תפילה אזוי ווי איך האב געזאגט אזוי, די רמב"ם האט געזאגט אז תפילה שאינה בכוונה... סארי, וואו בין איך? ד' ט"ז. אזוי שטייט אין די גמרא, "תפילה צריך שיכוון את לבו, ואם אינו יכול לכוין את לבו בכל התפילות, יכוון את לבו בברכה אחת." "כל תפילה שאינה בכוונה אינה תפילה". זייער גוט. דא לערנען מיר אונז אויך, יא, איך האב געזאגט וואס ס'פארגעסט בכוונה מיינט, אז די אנדערע איז נישט קיין תפילה. איז נישט קיין תפילה. "אם כיוון לבו בברכה ראשונה" איז מיר זייער שווער, ווייל ברכה ראשונה האסטו נאך בכלל נישט מקיים געווען די מצוה פון תפילה, האסט בסך הכל געזאגט שבחים אויף די אייבערשטער.

סאו וואלט איך ווען געקענט זאגן אזוי, ווען איך וואלט מיר נישט געלערנט אין דעם רמב"ם תפילה, איינע תפילה, וואלט איך געזאגט אז ער האט די כוונות התפילה פון די ערשטע ברכה, פלוס ער האט געזאגט למעשה אלע ווערטער פון חז"ל. זעט אויס עס איז דא עפעס א מקום פארן זאגן די ווערטער.

אז דער רמב"ם זאגט דארט תפילה איינע תפילה, אויב תפילה איינע תפילה איז פשט ער האט נאר געזאגט די ברכה ראשונה, און די ברכה ראשונה בכלל נישט... עס ווערט גערופן תפילה, עס איז דאך נאר שבח פארן אויבערשטן.

ר' יצחק'ס תשובה: תפילה מיינט נישט דווקא בקשת צרכיו

ר' יצחק:

צוויי זאכן, איך בין נישט מסכים מיט דיר דא. קודם כל, אוועקנעמען די זאך אז דאס דארף זיין שבח, הודאה, בקשה. אבער תפילה מיינט שוין אלע צרכים, ביסטו אויך נישט מודה?

חבר:

ניין, ניין, ניין, פאלש. וואס מיינט שוין דיין מיינונג תפילה?

ר' יצחק:

רחמים מיט'ן אויבערשטן, און השיבנו אליך.

חבר:

אוקיי, לויט ר' יצחק דארף מען נישט די אלע זאכן, מען קען האבן א השיבנו אליך. אודאי מיט'ן אויבערשטן, אבער דאס האט נאר מיט דעם אמונה אדער אן אנדערע דא.

אנשטאט דעם תפילה וואס דאס הייסט בקשת צרכיו, וואס דאס האט דער רמב"ם געזאגט וואס דאס איז בעיסיק תפילה. פרעג איך דיך, וויאזוי קען מען האבן בקשת צרכיו מדובק אין אמונה? ווייל איך זאגן אז עפעס מוז דא געשען אז מען ניצט די כוונה פון ברכה ראשונה, אבער דאך איז זיין זאגן עפעס געווען ווערט.

ר' יצחק:

איך בין נישט מסכים מיט די אלע זאכן נישט. מען איז יוצא תפילה מיט די ערשטע ברכה. אבער דאס וואס דו זאגסט... איך ווייס וואס דו האלטסט, ווען מען מאכט הנחות, וואס ער פרעגט, וואו שטייט אין די תורה מאכן שטיין הנחות? ער פרעגט שוין קשיות. פליז, נעם נישט א גאנצע דעבאטע. ער זאגט דאך גארנישט וועגן שאלת צרכיו.

חבר:

אוקיי, פארוואס זאגט ער נישט וועגן שאלת צרכיו?

ר' יצחק:

עס איז נישט מעכב!

חבר:

איך ווייס וואס דו האסט געזאגט. ס'איז נישט מקובל. ס'איז בכלל נישט מקובל.

סיום הדיסקוסיע: וואס הייסט תפילה?

ר' יצחק:

וואס הייסט תפילה? וואס הייסט נישט מקובל? ס'איז אזוי ווי איינער זאל זאגן אז לערנען תורה איז נישט מקובל בקריאת התורה. תפילה מיינט... וואס טייטשט תפילה? לויט דיר, בקצרה, לפי דיין הנחה, לפי דיין הנחה זאגסטו אז תפילה מיינט דאס. און לפי די פשט פון תפילה מיינט עני און דיס טינגס, און אביסל איז מען יוצא. מיט די רבנים דארף מען זאגן די גאנצע. יעצט הער אויס. א ברכה, א ברכה, א ברכה איז א תפילה, א ברכה איז א תפילה.

הלכות תפילה — כוונה בתפילה וטעות בתפילה

דין תפילה: בקשת צרכיו און כוונה

Speaker 1: ס'איז דא דין תפילה, וואס דאס הייסט בקשת צרכיו, וואס דאס איז וואס דער רמב"ם האט געזאגט אז דאס איז בעיסיק תפילה. פרעגט זיך די שאלה, וויאזוי קען מען האבן בקשת צרכיו מיט מגן אברהם? ווייל איך זאגן אז עפעס מוז דא געשען אז מען נוצט די כוונה פון ברכות ראשונות, אבער דאך איז דיין זאגן עפעס געווען ווערט.

Speaker 2: איך בין נישט מסכים מיט דיר, דו זאגסט אז מען איז יוצא תפילה מיט די ערשטע ברכה. אבער דאס וואס דו זאגסט, איך ווייס ווען דו האלטסט, ווען דו האלטסט ביי מאכן הנחות, דו פרעגסט אן מאריך, דו שטעלסט דיך פאר, דו מאכסט דיך הנחות, דו פרעגסט שוין קיין שאלות. פליז נעם נישט א גאנצע וואך. ער זאגט נישט גארנישט וועגן שאלת צרכיו. אקעי, וואס זאגסטו וועגן שאלת צרכיו? ס'איז נישט מעכב. ווער האט דיר געזאגט אז ס'איז מעכב? ס'איז בכלל נישט מעכב. דאס איז תפילה. וואס הייסט ס'איז נישט מעכב? ס'איז אזוי ווי איינער זאל זאגן אז לערנען תורה

איז נישט מעכב ביי קריאת התורה. דו האסט געזאגט אז תפילה מיינט, לויט מילא, בקשה, חנונה, אזא לשון. לפי דיין הנחה, וואס הייסט תפילה? און ער פירט דיך, פשוט'ע פשט תפילה מיינט עני און דיז טינגס, און מיט אביסל איז מען יוצא. מדרבנן דארף מען זאגן די גאנצע.

שיטת המגן אברהם לגבי נשים

Speaker 1: יעצט הער אויס, אודאי, אודאי איז דאס ווי דער הייליגער מגן אברהם. נישט איך זאג אזוי, דער מגן אברהם זאגט אזוי, ער פסק'נט די הלכה אזוי לגבי נשים. אז לויט זיין מהלך אז זיי זענען נאר מחויב מן התורה תפילה, נישט מדרבנן, זענען זיי יוצא מיט א שאלת נדבת דבר, ער זאגט אין מגן אברהם, מיט עני ברכה. סאו, חכם, מיר קענען הערן דעם מגן אברהם. סאו דער רמב"ם האט דא אויך געמוזט גיין מיט בערך דעם מהלך פון מגן אברהם. נאר דארף מען טראכטן פארוואס די ערשטע ברכה פון שמונה עשרה איז דען וויכטיגער ווי זאגן סתם שהכל. איך זאג דיר, די פשוט'ע פשט איז ווייל ס'איז גרינגער, ווען מען הייבט אן מיט א כוונה, און שפעטער פארלירט מען עס. ווען ער זאגט תפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה, מיינט ער אז דו זאלסט דיך נישט מיטשענען, דו האסט שוין געמאכט גענוג כוונה, אקעי, יעצט לאז עס פארן.

פשט אין "התפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל"

Speaker 2: יעצט, ס'איז וואס דו ביסט גערעכט, אז ס'איז נישט ליטעראלי די תפילה של אחת בכוונה אחת. ס'מיינט נישט אז די ווערטער וואס מען זאגט אן כוונה דאונט קאונט. וואס איז די ראיה? למשל, אז דו גייסט דיך לערנען די הלכות פון שוחט שלא יעלע ויוריד, ס'איז נישט דא קיין הלכה שוחט שלא יעלע ויוריד בכוונה. די הלכה איז געזאגט געווארן, די אלע הלכות וואס דו גייסט לערנען, די לעסן איז די פערטע, ער האט געזאגט די ווערטער אן כוונה. איז קלאר אז די מצוה מדרבנן פון תפילה איז נישט די כוונה, די מצוה פון זאגן די אלע ווערטער. און אז מען זאגט עס, אפילו מען האט געזאגט אן כוונה, איז מען אויך יוצא געווען. און יעדע תפילה מוז מען האבן כאטש אביסל כוונה.

Speaker 1: אבער איך וויל אנקוקן דעם רמב"ם אביסל אנדערש און זאגן אזוי: א מענטש דאוונט און ער כאפט זיך אז ער האט נישט געהאט קיין כוונה. וואס איז "התפלל בלא כוונה"? עס מיינט פון יעצט דארף ער זיך זייער אנשטרענגען צו דאווענען מיט כוונה. זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"ואם כיון בברכה ראשונה, שוב אינו צריך"**. ער דארף זיך נישט שוין אנשטרענגען פאר די ווייטערדיגע ברכות. אבער "מי שלא התפלל", ער האט געענדיגט דאווענען, ער דארף יעצט צוריק אנהייבן דאווענען. פארוואס? ווייל דא איז נוגע ווען א מענטש האלט אינמיטן.

Speaker 2: דאס הייסט, דו ווילסט זאגן אז ער דארף ווייטער נישט אין זינען האבן?

Speaker 1: יא, אבער אינמיטן דאווענען, אויב האט ער נישט געכוונט אין ברכה ראשונה, דארף ער צוריקגיין. ער דארף צוריקגיין צום אנהייב.

Speaker 2: אבער איך פארשטיי נישט די גאנצע פראבלעם. אויב דארף ער צוריקגיין צום אנהייב, ווייל ער דארף דאווענען די אנהייב פון שמונה עשרה, אבער ס'איז גענוג ווייטער אז ער האט אין זינען ברכה ראשונה, און ער קען נאכדעם איבערזאגן די ווערטער.

Speaker 1: די אינטערעסאנטע זאך איז, פארוואס האט מען געדארפט לייגן אזא מין ברכה ווי מגן אברהם ביי די סוף פון שמונה עשרה? ווען א מענטש כאפט זיך ביי די סוף אז ער האט נישט אין זינען געהאט. די ריזען פארוואס די ברכה ראשונה דארף ער מער מכוון זיין איז ווייל ס'איז די ברכה ראשונה, ווייל ס'איז די אנפאנג פון די ברכה. און אויב נישט, קען מען נישט לייגן די ערשטע אין די ענדע, ווייל די ענדע איז די לעצטע.

Speaker 2: דער מענטש האט געדאוונט, און מ'זאגט אים אז ער זאל נאר אין זינען האבן ברכה ראשונה, אבער ער זאל נאכדעם זאגן די גאנצע שמונה עשרה. אבער די זאגן האט ער שוין געטון איינמאל. מ'דארף זיך נאר גובר זיין צו האבן כוונה. פארוואס זאל מען אים נישט זאגן ער זאל זאגן די ערשטע ברכה?

משל: כוונה איז ווי "אריינפלאגן" די תפילה

Speaker 1: א תפילה אן קיין שום כוונה... לאמיר זען, די ערשטע טרעקלעך...

Speaker 2: יא, זייער גוט. מ'דארף איינפלאגן. די כוונה פלאגט איין די תפילה. דו פלאגסט עס איין, דו סטאטסט עס. די רגע ס'איז איינגעפלאגט, קאנעקט זיך עס שוין די רעסט. אבער דו דארפסט אריינפלאגן א תפילה.

Speaker 1: ניין, איך מיין ערנסט, א פשוט'ע זאך, טראכט אריין. די כוונה איז אזוי ווי מ'זאגט "כעומד לפני השכינה". דו ביסט עומד לפני השכינה, און נאכדעם קומט שוין אריין זיין טעקסט פון זיין גוף. ווי קומט די אדרעס פון די תפילה? ס'קומט א פאקס פון די זכרונות, ס'קומט שוין אריין. דער אייבערשטער הערט. אבער אן קיין כוונה הייבט זיך עס גארנישט אן.

לכתחילה און בדיעבד – קיין סתירה אין רמב"ם

Speaker 2: יעצט, איך וועל דיר זאגן דאס וואס דו האסט ליב צו זאגן, זייער א גוטע שאלה שיעור ד' תורה. לאמיר זען ווייטער. עד כאן, דאס איז עד כאן הלכות כוונה. אבער דאס זאגט אויך אסאך ווייטער וועגן די הקירה וואס אונז האבן. אבער לאמיר זען ווייטער. אלע הלכות תפילה, לאמיר אנהייבן גראד. אלע הלכות תפילה, מ'קען ווייטער גיין ביז די הלכות כוונה, און ביז די הלכות מי ששגה בדיעבד איז פארהאן אן כוונה. דאס מיינט אז די גאנצע סתירה וואס איז ידוע אז ס'שטייט פריער אז מ'דארף כוונה, איז בכלל נישט קיין סתירה, ווייל דא רעדט זיך בדיעבד, דארט רעדט זיך לכתחילה. איך פארשטיי נישט די גאנצע קשיא.

תפילת נדבה אלס אפציע

Speaker 1: אבער זיי זאגן אויך אז מ'דארף מחלק זיין צווישן דאס וואס זיי האבן יעצט געלערנט און די נעקסטע הלכות. ווייל דא, אז א מענטש האט געדאוונט אן כוונה, לכאורה איז פשט אז ס'איז נישט קיין גוטע תפילה. דא גייט מען אונז לערנען וועגן א מענטש וואס לכאורה איז עס אן ענין פון א קנס.

Speaker 2: ניין, א מענטש האט נישט געדאוונט כסדר, ער האט נישט געדאוונט ווי ס'איז מסודר געווען אז מ'זאל דאווענען א סדר, אדער מ'זאל זאגן געוויסע תפילות די טעג, און מ'האט עס נישט...

Speaker 1: איין מינוט, איין מינוט. מ'קען ווייטער גיין, מ'רעדט נישט פון כוונה. מ'רעדט פון טעותים, ער האט געזאגט די ראנג ווערטער. מסתמא די אמת איז אז ווען ער זאגט די ראנג ווערטער האט ער נישט מכוון געווען, אבער דאס שטייט נישט. יעדע טעות איז אויך אן ענין אז ער דארף נאכאמאל דאווענען.

Speaker 2: יחזור ויתפלל. דאס איז לכאורה פאר אן אנדערע סיבה. ס'איז נישט ווייל די תפילה איז נישט געווען קיין גוטע תפילה, ווייל ס'פעלט כוונה. ס'פעלט די תפילה אליין.

Speaker 1: א קנס איז א חיוב, אזוי דארף מען זאגן. קנס איז א פאנישמענט. ס'איז נישט קיין פאנישמענט. די חובה איז טאקע געווען אז מ'זאל זאגן אויפ'ן סדר, די ריכטיגע וועג, לויט ווי די גדרים וואס מ'גייט יעצט לערנען. אויב האסטו געטון ראנג, האסטו נאך נישט מקיים געווען היינט די הלכה. די הלכה איז אז ס'זאל זיין א שיינע תפילה, ס'זאל זיין אויסגעארבעט. ס'איז נישט קיין קנס. מענטשן מיינען אפשר אז ס'איז א פאנישמענט, אבער ס'איז נישט קיין עונש. ס'איז נישט אז ער האט געמאכט א טעות און פארגעסן די הלכה, איז א פאנישמענט. ס'איז פארקערט, ס'איז א זכות. א איד, מ'געבט אים נאכאמאל א טשאנס. ס'הייסט אזוי ווי "איום ראשונה יפה". יעצט זאג עס ריכטיג.

Speaker 2: מ'דארף עס טאקע אנקוקן אסאך מאל אז דער מענטש האט דאך עניוועי די ברירה צו מאכן א תפילת נדבה. ווען מ'זאגט אים "שב ואינו צריך", מיינט מען צו זאגן אז דו ביסט נישט דער מענטש וואס וויל

דאווענען. איינער וואס וויל דאווענען, ער מאכט תפילת נדבות. פאר אים איז דאך יוצא געווען מיט ברכה ראשונה. ס'מיינט נישט אייביג אויטאמאטיש אז אויב דו וועסט יעצט זאגן גייט עס זיין א ברכה לבטלה. איך האב א פלאץ פאר תפילת נדבה. אויב איינער וויל זיין א צדיק און דאווענען און דאווענען ביז ער האט די גאנצע דאווענען מכוון געווען, איך ווייס נישט. קען זיין, אבער דאס זענען נישט אונזערע הלכות. דאס איז וואס מ'דארף, וואס מ'וויל טון. מ'זאגט צו זיינע שוין קיין גוטע תפילה נישט און טון וואס ער וויל. איך ווייס שוין פסח און איך נישט קיין דירה.

Speaker 1: איינער איז נישט מסכים. נאר איך נישט דא א חיוב. א חיוב איז נאר ברכה ראשונה. שטיי נישט דאס. אבער עס איז דא א מקום פאר דעם. עס איז דא א מקום פאר אסאך זאכן. ווייל דער רבים האט זיך הויעכע עקספעקטעישן פון כוונה. דא איז שטעמען. דא א מינימאליסט אזוי. יא, איך האב שוונער צורך. איך ווייס פאר וואס דו זאגסט איך. ער זאגט נישט כוונה איז בעלל. נישט מיינער צורך. מ'זעהן מ'דארקזאם בעל. מיינער איז מיינער חיוב. מ'זאגט נישט נאכאמאל. ער איז נישט מיינער חיוב. ווילסט טון וואס דו ווילסט, קיינסט טון וואס דו ווילסט. אבער דער רבים האט נישט צו מיינער עספעקטעישן און ער פארקערט. וויבאלד ער ווייסט אז כוונה איז א שיינע זאך, זאגט ער אז עס איז ריאליסיש. די ערשטע ברכה איז געגוג. דאס איז פאר דעם מיט די עבד אנדערשעדלעך התחילה. אבער עבד מיינט, ער רעכנט זיך מיט די ריאליטי. אבער עס איז דא א גוף פון א שמונעסטער אבער עס טויג נישט, וואס עס האט נישט קיין קאפ. דארף עס יעצוליגן א נייע קאפ וואס עס זאל קענען פארן.

Speaker 2: ניין, איך האב נישט געמיינט אויף אזא הויפן. אבער עס איז נאר א משל, דער מארער איז נאר א משל. אבער ווייל א משל ס'סטעמט מיט דעם ווארט? איך מיין נישט... נעם דעם צורת, יא.

Speaker 1: נאר ווער ס'טייטשט אזוי?

Speaker 2: יא, אבער איך מיין נישט אזוי. דו ווייסט ווער טייטשעט אזוי דערעגסט אזוי? איך ווייס, יא. אבער איך מיין נישט אזוי. איך מיין עס דאגן אז ס'מאכט סענס אזוי. איך מיין נישט אז עס איז א פסי-מעדזשיק.

Speaker 1: אקעי, אבער אונז דארפן וויינען ווייטער.

הלכות טעות בתפילה

וואס מיינט "טעה"?

Speaker 2: יעצט גייען מען לערנען, און עס זאל זאגן וואס איז דעי טאה. איך ווייס שוין וואס איז טאה, אבער זאג פאר וואס איז שטאגט.

Speaker 1: אקעי, איינער האט שוין טאה געווען. טייטש טאה מיינט אז מען סתם האט זיך פארבלאנדזשט, ער ווייסט נישט ווי ער האלט. ער האלט אינמיטן שוין מנסון. ער ווייסט ער שטייט אין דער סמעדזש און האלט אינמיטן שוין מנסון. ער האט עס קיין אנשגאוועג ביי ער האלט. אז אויב געדענקט אז ער האט חינד שוין געזאגט אז ער האלט מבען דעם תשאלה משברכה צו ראשונה. ניין, ניין, אגענצע ספק. א גנצע טייטש ספק, אזוי ווי עס האבן געדענט בקרשמע, קרישמע, אז עכע עס האט זאכן.

Speaker 2: איך מיין אז טאל מיינט דעול ער האט געמאכט א טעות. וועלכע טעות האט ער געמאכט? איך מיין אז עס מיינט ער האט פארגעסן א שטיקל... ניין, טעות מיינט ער האט געמאכט א טעות, א מיסטעיק.

Speaker 1: טעות מיינט ער האט נישט געזאגט יעדע ווערטער, לכאורה. עפעס האט ער געמאכט ראנג. איך ווייס נישט וואס ער האט געמאכט ראנג עקזעקטלי. און אונז וואלטן וויסן וועלכע ס'איז... אפשר מיינט עס איינער פון די טעותים וואס מיר גייען באלד זעהן וואס איז מעכב, אז ער וועט נישט זאגן מוריד הגשם, אזעלכע סארט זאכן. ווייל אנדערש דארף מען דאך וויסן, יעדע ווארט איז מעכב? לכאורה נישט יעדע ווארט איז מעכב עניוועי, סאו...

Speaker 2: קען זיין טעות מיינט אז ער האט געזאגט איינע פון די זאכן אזוויי מיר האבן אויסגערעכנט. ער האט געזאגט "א קדושה ברגש", אדער ער האט געזאגט "מודים מודים", אדער ער האט נישט געזאגט "יעלה ויבוא". דאס פארשטיי איך, נישט געזאגט "יעלה ויבוא" איז אזא זאך.

Speaker 1: בסדר, ער האט פריער גערעדט וועגן כוונה, און דא זאגט ער אויב מען האט געדאוונט אן כוונה, און יעצט זאגט ער... מען האט יא טועה געווען. נישט אזוי ווי די אלע הלכות אז מען זאל זיך נישט טועה זיין, נאר ער איז זיך טועה געווען. אבער וועלכע טעות איז עקזעקטלי דאס וואס איך וויל וויסן, וועלכע טעות רעדט זיך עס. עפעס א טעות וואס איז מעכב, אזוי מוז זיין.

Speaker 2: ס'איז שווער, אויב וועט מען זאגן אז ס'איז נאר א טעות אין די נוסח התפילה, איך זאג דאך, איך טענה'ע זיך א גאנצע צייט אז דאס איז נישט די עיקר הענין.

Speaker 1: זייער גוט, סאו וואטעווער תפילה וואס איז מעכב... דאס האסטו גלייך אפאר ווערטער. אבער ווי א חזן וואס זאגט אפאר פסוקים, דארף ער נישט איבערזאגן. ווייל דארט שטייט אין מפרשים אז איינס איז געגוג, אבער ער האט נישט געזאגט מוריד הגשם, א זאך וואס איז יא מעכב.

Speaker 2: אבער וועגן דעם האבן מיר דאך געזאגט אז מיר גייען לערנען, ס'איז דאך קלאר. אבער אונז האבן דאך געזאגט... אקעי, קען זיין איך וועל... אקעי, איז...

הלכה: טעה בראשונות, אמצעיות, אחרונות

Speaker 1: **"ואם טעה באחת משלש ברכות הראשונות, חוזר לראש. ואם טעה באחת משלש ברכות האחרונות..."** באחרונות איז אויך דא וואס דארף יעלה ויבוא.

Speaker 2: יא. און על הניסים. זאג אבער קלאר די הלכה. וואס איז די הלכה?

Speaker 1: יא. וואס איז די הלכה אז ער איז טועה געווען ביי איינע פון די ערשטע דריי ברכות, הייבט מען אן נאכאמאל. ווייל לכאורה האט ער נישט געמיינט למשל "המלך הקדוש" האט ער פריער געזאגט, אדער "משיב הרוח".

Speaker 2: **"אם טעה באחת משלש ברכות האחרונות"**, למשל ער האט נישט געזאגט יעלה ויבוא אדער וואטעווער דארט איז נישט שייך, הייבט מען אן... גייט מען צוריק צו עבודה, גייט מען צוריק צו די דריי לעצטע ברכות, צו די ברכת עבודה. **"אם טעה באחת מן האמצעיות"**, למשל ער כאפט זיך ביי "ברך עלינו", ער דארף נישט צוריקגיין ביז... נאך גואל ישראל, ביז "רפאנו" און "ראה נא בענינו"... ניין, אפילו נישט. אפילו נישט. ער דארף נישט צוריקגיין צו די ברכה עלינו מציאות. אין טעה באחת מהן חוזר, זאגט דער רמב"ם, וואס דארף ער טון? ער דארף צוריקגיין צו די דעגרי וואו ער האלט. חוזר, ער גייט צוריק צו וואו ער האלט. **חוזר לתחילת הברכה שטעה בה.** ער דארף נישט צוריקגיין צו "יראו עינינו וישמח לבנו", אדער וואטעוועער, איך מיין צו זאגן וואס די ערשטע ברכה איז, "יראו עינינו וישמח לבנו". ער האט זיך געכאפט ביי "בורא פרי האדמה".

הלכות טעות בתפילה: ברכות האמצעיות, שליח ציבור שטעה, וברכת המינים

הלכה א (המשך): טעה באחת מן האמצעיות

Speaker 1:

די ברכות המצוות זענען נישט נאך א סעט וואס מ'דארף צוריקגיין. **טעה באחת מן האמצעיות**, זאגט דער רמב"ם, וואס דארף ער טון? ער דארף צוריקגיין צו די תפילה וואו ער האלט. **חוזר**, ער גייט צו וואו ער האלט. **חוזר לתחילת הברכה שטעה בה.** ער דארף נישט צוריקגיין צו ראה נא בענינו, אדער איך מיין צו זאגן וואס איז דא די קל וחומר, ראה נא בענינו, ער האט זיך געכאפט ביי ברוך אלייני אז ער האט זיך טועה געווען, דארף ער נישט צוריקגיין צו די אנפאנג פון די ברכות האמצעיות, אזוויי יענער האט געדארפט צוריקגיין צו די ערשטע, דהיינו אתה חונן, וואס איז די ערשטע פון די ברכות האמצעיות, נאר ער דארף צוריקגיין צו וואו? ער דארף צוריקגיין

צו די ברכה וואו ער האט זיך טועה געווען, צו די טעות. און משום תפילתו על הסדר, גייט ער צוריק צו וואו די לעצטע מאל פאר ער האט זיך טועה געווען, און ער גייט פון דארטן און ווייטער. זייער גוט. דאס איז דער רמב"ם ז"ל, כאטש ס'איז דא אנדערע ראשונים וואס האבן געהאלטן אנדערש.

דיסקוסיע: פארוואס זענען די אמצעיות נישט איין פעקעדזש?

Speaker 1:

לכאורה, ס'איז זייער אינטערעסאנט, פארוואס די מיטלסטע ברכות הייסט נישט ווי א פעקעדזש? די שבח פון די אייבערשטער איז א פעקעדזש, די דאנקען די אייבערשטער איז א פעקעדזש, דיינע צרכים איז א באנטש עקסטערע בעגס? יא, ס'איז נישט איין פעק. יא, אינטערעסאנט. ס'איז אזויווי איינס, ס'מאכט נישט קיין סענס די אלע הלכות טעות, די פשט איז, א תפילה דארף קומען גוט. דו מאכסט א תפילה און דו הייבסט אן אינמיטן אתה קדוש, ס'מאכט נישט קיין זין. ס'איז אלעס איין ענין, ס'איז איין ענין, ס'איז אלעס אנגעשמירט אויף די אייבערשטער'ס קעליע, ס'איז אלעס מיר זאגן. אבער א צורה האסטו היינט נאר אויסגעלייגט איין פעקעדזש.

מצד שני, דער רמב"ם זאגט יא אז מ'דארף זאגן תפילתו על הסדר, דאס הייסט ער קען נישט זאגן די ברכות שלא על הסדר. אויב ער האט געמאכט א טעות אין ראה נא בענינו, ער קען נישט זאגן דאס אין רענדאם צווישן שמע ותפילה און די שבע שבעתים, נאר ער מוז צוריקגיין און ער חזר'ט שלום ועלך. יא, משום בעיא זאגט ער על הסדר. ער גייט יא, אין א געוויסע זין איז יא דא א ברכות אין די סדר אין ברכות האמצעיות, ווייל ער דארף איבערזאגן נאכאמאל אויף די פסוקים וואס ער האט שוין געזאגט, ס'ווענדט זיך וואו ער האט זיך טועה געווען, אויף די ברכות. אין די סענס האלט דער רמב"ם אז ס'איז יא דא א סדר. ס'איז דא א שארפע מחלוקת הראשונים, ס'איז דא וואס האבן געלערנט אז מ'קען אפילו בכלל טוישן די סדר. אבער דער רמב"ם האט געלערנט אז מ'קען טאקע נישט, די גמרא שטייט אין למסדר, דער רמב"ם האט פארשטאנען אין למסדר. מיינט נאר צו זאגן אז מ'מוז נישט אנגיין all the way צו די אנהייב פון די ברכות המצות, אבער מ'מוז יא משלים זיין די תפילה על הסדר, דהיינו פון די ברכה שהיא טובה, אזוי על יוסף זאגן אלע מפרשים דא. אקעי. דער סדר הברכות איז יא מעכב אויף אזויפיל.

יא, ס'איז דא ווי צוויי לעוועלס פון וויפיל דער סדר הברכות איז מעכב. ביז כדי אז מ'דארף אנהייבן נאכאמאל פון די אנהייב, אדער לכל הפחות אזויפיל אז פון יענע סדר דארף מען גיין ווייטער כסדר. יא, כלו' מ'קען נישט טוישן לכתחילה, כלו' לכתחילה, מ'קען נישט טוישן די סדר, מ'קען נישט זאגן די wrong way, די wrong order פון די ברכות.

הלכה ב: שליח ציבור שטעה

Speaker 1:

רייט. וכן, דאס איז ווען ס'דאוונט א יחיד דאוונט. די זעלבע זאך א שליח ציבור וואס האט זיך טועה געווען כשמתפלל בקול רם, **הרי זה חוזר**, אויך ער דארף צוריקגיין, זאגט דער רמב"ם. דאס איז די זעלבע זאך, אויב ער מאכט א טעות אין די שלוש ראשונות גייט ער צוריק צו אנהייב, וועלכע איז די בחינה... יא, **הרי זה חוזר**. אפילו ס'האלט אויף די ציבור, אבער לכאורה איז עס אויך א חלק, ווייל אז נישט וואלט די תפילת הציבור נישט געטויגט, ס'וואלט געווען א... ס'איז נאך ערגער אפשר ווי א יחיד, ווייל ס'איז אזוי ווי ס'ברענגט טעותים.

אבער, זאגט דער רמב"ם, **אבל אם טעה שליח הציבור כשמתפלל בלחש, אני אומר**, זאגט דער רמב"ם זיין חידוש, אז ער דארף נישט דאווענען בלחש. מיר האבן פריער געלערנט אז דער שליח ציבור הגם ער גייט נאכאמאל זאגן הויך שמונה עשרה און מוציא זיין ידי חובתם פון די ציבור, דאווענט ער אויך די תפילת הלחש. און רבי יצחק האט געזאגט פון וואו ערגעץ אז דער רמב"ם זאגט אז די גמרא זאגט אז ס'איז כדי שיהא רגיל על לשונו די דאווענען. אבער דער רמב"ם האט געזאגט ניין, ער האט נישט געפרעגט.

Speaker 2:

אז ער דאוונט נאכאמאל שמונה עשרה, איך געדענק נישט אז ער האט קלאר געזאגט אז כדי שיהא רגיל על לשונו. איך ווייס נישט.

Speaker 1:

איז למעשה ביי זיין תפילת הלחש אז ער האט זיך טועה געווען, און ער וויל יעצט זיך שטעלן נאכאמאל, אויב ער גייט זיך יעצט שטעלן נאכאמאל גייט ער אויפהאלטן די ציבור. זאגט דער רמב"ם, מיין הלכה איז, איך לערן אז ער זאל נישט זיך שטעלן נאכאמאל דאווענען בלחש, נאר ער איז יוצא זיין מיט דעם וואס ער דאוונט מיט די תפילה בציבור בקול רם. און ער דארף אבער יא... יא, ליין, ליין, ליין.

והוא, זאגט דער רמב"ם מתניא, **והוא שיתנה בלבו חוזר... הוא אינו חוזר**, דער יחיד שליח ציבור **אינו חוזר ומתפלל בלחש פעם שניה על תורח הציבור**, מ'דארףווארטן צוויי מאל ער זאל ענדיגן צוויי מאל שמונה עשרה. ער זאל זאגן נאכאמאל תפילה בלחש, און נאכאמאל תפילה בקול רם. **והוא ענין תפילה בקול רם שנתקנה כדי להוציא את מי שאינו בקיא**, אבער דאס איז די תפילה וואס דער בעל תפילה דאוונט הויך, דארף ער יא חוזר זיין. דאס איז די פשט. ער זאגט אז דאס וואס ס'שטייט אז ער דארף נישט חוזר זיין, איז פונקט ווי א יחיד. דאס רעדט זיך אין די תפילת החזרה, נישט אין די תפילת הלחש שלו, ווייל תפילת הלחש שלו גייט ער נאך ענייוועיס זאגן נאכאמאל. דאס איז די פשט וואס ער טענה'ט. זייער גוט.

הלכה ג: שליח ציבור שטעה ונבהל

Speaker 1:

זאגט ער ווייטער: **שליח ציבור שטעה ונבהל**, דער שליח ציבור האט זיך טועה געווען און יעצט איז ער פארלוירן, ער געדענקט שוין נישט וואו ער האלט. **ולא ידע מהיכן יתחיל**, ער ווייסט נישט וואו אנצוהייבן, און דאס האט געדויערט א לאנגע צייט. א **בעל תפילה ששהה שעה**, דארף מען וויסן וואס א שעה איז, דער רמב"ם מיינט א געוויסע שעה, אדער א גרויסע אמאונט פון צייט. איז פשט אז ער איז נישט קיין בקיא אין בעל תפילה, **יעמוד אחר תחתיו**, זאל א צווייטער אנהייבן פון אנהייב לכאורה. פארוואס עפעס פון אנהייב? פון וואו? ער גייט זאגן, ער גייט זאגן. הלכה ד' גייט שטיין מהיכן יתחיל. אה, **יעמוד אחר תחתיו**. זייער גוט.

אין א פשוט'ע ברכה, דער שליח ציבור הייבט אן א ברכה און ער קעקעצט, ער ווייסט נישט וואס איז די נעקסטע שטיקל, ער קען זיך נישט כאפן, מ'ווארט מ'נעמט צו א שעה צייט.

Speaker 2:

א גאנצע שעה?

Speaker 1:

פרעגסט א גוטע שאלה. און מ'שיקט צו א צווייטן. ער קען נישט, שיק א צווייטן. אבער דאס איז נאר אויב ער האט נאך נישט אנגעהויבן, אויב דער בעל תפילה האט נאך נישט אנגעהויבן און מ'וויל אים צוגיין, דעמאלטס לאזט מען אים נישט, אויב מ'זעט אז ער איז נישט ראוי צו זיין א בעל תפילה. דאס שטייט נישט דא. אבער **אם התחיל בעל תפילה ממתינים לו שעה עד שישלים**. אקעי, ער האט געקומען א שטיקל.

ברכת המינים

Speaker 1:

אם טעה בברכת המינים, קוק וואס ער זאגט דא. וואס טוט זיך אויב דער בעל תפילה האט געמאכט א טעות פונקט ביי ברכת המינים, "ולמלשינים", די סמ"ך גימ"ל קומט אים נישט ארויס פון מויל? דעמאלטס אין **ממתינין לו, מעבירין אותו מיד, שמא מינות נזרקה בו**, פלוצלינג קעקעצטו ביי "ולמלשינים"? ביי "על הצדיקים" שרייסטו הויך, אבער "ולמלשינים" קענסטו נישט? דער רמב"ם, ווי **שלא יתחילו בה אלא ולמלשינים**. אז מ'האט נישט אנגעהויבן "ולמלשינים", נאר מ'האט אנגעהויבן "למינים". "ולמלשינים" האט מען שפעטער צוגעלייגט.

Speaker 2:

יא, ער גייט ארויף אויף "ולמלשינים". דו האסט מורא ווייל דו האסט מורא אז עס וועט זיך אליין.

Speaker 1:

אבער ס'איז זייער אינטערעסאנט, אונז האבן דא די דריטע וועג וויאזוי א מענטש קען ווייזן פאר מענטשן שלעכטע סיגנאלס אז ס'איז מינות ונסתרקבו.

דיסקוסיע: דריי וועגן פון סימני מינות

Speaker 2:

וועלכע אנדערע וועג האבן מיר שוין געהאט?

Speaker 1:

אה, די פריערדיגע זאך. ער זאגט... אבער ס'איז נישט מינות ונסתרקבו. דארט איז געווען "מודים מודים".

Speaker 2:

אקעי, "מודים מודים" איז אפשר מער מעכטיג. איך ווייס נישט צו ס'איז ממש געווען פוסקי מינים וואס פלעגן זאגן "מודים מודים". קען זיין. אקעי, איך ווייס נישט.

Speaker 1:

אבער למשל די "יעל כו' ציפור" איז נישט ווייל ס'איז מינות, נאר ווייל ער האט זיך נישט געהאלטן פון די תפילה. ס'איז נישט געווען א חשש אז ס'איז מינות.

Speaker 2:

ניין, ס'איז נאר א פארקרומטע השקפה.

Speaker 1:

און די ליפער שנעער האט געזאגט אז א פארקרומטע השקפה איז מינות. זייער גוט, אבער ס'שטייט נישט אז מ'איז אים מעביר. דארט שטייט אז מ'איז אים משתק, יא?

Speaker 2:

ניין, נישט משתק. מ'מאכט נאר נאר, ער גייט צוריק צו די נארמאלע אידישע נוסח.

Speaker 1:

דא שיקט מען אים אוועק. יא, ברכה תחת, יא.

דיסקוסיע: "ולא יהא סרבן" — די בושה און די נויטווענדיגקייט

Speaker 1:

נאר דא איז דא א הלכה. ס'שטייט אין רמב"ם **ולא יעשה נסתרים בבית ישראל**. ווען מ'בעט יעצט אז איינער זאל יענעם שנעל גיין איבערנעמען, ס'מאכט זיך דא א קרייסיס אין שול. ס'איז א בושה, יא. די קינדער דארטן בייסן אויף די ליפן אז זייער טאטע איז עפעס געווארן מינות ונסתרקבו. די צווייטע זאל שנעל צולויפן איבערנעמען. דער רמב"ם האט שוין געזאגט אז מ'שיקט איינעם צו, ער זאל אים נישט שיקן.

Speaker 2:

ניין, די משנה, די הגהות מיימוניות אויך. ס'איז אלץ א משנה, און דא האט מען דאס גלייך געווארן אז נארמאלערהייט זאל מען יא. ס'שטייט נישט אז מ'זאל. אז ס'מאכט זיך, א מענטש, איך ווייס נישט צו ס'שטייט אז מ'זאל. ביז דערווייל האבן מיר נישט געזען אז מ'זאל.

Speaker 1:

ניין, אונז האבן נישט געלערנט. ניין, נישט געלערנט אז מ'זאל. אדרבה, אונז האבן געלערנט אז ס'איז דא א שליח ציבור קבוע. זאכן זאגט מען דא, מ'זאגט נישט קיין ענווה. מ'דארף זיין דער נעקסטער מענטש, זיי איינער וואס מ'ארבעט מיט. זיי נישט קיין בעל תפארת.

ער ברענגט דער רבינו מנוח, ער האט די גלייכע זאך. ער זאגט, מ'זעט פון דא אז געוועונליך איז שנעער צו זאגן. ער זאגט, אזוי ווי מ'טרעפט פון משה רבינו, ער האט געזאגט "שלח נא ביד תשלח", האט יוסף הצדיק געזאגט "והעליתם את עצמותי מזה". תלוי אן ער וויל, אז ער יאגלט נישט.

סאו, אז ער גייט, מ'שיקט אים אן צו די ציבור, איז ער שוין נמאס. ס'העלפט נישט, ווייל דעמאלט יענער לאזט זיך נישט. יענער איז מסרב און מ'בעט אים נאכאמאל.

אבער ס'איז מיר אינטערעסאנט, מיר זעט דא אויס ווי נאך עפעס. די משנה זאגט אזוי, ווי אז יעדע שול דארף האבן די תוגליכע וואס ווייסט שנעל וועגן צו קומען, ווייל איינער האט געכאפט עפעס א מין איז נישט גוט, אפילו ס'איז אפשר א קליינע אומבאקוועמליכקייט, אה, די גבאי איז אויף, ער זאל זיך שנעל פארביטן און דאווענען ווייטער. אבער ס'איז שיין, די עולם ווארט דאך, איך האב דאך א ציבור, די עולם ווארט, איך גיי דארפן... ס'איז א חכמה מיט א רענשע בושה.

Speaker 2:

אבער דאס האסטו צוגעלייגט. די פשט שטייט אז די עולם דארף נאר איינעם. ס'איז דא פארשידענע ציבור'ס, **לא יהא שום סרבן בעיר זו**. אבער די נפקא מינה דערפון איז, אז אין א קליינע שול אזוויוי איך דאווען, אדער דו אפשר, איך ווייס נישט, ווען מ'שיקט איינעם צו געוועונליך, איז עס נישט בזה כבודו געוועונליך, ווייל מ'דארף אים. סאו צו זיין א סרבן איז נישט קיין שום ענין פון ענווה, ס'איז פלעין... פלעין שלעכטקייט אין דעם פוינט.

Speaker 1:

איך וועל דיר זאגן וואס סרבן איז. סרבן איז ענליך צו די הלכה ביי הלכות תלמוד תורה, אז א תלמיד דארף זיך נישט זוכן צו זאגן זאכן פארנט פון די רבי'ן אדער ווייטער. יעדער דארף זיין אן ענוי. אבער אויב ס'איז דא א חילול השם, עפעס איז געשען, דארף מען שנעל וויסן ווען אויפצושפרינגען, ווען מ'דארף זיך האבן.

אבער איך מיין די פשוט'ע פשט איז אזוויוי די נמאס, איז ווען ס'איז דא צייט דערפאר. ס'איז נישט קיין צייט, מ'בעט דיך נישט קיין כבוד. די ענווה איז, מ'געבט דיר א גרויסן כבוד צו זיין א בעל תפילה. אקעי, ווער זאגט? ס'איז מיר, ס'פאסט נישט צו גיין כאפן. אבער דאס איז נישט קיין כבוד. יעצט איז פשוט, מ'שטייט דא אינמיטן אן קיין בעל תפילה, גיי שנעל צו.

אבער ס'איז נאך מער פון דעם, ס'איז אויך ברכת המינים. ס'איז נישט יעצט ווערן א מובן אז אין יענע שול זאגט מען נישט געהעריג ברכת המינים, ווייל ס'האט געדויערט, מ'האט געזוכט אז איינער זאל איבערנעמען. שנעל זאג ברכת המינים, אונז האבן מיר אלע פאראייניגט.

Speaker 2:

אקעי, מחני מסכים. איך ווייס שוין וואס דו גייסט אריין צו פראבלעמען, אז ביי איינעם איז א מיאוס.

Speaker 1:

ניין, די משנה זאגט **לא יהא שום סרבן בעיר זו**, מ'גייט ארויף אויף אייביג ווען דער בעל תפילה איז טועה ונופל, אבער אונז האבן מיר נאר דא ווען ס'גייט **יורד אחר תחתיו**.

Speaker 2:

ניין, ווען יעדער **יורד אחר תחתיו**.

Speaker 1:

אה, קען זיין.

אבער דעריבער, ווען ס'איז דא... איך זאג דיר נאך מער, ס'איז דא נאך מער, יעדער מבין אז ס'איז נישט קיין ענין פון כבוד, ס'איז מער אן ענין אז מ'דארף זיך האבן, דארף מען זיין קיין סרבן.

Speaker 2:

ניין, איך האב געוואלט זאגן אז ס'איז אן ענווה, מ'גייט אים נישט טרעפן אין א פארקינג לאט, ער גייט דיך לאזן פאר אים, ער גייט זיך נאכגעבן, ער זוכט נישט קיין בעל תפילה, ער זוכט נישט זיך צו באנוצן, יעדער איינער איז אן עניו. ס'איז נישט קיין ענווה, ס'איז אן פוינט.

Speaker 1:

איך בין נאר מורה אין מיין שול, ווייל וועגן די הלכה פון **משלא יהא סרבן**. די רמב"ם ברענגט אראפ א מעשה אין הלכות מקוואות

הלכות טעויות בתפילה: מהיכן מתחיל השני, מי שאינו עובר לפני התיבה, וספק התפלל

הלכה ג: יעמוד אחר תחתיו

Speaker 1:

ניין, ביי יעדע **"יעמוד אחר תחתיו"** האבן זיי... אה, קען זיין. יא. ווען ס'איז... איך זאג נאך מער, איך זאג נאך מער, יעדע מאל ווען ס'איז נישט קיין נושא פון כבוד, ס'איז מער א נושא אז מ'דארף זיך, זאל נישט זיין קיין סרבן.

אממ... ניין, די מענטשן זענען היינט א נביא. מ'גייט טרעפן זיך אין א פארקינג לאט אין די טעג, מ'זוכט איינער פאר מנחה, נאכדעם זוכט מען א בעל תפילה פאר צוואנציק מינוט, ווייל יעדער איינער איז אן עניו. ס'איז נישט קיין נביא, ס'איז סתם פארקערט. איך בין נאר רב אין מיין שול ווייל וועגן די הלכה פון **"משלא יסרב"**.

ברכת המינים: "אויפן גנב ברענט דאס היטל"

די רמב"ם וויטער, **"מהיכן הוא מתחיל?"** אממ... איך האב מיר זייער פארנימען די מין וואס האט מורא צו זאגן ברכת המינים. זאל ער זאגן ברכת המינים, וועלן מיר זען אז יענער איז דער מין גאר. ס'איז דאך סתם נישט איינגעפאלן די חכמה פון די מינים דעמאלטס. דאס איז מאגערעס חלה, מ'קען נישט. ניין, א מין... דאס איז א שיעור וויפיל דו קענסט אויפשטעלן. דאס איז דאך ממש אזוי ווי "אויפן גנב ברענט דאס היטל". א געוויסע מין... אבער ס'שטייט נישט אויף א געוויסע מין, ס'שטייט **"דער וואס האט דירעקט די מינים"**. נאר דער לעבן, ער מיינט דער צווייטער. נישט יעדער איז אזוי סאך מינים נזרק בו. אזא סאפיסטיקיישן. ניין, דאס איז ממש א "אויפן גנב ברענט דאס היטל" סיטואציע. דאס איז אזוי ווי דער נער זאל ארויסגיין פון מקוה, ווערט ער דאך זיכער טמא דער נער. אה, דו ווייסט טאקע א נער. ס'איז זייער פאני.

אדער ווי דו זאגסט, ס'מיינט קלאר איינעם. ס'איז שוין מיט טיפשות נזרק בו. פאר עפעס א סיבה דארף א צווייטער איבערנעמען די רעדל.

ווייסטו, ס'זעט אויס אז די ברכת המינים היינט איז שוין נישט נוגע טאקע וועגן דעם, אבער אמאל האט מען קלאר געוואוסט וועמען ס'מיינט. ס'איז נישט געווען עפעס א ספק וואס די מינים אין די גמרא...

הלכה ד: מהיכן הוא מתחיל?

אקעי, **"מהיכן הוא מתחיל?"** אזוי, וואס טוט דער צווייטער וואס קומט, וואס טוט ער? פון וואו הייבט ער אן? ער גייט צוריק צו די זעלבע הלכה. ווייל דא איז מסביר אביסל דאס וואס דער רמב"ם האט פריער געלערנט אז א בעל תפילה דארף זיין א תלמיד חכם, ווייל דו זעסט דאך וואס ס'קען ארויסקומען פון א נישט תלמיד חכם וואס שטעלט זיך דאווענען, די אלע טעותים. דו זעסט דא די מקום.

"מהיכן הוא מתחיל? מתחילת הברכה שטעה בה הראשון." און היינט האבן מיר אונזערע סידורים. מ'האט מסתמא נישט געהאט פשוט אזא גרויסע פראבלעם ווייל מ'האט נישט געהאט סידורים. דער בעל תפילה האט מסתמא יא געהאט א סידור. ניין, דער רמב"ם זאגט אין די גמרא נישט. דער רמב"ם זאגט יא, ביי די הלכה פון גמרא איז נישט געווען בכלל קיין סידורים. און מ'האט באמת געדארפט געדענקען. היינט מאכט זיך אזא מענטש אזוי א ניגון, יא, ער האט פארגעסן, ער קען נישט. יא, ס'רעדט זיך ממש פון דעם. ס'איז ממש א שאלה. ער געדענקט נישט וויאזוי ער איז אינו בניינו וכו', און קיינער געדענקט נישט אים אונטערצוזאגן, ווייל ער וואלט חלילה נישט געקענט באקומען אזא גוטן.

אבער נו, ווער ווייסט? ניין, ס'איז... לאמיר מאכן אים א שאלה. ווען איינער נעמט איבער, יא, ווען איינער נעמט איבער, איז פארשטענדליך אז ער דארף מאכן א ברכה. ס'גייט מיט די זעלבע הלכות פון די אלע אנדערע הלכות. ס'גייט אן א ברכה. אויב ער האט אנגעהויבן אינמיטן, נעמט ער צו און ער גייט איבער פון אנהייב יענע ברכה. אויב ס'איז איינס פון די...

נאך איין הלכה פון איינער וואס מ'לאזט אים נישט צו צוגיין צום עמוד. דאס איז אן אינטערעסאנטע הלכה. ס'איז דא נאך הלכות, למשל, ווען ס'איז דא א געוויסע סעט פון ברכות, אויב מ'האט געזאגט נישט לויט די סעט, למשל שבע ברכות, איז דא א הלכה אז דער סדר איז נישט מעכב. פיין, אויך אין ברכות קריאת שמע האבן מיר געלערנט בפירוש אז דער סדר איז נישט מעכב. סאו, איי דאנט נאו. אבער ביי ברכת תפילת שמונה עשרה איז דער סדר מעכב. יא.

הלכה ה: האומר "איני יורד לפני התיבה בבגדי צבעונין"

יא, זאגט די תורה, איז יעצט גייען מיר לערנען נאך איינער וואס מ'שיקט אים בכלל נישט צו. ס'איז איינער וואס ער וויל נישט זאגן ברכת המינים ווארפט מען ארויס, אדער מ'ווייסט פון לכתחילה אז ער גייט עס נישט זאגן, אוודאי שיקט מען אים נישט צו. אבער דאכט זיך מיר אז ס'איז דא נאך א נייער מענטש וואס מ'לאזט אים נישט ארויס. יא? **האומר, "איני יורד לפני התיבה בבגדי צבעונין, מפני שבגדי צבועין"**. יא, קומט א איד אין בית המדרש, און מ'בעט אים, דער גבאי זאגט, "אפשר גייסטו צו צום עמוד?" זאגט ער, "איך קען נישט, מפני שבגדי צבועים", ווייל מיינע קליידער זענען קאלירט.

איז דא אן אינטערעסאנטע הלכה, לייג צו קאפ, איז די הלכה אז דער מענטש טאר מער נישט צוגיין צום עמוד, אפילו ווען ער טוט זיך שוין אן ווייסע קליידער. **"אף בלבנים לא ירד באותה תפילה"**. אין יענע תפילה. ס'הייסט, ער גייט אוועק, ער קומט צוריק מיט א קיטל. יא. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ביי תפילת שחרית געשעט דאס אסאך. א מענטש זאגט, "איך האב א בעקיטשע, איך האב א שווארצע בעקיטשע". איך רעד שוין נישט פון דעם. יא, אבער די ענין דא איז, איך האב געמיינט אז ס'איז אן ענין ווייל ער איז נישט אנגעטאן בצניעות, ער איז נישט אנגעטון שיין. אזוויי די רמ"א האט פריער געזאגט אז ס'איז דא אן ענין פון א טלית, מ'זאל זיך אנטון א טלית. מ'זאל זיין אזוויי דער וואס האט געהאט אן אפר מתניה, אבער דא איז דא עפעס אן ענין, אז ווי מיר זאגן געוויסע מפרשים, אז ס'איז געווען געוויסע עובדי עבודה זרה וואס האבן נישט געדאווענט אויב זיי האבן געהאט קאליר, מען האט נאר געמעגט דאווענען מיט ווייסע קליידער. איך מיין די מוסולמענער זענען אזוי, ניין? די מוסולמענער טוען זיך אן גאנצע ווייסע ווען זיי גייען דאווענען. ס'איז געווען... איך ווייס נישט, אפשר דאס מיינט מינים. מינים מיינט אפשר ווי אזוי ער זאגט עובדי עבודה זרה. אפשר מינים אידן, אדער די אידן האבן זיך געמאכט ווי די גוים. אפשר איז אזא סיטואציע. בקיצור, די חכמים זענען משתיק דארט.

פשט: דאס איז א סימן פון מינות

ניין, ווייל א מענטש קען יא טראכטן אז ווען א מענטש זאגט אים דו קענסט נישט דאווענען אזוי ווייל דו האסט נישט דיין קיטל, איז עס א חשש און ער דארף מורא האבן. ניין, ניין, ווייל ער זאגט דא, ווייל א יחיד א מענטש מעג דאווענען אפילו מיט א שווארצע בעקיטשע, ער זאגט אזא לשון, **"ולא סייעו חכמים"**. ניין, ניין, ס'איז נישט. ס'איז דא א דין, דאס איז א הלכה וואס איז צוריקגענומען געווארן.

דער פשט איז פשוט. ס'איז געווען... דאס איז אן התבטלה הלכה, ס'איז נישט קיין הלכה וואס איז נוגע היינט בזמן הזה אויף עבודה זרה. ניין, ס'איז געווען אין די זמנים פון די חכמים, פון די משנה. ס'איז דאך א משנה דאס, א משנה אין מגילה. אין די צייט פון די משנה איז געווען עפעס מענטשן, אזעלכע גרופע איסיים. איך ווייס נישט, גיי פרעג יוסף פון ווער איז געווען די

פארשוינען מענטשן עקזועקטלי. זיי האבן געהאט א שיגעון, פאר וואטעווער ריזען, גייט מיר נישט אן פארוואס, זיי דאווענען נישט נאר מיט ווייסע קליידער. און די מענטשן, אונז האלטן נישט פון יענע מענטשן. פארוואס נישט? ווייל זיי זענען מינים, זיי ווילן אנהייבן עפעס א גרופע. ס'איז איינע פון זייערע סימנים, אזא מין משוגעת. ס'איז נאר א סימן, ס'איז נאר א סימן, ס'איז נאר א סימן. אבער די מנהג, מען גייט א קיטל, מען גייט א קיטל, דאס איז נישט די שאלה. ס'איז אזא סארט מענטש וואס ער... זאגט מען אים, אונז דארפן אונזער פרייען, און מצד הדין קען מען גיין סיי בצבועים סיי בלבנים, ס'שטערט נישט, ס'איז נישט קיין עבירה ביידע וועגן. אבער דער וואס ער איז מגלה געווען אז ער איז מקפיד אויף די משוגעת, פשט איז ער איז נישט פון אונזערע.

משל: דער ליטוואק און דער גארטל

אזוי ווי, שטעל דיר פאר, איך וועל דיר זאגן א משל וואס מאכט סענס. שטעל דיר פאר אז ס'איז דא א ליטוואק וואס ער פירט זיך די חרם פון די ווילנער גאון אויף די חסידים, אקעי? ס'שטימט נישט אזוי גוט די משל, אבער שטעל דיר פאר ס'קומט אריין א איד אין בית המדרש, און ער זאגט, "דער מגיד דעקסטו מיר צו, איך דארף מיין גארטל." זאגט ער ניין, איך דארף נישט אזוי דאווענען, ווייל דו ביסט א חסיד, דו ביסט דאך אין די כת הידוע וואס איז חרם. פארוואס ווייסט ער אז ער איז אין חרם? ווייל ער גייט מיט א גארטל. נאר דו ביסט אונזער מקפיד צו גיין מיט א גארטל, נישט אז ס'טאר נישט גיין מיט א גארטל. דער ליטוואק איז מסכים אז מ'מעג גיין מיט א גארטל, אדער אפשר איז אפילו א הידור צו גיין מיט א גארטל. אבער אז ער איז אזוי מקפיד, דער אופן שטייגער פון א חסיד, איז ער אין חרם.

האומר "איני עובר בנעל וסנדל"

די נעקסטע זאך איז די זעלבע זאך, **"אומר איני עובר לפני התיבה בנעל וסנדל"**, איך גיי נישט צו צום עמוד מיט נעל וסנדל, איך האב שיך, און איך דארף גיין אן שיך. און ער ברענגט אז דער חתם סופר זאגט אז אנדערע פעלקער האבן געהאט די הקפדה אז מ'מעג נאר דאווענען בארפוס. איז **"אף הוא לא יעבור"**, ווייל ער איז מקפיד מער ווי דער מנהג ישראל אדער מער ווי די תקנת חכמים. די גמרא זאגט שוין, ס'איז דא איין וועג פון פילטערן די בית המדרש דורך ברכת המינים, און ס'איז דא נאך א וועג פון זאגן אז מ'מעג גיין אנגעטון וויאזוי מ'וויל, נישט זאגן אז מ'זאל זיך אנטון אנדערש.

דער רמב"ם: "הבוש בתפילה לא יעבור"

און דער רמב"ם פארשטייט נישט, דער רמב"ם זאגט אין צוועלפטן קאפיטל אז **"הבוש בתפילה לא יעבור"**, מארגן אפשר האט ער תשובה געטאן און ער איז געווארן אויס אפיקורס. ר' יוסף, ער זאגט נאר א הערה, דו האסט א שטוב מיט איידעמער, און ער גייט דיר זאגן, "טאטי, מ'מעג דאווענען יום כיפור מיט א שווארצע ווייסטל? איך האב פארגעסן מיין טלית, איך האב עס נישט געלייגט אין מיין רעקל." דארף מען געדענקען צו זאגן אז מ'מעג, ווייל דער רמב"ם זאגט אז **"אף הוא לא יעבור"**, ווייל ס'איז חסר יתום דין, דער אייבערשטער נעמט אן אלע תפילות. אבער היינט איז דער מנהג אז אלע אידן גייען מיט א ווייסע רעקל. אבער דאס האט שוין צו טון, דער סאבדזשעקט פון די הלכה איז נישט יעצט. אמת, ווייל ער זאגט אז ס'איז נאר ווען ס'איז דא היסטארישע זאכן, אבער ס'ליגט דא אויך די הלכה אז ווען א מענטש זאגט איך וויל גיין אנגעטון לוסנ'דיג, און אויך ביי די יוחסין, ווען א מענטש וויל טון פרומער ווי ס'איז אנגענומען אין די שול, איז נישט קיין גוטע זאך.

מעשה מיט ר' לייבוש פון אנטווערפן

און איך האב געוואלט צולייגן, איך האב קוים געטראפן איינער וואס זאל זיין מורה הוראה, דער הייליגער רבי ר' לייבוש פון אנטווערפן, ער קען זאגן, ווען ער זעט מענטשן גייען מיט א שווארצע גארטל אויף זייער קיטל, ער ווייסט אז פון די ווייטנס אז איינער זאל לייגן די קיטל אויף די גארטל, אדער ער זאל אנטון א ווייסע גארטל. ס'איז דא א הקפדה, איך ווייס נישט פונקט פון וועלכע פלעצער, ווייל עפעס אין געוויסע רעליגיעס גייט מען מיט ווייסע קליידער אויף דעם א שווארצע גארטל. אבער דאס איז נישט... אבער דאס איז נישט די נקודה דא. איך פארשטיי אז דאס מיינט אז ס'איז א סימבאל אין יענעם סארט רעליגיע. מען קען דא לערנען אז פשט איז דו ביסט א איד, וואס דער רמב"ם האט אפשר אזוי געלערנט. פארדעם זאגט דער רמב"ם **"נוהגות התפילה"**. דער ראב"ד פרעגט, ער פארשטייט נישט וואס איז עפעס **"נוהגות התפילה"**. אויב ער איז א מין, מארגן מעג ער שוין ווערן אן אפיקורס און ער איז זיך א מין. קען זיין דער רמב"ם האט געלערנט אזוויוי דו זאגסט, אז ס'איז מער אזוויוי אזא סארט זאך וואס אידן טוען עס דווקא נישט ווייל די גוים טוען עס. איז מארגן, ער האט תשובה געטאן, ס'איז א קליינע עבירה. איך ווייס נישט. אינטערעסאנט.

חזרה צו נושא פון טועה

אקעי, יעצט גייען מיר צוריק צו אונזער נושא פון טועה. דאס איז נאר אריינגעקומען דא ווייל ס'איז געווען די שאלה פון טועה. אבער חז"ל האבן דאס שוין דורך איינגעזאגט געווען מיט נאך איינער וואס מ'שיקט נישט צו. און די זאך וואלט מען נאך געקענט לייגן טאקע צוזאמען מיט די אומר **"מודים מודים"**, ס'איז ענליך צו יענץ אויך. אין די משנה איז עס נאר, יא. אבער דארט האט עס נישט אויסגעקוקט אזוי שטארק א יורד לפני התיבה. דא רעדט מען ממש פון א יורד לפני התיבה. דער אומר **"מודים מודים"** מאכט ער עס סתם אזוי.

דיסקוסיע: ווי איז "מודים מודים" משייך בשעת קנוסה?

Speaker 2:

יא, אבער ווי איז דאס משייך בשעת קנוסה? אוודאי רעדט זיך עס פון א שליח ציבור.

Speaker 1:

אמת איז דער חבר איז גערעכט, אבער ס'קען זיין אז די זאגעריי איז א נישט גוטע זאך ווייל ער פארשטייט נישט גוט וואס די מהות פון תורה איז. אה, ס'ווענדט זיך אין אונזער פריערדיגע מחלוקה. דו ביסט גערעכט אז די הלכה דארט איז אויך פאר א יחיד, אבער בשעת קנוסה, לכאורה דיין תירוץ.

אקעי, מיר דארפן זיך רוקן דא. ס'איז געווען סתם אן עצה צו פארזאגן. אקעי. דער רמב"ם דארט זאגט אז ס'רעדט זיך בתחנונים, וואס לכאורה אפשר דאס זאגט מען נאר ביחיד, איך ווייס נישט. יעצט צוריק צו די הלכה פון דא. לאמיך פארליינען אביסל, איך דארף זיך אביסל רוקן. יא, סארי, מיר האלטן דא.

הלכה ו: ספק התפלל

יעצט, ס'איז געווען א איד, ווי ס'מאכט זיך אזא זאך, אן אינטערעסאנטע זאך, ער ווייסט נישט צו ער האט געדאווענט. אויב ער וואלט געווען א חסידישער איד, וואלט ער געקענט גיין צו א רבי פרעגן. דער רבי זעט צו ער האט געדאווענט, דער רבי קען דיך שפירן. אבער אמאל איז נישט געווען דאס, איז ממילא דארף ער וויסן די הלכה. שלום, דו ביסט שוין דא, דו לערנסט זייער שנעל. אלא, אויב א מענטש איז מסופק אויב ער האט געדאווענט אדער נישט, איז חוזר ומתפלל. לכאורה איז איינער חוזר ומתפלל, פארוואס תפילה ברבים? סוף כל סוף די רבים איז דאך די קהילה. אלא אם כן ער מעג מתפלל זיין אלס אן עשיר נדבה, ער מעג איבערדאווענען אויב ער געדענקט נישט, ווייל **"שמעתי שרוצה להתפלל כל יום תפילת נדבה, יתפלל"**, א מענטש קען דאך דאווענען וויפיל נדבות ער וויל, אלא איז אין די וואכן, שבת האבן מיר געזען אז ס'איז דא גאונים וואס לאזן נישט, אבער אין די וואכן זיכער. ממילא קען ער, אבער מ'דארף נישט.

קשיא: פארוואס דארף מען נישט?

וואס איז פארקערט? פארוואס דארף מען נישט? לכאורה איז דאך דא א ספיקא דרבנן.

הלכות טעויות בתפילה: ספק אם התפלל, נזכר באמצע, והתפלל של חול בשבת

הלכה ו: ספק אם התפלל — אינו חוזר ומתפלל

איז ער אין ספק אויב ער האט געדאווענט אדער נישט? איז **חוזר ואם אינו חוזר ומתפלל**. די הלכה איז **אינו חוזר ומתפלל**. פארוואס? ווייל תפילה איז מדרבנן, און ספק דרבנן איז לקולא.

אלא אם כן ער מעג מתפלל זיין תפילה זו בתורת נדבה. ער מעג איבערדאווענען אויב ער געדענקט נישט, ווייל **שמא רוצה היחיד להתפלל כל היום תפילת נדבה יתפלל**. א מענטש קען דאווענען וויפיל נדבות ער וויל, על כל פנים אין די וואכן. שבת האבן מיר געזען אז ס'איז דא גאונים וואס לאזן נישט, אבער אין די וואכן זיכער. ממילא קען ער, אבער ער דארף נישט.

קשיא: פארוואס דארף מען נישט?

וואס איז פארקערט? פארוואס דארף מען נישט? לכאורה וואס איז די ספק דרבנן? ספק דרבנן צו וואס? ספק דרבנן, יא. מיר האבן דאך געזען, תפילה דרבנן.

Speaker 2: מי שעומד בתפילה ונזכר שכבר התפלל, האב איך שוין דערמאנט, יעצט, אנצוהייבן דאווענען מעג מען אנהייבן אפילו מ'ווייסט זיכער אז מ'האט שוין געדאווענט, ווייל תפילה איז נדבה. אבער ער האט אנגעהויבן... אבער ער האט אנגעהויבן... דער מענטש האט א חזקה אז ער האט נישט געדאווענט, און... איך ווייס נישט, א גוטע שאלה. לאמיר קודם זאגן די הלכה.

נזכר באמצע תפילה שכבר התפלל — פוסק

וואס דער רמב"ם זאגט, אויב ער האט אנגעהויבן צו דאווענען על דעת שהוא חובה, איך וועל נאר מסביר זיין די הלכה. אויב ער האט אנגעהויבן צו דאווענען, ער דאווענט א תפילת חובה, און אינמיטן דערמאנט ער זיך, "אוי, איך האב שוין געדאווענט," זאגט דער רמב"ם, **פוסק אפילו באמצע ברכה.**

דער רמב"ם האט געהאלטן... מ'קען נישט טוישן פון תפילת חובה צו תפילת נדבה. ס'איז אן אינטערעסאנטע הלכה. דו קענסט נישט פון יעצט טראכטן אז ס'איז א נדבה. יא, און דער רמב"ם זאגט, אויף דעם, דאס איז וואס שטייט אין די גמרא.

חילוק: ביי מעריב איז אנדערש

אויף דעם זאגט דער רמב"ם, אבער ביי מעריב איז אנדערש. וויבאלד ערב איז רשות, ערב איז איינע פשט, **"התפלל מתחלה אלא על דעת שהוא מתפלל תפילת ערבית שהיא רשות,"** ער קען נישט דאווענען מבחינת חובה ביי מעריב. ממילא, ביי מעריב, אויב ער דערמאנט זיך אינמיטן מעריב אז ער האט שוין געדאווענט מעריב, קען ער ווייטערגיין.

ס'איז זייער אינטערעסאנט, פארוואס קען מען נישט טוישן אינמיטן? איך ווייס נישט.

דיסקוסיע: וואס מיינט "פוסק"?

אזוי שטייט א גמרא בעצם. איך ווייס נישט צו ס'איז ממש א גמרא. ס'שטייט אין די גמרא, **"נזכר שהתפלל פוסק,"** די גמרא איז זייער מבואר בזה. אבער די ראשונים האבן זיך געמוטשעט וועגן די נושא, וואס איז די פשט פארוואס קען ער נישט זאגן אז ס'איז תפילת נדבה? ער קען נישט טוישן.

Speaker 2: אז ער מעג סטאפן?

יא, ער מוז נישט גיין ווייטער. ווייל ער איז געגאנגען ווייטער ווייל ער האט געמיינט אז ער איז מחויב, און ער איז נישט מחויב.

פארוואס ביי מעריב איז ער יא מחויב נישט צו סטאפן? ווייל מעריב איז רשות. ווייל ביי מעריב טאר ער נישט סטאפן, ווייל... דו האסט סיי ווי אנגעהויבן על דעת שאינו חוב, ביסטו סיי ווי א וואלאנטיר. דאס איז אן הסכם במצוה, אמר להם לגמור.

אבער ביי שחרית, ער מעג נישט דאווענען ווייטער לפי סדר התפילות, ער האט זיך געכאפט אז די גאנצע תפילה איז געווארן א טעות.

שיטת המפרשים: "פוסק" מיינט חיוב

אלע מפרשים האבן דא אפגעשטעלט אז "פוסק" מיינט ער דארף פוסק זיין, נישט ער מעג פוסק זיין. און זיי האבן פארשטאנען אז די ריזען איז אז מ'קען נישט טוישן פון חובה צו נדבה אינמיטן.

און דער רמב"ם איז מחלק אפילו אויף מעריב, און די מפרשים לערנען ווייל דער רמב"ם האט דאך געזאגט, דער רמב"ם האט דאך שוין געזאגט אז מ'דאווענט דאך יא היינט מעריב בבחינת חובה, מעריב איז נישט קיין נדבה. איז אפילו דעמאלטס וועט עס יא ווערן א רשות'דיגע תפילת נדבה, תפילת רשות איז נישט די זעלבע זאך ווי תפילת נדבה.

חידוש: "פוסק" מיינט ער מעג סטאפן

אקעי, עד כאן איז ווי ס'איז געדענקט צו ער האט געדאווענט. איך וואלט געזאגט מיין פשט איז א זייער גוטע פשט, "פוסק" מיינט אז ער מעג סטאפן, און איינמאל ער מעג סטאפן איז נישטא קיין סיבה ער זאל יעצט אנהייבן טראכטן וועגן תפילת נדבה, מיר דארפן נישט קיין תפילת נדבה.

אקעי, אבער וואס זאל מען טון אז אלע אנדערע אידן האבן געטראכט אן אנדערע טייטש פאר דיר? מסתמא האבן זיי געהאט עפעס א ריזען. איך בין נאך א איד.

הלכה ז: מי שטעה והתפלל של חול בשבת

ווייטער, מי שטעה... אן אנדערע סארט טעות. ביז יעצט האט מען געלערנט א טעות אז ער זאגט עפעס ראנג, א געוויסע סארט טעות, פשט איז נישט געשטאנען קלאר וועלכע טעות מ'האט גערעדט אין די אלע פריערדיגע זאכן.

יעצט איז אזוי, ווער ס'האט זיך טועה געווען און ער האט געדאווענט א וואכעדיגע אין שבת, ער איז נישט יוצא, נאר ער האט געדאווענט א וואכעדיגע אין שבת. וואס איז געשען?

נזכר באמצע — גומר הברכה וחוזר

יעצט ווען ער דערמאנט זיך? אויב ער דערמאנט זיך אינמיטן דאווענען, ענדיגט ער די ברכה וואס ער האט אנגעהויבן, אויב ער האט אנגעהויבן א תחנון, ענדיגט ער א תחנון.

פארוואס ענדיגט ער א תחנון? ווייל ס'איז נישטא קיין איסור צו זאגן תפילת של חול בשבת, נאר די הלכה האט געזאגט נישט, אבער מ'זאגט יא, ס'איז מטריח אין שבת. אבער ער ענדיגט עס.

אבער בכל אופן דארף ער צוריקגיין, ער דארף אנהייבן פון אנהייב, פון ברכות המצוות, פון אתה חונן.

Speaker 2: וואס הייסט ער דאווענט ווייטער? חוזר, ניין?

משה זאגט חוזר. חוזר צו וואו?

Speaker 2: אה, ער גייט ביז די תפילת המצוות לכאורה, אדער אפשר ביז...

אזוי איז די הלכה טעות. יא, ער גייט צוריק, חוזר צו אנפאנג פון אתה קדוש, פון וואו די הלכה האט אנגעהויבן. דאס איז וואס ער האט פארגעסן, איך מיין אז ס'שטייט נישט וואס אנדערש צו פארגעסן. יא.

חילוק: ביי מוסף — פוסק אפילו באמצע הברכה

זאגט דער רמב"ם, ארום איר, און ביי מעריב און ביי שחרית און ביי מנחה, דאס איז ווען מ'ענדיגט די ברכה. אבער ביי מוסף איז **פוסק אפילו באמצע הברכה,** אזוי ווי ער האט גארנישט דא די ברכה.

Speaker 2: ניין, גוט, ווייל מוסף פארלאנגט נישט קיין אתה חונן, ממילא האסטו נישט וואס צו זאגן אתה חונן אין מוסף, ס'קומט נישט דא אריין בכלל.

זייער גוט.

אם השלים כל התפילה — חוזר ומתפלל

און די זעלבע זאך, אויב ער האט אינגאנצן געענדיגט, ס'הייסט נישט נאר ער האט געהאלטן אינמיטן, אזוי ווי פריער, אויב האט ער געזאגט תפילה של חול די גאנצע, דער גאנצער עולם האט געמיינט ער דאווענט מוסף, ווען ער האט געדאווענט א וואכעדיגע שמונה עשרה.

Speaker 2: ביי מעריב, וואס דארף ער טון? ער דארף עניוועיס איבערדאווענען די גאנצע זאך. ניין, וואס געשעט ביי מעריב, ביי שחרית מנחה מעריב, ווען ער האט געזאגט די גאנצע וואכעדיגע שמונה עשרה, דארף ער יא איבערדאווענען די גאנצע שמונה עשרה מיט שבת. איז מוסף נישט אנדערש, איך כאפ נישט וואס ער וויל.

דיסקוסיע: פארוואס איז מוסף אנדערש?

און **מי שהתפלל של חול על דעת שהוא מוסף**, איז לכאורה די זעלבע זאך. ער האט געדאווענט א תפילה של חול, דארף ער נאכדעם דאווענען א תפילה של שבת. ער האט שוין געווען תפילה, נאר מ'האט עס געטון מיט די טורח פון א וואכעדיגע שמונה עשרה.

Speaker 2: ניין, אבער ער זאגט ער איז נישט מסכים אין משנת שבת. וואס דארף ער? אזוי פארשטיי איך. ער איז גומר כל הברכה, אבער לכאורה דארף ער יא. פארוואס איז מוסף אנדערש?

רייט, אזוי שטייט דאך אין רמב"ם, **המתפלל של חול בשבת לא יצא.** לכאורה ביי מוסף אויך דארף זיין די הלכה אז... איך מיין, איך זע נישט וואס איז אנדערש מוסף פון שחרית און מעריב אויב ער האט געענדיגט.

מחלוקת גרסאות: יצא או לא יצא?

ס'וועדנט זיך אין די הלכה, ס'וועדנט זיך אז ניין, ביי מעריב אויב ער האט געדאווענט די גאנצע של חול, יצא. אמת, ס'איז געווען א מחלוקת גרסאות דא, ס'איז געווען נוסחאות וואס ס'איז געשטאנען **מי שהתפלל של חול בשבת יצא.** לויט דעם שטימט בעסער די הלכה. נישט קלאר.

פארשטייסט? ס'קען זיין אז ס'איז דא א פראבלעם פון גרסאות דא. ס'מוז בכלל, ס'קען זיין אז מ'איז אינגאנצן יוצא אז מ'זאגט אינגאנצן של חול. אבער דא איז פון די נוסח פון מוסף, אזוי איז מסביר די צווייטע שטיקל, אז נישט שטימט נישט וואס עפעס מוסף איז אנדערש פון שחרית. לכאורה שחרית איז די זעלבע ווי מוסף.

דא וואס דו זאגסט יצא, לא יצא, איז א גרסא. אין אנהייב הלכה שטייט יצא. עס שטימט מיט די ענין פון מוסף דא. יא.

Speaker 2: אז ביי מוסף איז אנדערש, ווייל ביי מוסף איז דאך נישט דא קיין שחרית של חול. ס'איז דאך א וואכעדיגע מוסר. ס'איז נישט קיין לשון פון א וואכעדיג�� מוסר. ס'איז נישט קיין מציאות, מ'מאכט נישט קיין מוסר אין די וואכן. קען זיין פיל מוסר וואס איז אדער אויף ראש חודש, אדער אויף יום טוב, אדער אויף שבת.

אה, די זעלבע זאך שבת, יום טוב, ראש חודש. ס'איז אויך ראש חודש, און מ'האט געזאגטביים מוסר "ותתן לנו". ס'שטייט אין זיין מוסר וואס ר' גרשון האט ארויסגענומען, אדער ר' חיים קאניעווסקי'ס הגהות דארטן. איך ווייס נישט, אבער ער ברענגט אים ביידע.

Speaker 2: וואס איז די שאלה? לא יצא. די לא יצא איז אינטערעסאנט. אבער די שאלה איז וויאזוי... אויב נאר... לא יצא, רייט? וואס? וואס איז די הלכה פון איינער וואס וואס... וואס ער איז מתפלל של חול בשבת, לא יצא. מ'דארף זיך שטעלן דאווענען שבת'דיג. איך ווייס נישט. ער זאגט די גאנצע וואך די שמונה עשרה?

יא. איך ווייס נישט וואס די הלכה איז. ער זאגט נישט. לאמיר קוקן, ער ברענגט געוועגליך וואס די שולחן ערוך הרב זאגט. יא, ער פרעגט די קשיא אויף מוסף. אה, יא, ס'האט צו טון מיט די גרעפסע. ס'קען זיין ער איז נישט מזכיר געווען של שבת.

ער זאגט אז ס'איז דא א דעת הרמב"ם, ער זאגט אז די דעת הרמב"ם איז משמע אז נאר ביי מוסף איז ער נישט יוצא. פשט, ער האט יא געזאגט עפעס א ווארט שבת, סאו ער איז יא מזכיר געווען של שבת.

חידוש: די צד פון הזכרת שבת

ס'איז געווען א גוטע מקום פאר א בריסקער צו יעדן... יעדע שמונה עשרה עפעס דערמאנען פון שבת. פארוואס זאל ער איבערדאווענען שבת? ער האט געזאגט א ווארט פון שבת. אזוי טוט מען ביי ברכה מעין שלש.

Speaker 2: יא, אבער וואס איז די צד אז מ'איז נישט יוצא אז מ'איז מתפלל די גאנצע של חול בשבת? נישט ווייל מ'טאר נישט מאכן די ברכות, מ'טאר דאך יא. די צד איז אז דו האסט א חיוב מזכיר צו זיין שבת. סאו דו דארפסט נאר מזכיר זיין שבת. די מזכיר זיין שבת מיינט נישט די גאנצע פיוט. די גאנצע פיוט האט מען דאך מתקן געווען שבת ביי חכמים. קען זיין ער איז נישט יוצא געווען. און די ענין פון דאווענען משיב הרוח, זיכער אז מען דארף שבת זאגן די...

אקעי, יעצט גייען מיר לערנען וועגן געוויסע טעותים. ביז יעצט האבן מיר געלערנט בכללי, אדער נאר איין פרט, ווען ער האט געמאכט א טעות בשעת ער האט געזאגט. יעצט גייען מיר לערנען געוויסע זאכן וואס ער האט פארגעסן.

Speaker 2: ער האט זיך טועה געווען אויף וועלכע עולם ער איז, עולם האצילות, עולם הבריאה.

יעצט גייט מען זאגן ווען ער האט זיך טועה געווען אויף די וועטער, אויף וועלכע סעזאן ער איז. עפעס איז מיר נאך מיסינג, וואס איז די טייטש פון די אינערליכע הלכות? איך מיין, איך פיל אז ס'איז מיסינג א בעיסיק טייטש.

Speaker 2: וואס, טעה? יא, "ואם טעה בשאר השנה" - דאס מיינט אליינס אז ער האט געזאגט "מוריד הגשם"? ווייל דא שטייט עקסטער די הלכות אויף וואס ער האט געזאגט צוויי מאל אלעס. עפעס איז מיר נאך מיסינג.

איז קען זיין אז "טעה" מיינט דאס וואס דו האסט געזאגט, אז ער ווייסט נישט וואו ער האלט?

Speaker 2: ניין, ער ווייסט נישט אין וועלכע עולם ער איז. ער ווייסט נישט וואו ער האלט.

יא, אבער דאס איז פשוט, דעמאלטס איז ער א ספק. א ספק גייט דאך צוריק צו... אה, בכלל, א ספק דארף זיין א ספק דרבנן. פארוואס זאל ער צוריקגיין אויב ס'איז א ספק? איך ווייס נישט, עפעס איז מיר נאך מיסינג. עפעס א פשוט'ע זאך ווייס איך נישט.

הלכה ח: טעה בהזכרת גשמים וטל

יעצט איז אזוי, א איד האט זיך טועה געווען אין די ווינטער, ער האט נישט געזאגט "מוריד הגשם" און אויך נישט "מוריד הטל", דארף ער צוריקגיין צום אנפאנג, ווייל דאס איז א טעות בשאר השנה, גייט ער צוריק.

Speaker 2: ער האט נישט געזאגט "מוריד הגשם", וואס מאכט עס אים באוואוסט? ער איז נישט באוואוסט.

אם הזכיר טל — אינו חוזר

אבער אויב ער האט מזכיר געווען טל אין ימות החמה, איז ער נישט חוזר, ווייל ס'איז געגוג נאנט. ער האט שוין באוואוסט דעם אייבערשטן אויף די ענין, אויף דעם אז ער קערט נעמען טראגן די האל פון די פעלדער. יא, טל.

בימות החמה — אם אמר "מוריד הגשם" חוזר

אבער בימות החמה, אויב ער זאגט "מוריד הגשם", דעמאלטס העלפט נישט אז ער האט געזאגט "מוריד הטל". דאס הייסט, ער האט געזאגט "סיין", ס'העלפט נישט, ער האט געזאגט אבער זייער גוט. ווייל בימות החמה איז גשם נישט א גוטע זאך. סאו אויף אים, יא, סאו מען דארף חוזר זיין צום אנפאנג, ווייל ער האט געמאכט א טעות.

ספק הרמב"ם: אם לא הזכיר טל בימות החמה

אבער פארקערט, אויב ער האט נישט דערמאנט טל, דאס הייסט, בימות החמה. דער רמב"ם איז מסופק, ער האט נישט געקענט זאגן קלאר אז אין די ימות החמה איז מען מזכיר טל און אין ימות הגשמים גשם. דאס הייסט, אויב ער האט געמאכט א טעות און ער האט נישט געזאגט טל בימות החמה, איינער מאכט א גזירה שוה, איינער האט טל נייטיג, איינער זאגט ווייל ס'איז א בקשה.

ס'איז נישט אמת'דיג אזוי וויכטיג צו מזכיר זיין טל, ווייל טל עניוועי סטאפט זיך נישט. סאו פארוואס דערמאנט מען עס בכלל? אה, מ'דערמאנט דעם

אייבערשטנ'ס מעשים, די מעשים וואס ער האט אונז פארזארגט. סאו פארוואס זאל מען עס וויניגער דערמאנענ? ווען ס'איז א בקשה, מילא.

דיסקוסיע: הזכרה כהכנה לבקשה

און די גאנצע זאך איז נישט קיין בקשה. ס'איז נישט דאנקען איז אויך א פארם פון בקשה, מען דערמאנט דעם אויבערשטן זיין ראלע, אז ער דארף געבן רעגן. ס'איז זיכער אז דאס דאנקען, אה, אין ס'איז משמע אז די מזכיר זיין אין געוויסע מקומות איז א הכנה צו די בקשה. מען גייט דאך שפעטער מבקש זיין אויף דעם, קודם דערמאנט מען, אזוי ס'פאסט אויף יעדע זאך זאל זיין קודם א שבח.

דיגרעסיע: מקומות שיורד גשם בקיץ

און דאס האבן מיר דיסקאסט, אז פלעצער וואו ס'רעגנט יא במשך די יארן, און אויך מאכט זיך אז ס'רעגנט אין זומער, ס'איז לאו דווקא זומער.

הלכות טעות בתפילה — המשך: הזכרת גשמים, יעלה ויבוא, ודין שליח ציבור

הזכרת גשמים — המשך דיון

פארוואס איז הזכרה אנדערש פון בקשה?

Speaker 1: פארוואס זאל מען עס וויניגער דערמאנענ? ווען ס'איז א בקשה, מילא. די גאנצע זאך איז דאך נישט קיין בקשה.

Speaker 2: ס'איז דאך דאנקען איז אויך א שטיקל בקשה. מען דערמאנט אים כולו א איד זיין רצון, אז ער דארף קענען פון די גשם.

Speaker 1: ס'איז זיכער אז די דאנקען... אה, אין ספר תהלים איז משמע אז די מזכיר זיין געוויסע שבחים איז א הכנה צו די בקשה. מען גייט דאך שפעטער מבקש זיין אויף דעם, קודם דערמאנט מען אז ס'איז פאסט אויף יעדע זאך זאל זיין קודם א שבח.

חוזר על הראש — צי עס איז תלוי אין קליימעט?

Speaker 1: און יאנטאוו האבן מיר דיסקאסט אז פלעצער וואו ס'רעגנט יא במשך די יאר, און אויך מאכט זיך אז ס'רעגנט אין די זומער און ס'איז לאו דוקא א סימן קללה, איז אפשר איז דאס נישט חוזר על הראש, קען זיין אז חוזר על הראש האט צוטון מיט די ריעליטי, מיט די מציאות, לאמיר זאגן וואס איז די מציאות אין ארץ ישראל אדער בבל. ווייל למשל, מיין זוהן האט מיר געוויזן אז דו זעסט דאך מענטשן אין רב הצה"ל פון מיין שול, איינער פון די חשוב'ע שול, מיין זוהן, אויב מען דאוונט דארט ביי ראש חודש בענטשן, שטייט "לשמים ביתה", ס'שטייט דארטן אין זיין סידור, איך געדענק נישט וועלכע סידור, אז במקום וואו ס'רעגנט אייביג, זאגט מען אייביג "לשמים ביתה".

Speaker 2: אקעי, אבער דאס איז נישט קיין הלכה, דאס איז דאך די גאנצע זאך א מנהג, און מ'דארף וויסן צו...

Speaker 1: גוט, איך זאג, איך זאג, אבער אויב די ענין פון חוזר על הראש איז... איך הער וואס דו זאגסט... וואס איז א פראבלעם, אפשר האט עס טאקע צוטון מיט די קליימעט.

מנהג בבל vs. ארץ ישראל

Speaker 1: אבער אונז האבן מיר געלערנט ביי הלכות מוריד הגשם באופן כללי, דאס הייסט, מיר האבן געלערנט פון די ראשונים, יא, לגבי ווען מ'הייבט אן מזכיר זיין גבורות, נישט מזכיר זיין, מתפלל זיין, יא, בעטן "ותן טל ומטר", האבן מיר געזען אז למעשה די מנהג איז צו גיין אזוויו ס'שטייט אין די גמרא אין בבל, הגם אז נישט די גיין. אפילו א מקום שאין צריך גשמים בימות החמה, איך געדענק אז מיר האבן געלערנט אז מ'זאגט נישט ביי התפילה, מ'זאגט נישט ביי ברך עלינו.

ס'זעט יא אויס אז ס'קען זיין אז ס'איז סתם אן ענין פון "מתחילת טובה עד סופה", נישט אן ענין ווייל מ'דארף. אבער אויב דו וועסט גיין אז ס'איז נאר וועגן ס'איז א קללה, אזוויו ברענגט דער רא"ש, זאגט טאקע, למאי סלקא דעתך, אנדערע וועט ער דאך געזאגט בימות החמה "מוריד הגשם", ער בעט דאך נישט גשם בימות החמה. איך ווייס נישט.

Speaker 2: ס'איז א סימן קללה.

Speaker 1: איך ווייס נישט, איך ווייס נישט אויב ס'איז... אקעי, יא, דאס איז א מחלוקת מנהגים.

מוריד הטל — מחלוקת מנהגים

Speaker 1: איך מיין דער רמב"ם איז סובר אזוויוו נוסח ספרד בזמנינו, אז מ'זאגט "מוריד הטל" אין די זומער. די אנדערע שואלים האבן טאקע בכלל נישט געזאגט מוריד הטל קיינמאל נישט, דאס הייסט אין די זומער, ווייל פאר די זעלבע ריזען, עס פעלט נישט אויס.

תפילת כהן גדול אין קודש קדשים

Speaker 1: סאו ווען דער כהן בעט אין קודש קדשים אז עס זאל גיין רעגן, "ולא יכנס לפניך תפילת עוברי דרכים", מיינט וואס בעטן אז ווינטער זאל נישט רעגענען, ווייל ווינטער איז די צייט ווען עס דארף רעגענען. נו, ווינטער איז עס זייער וויכטיג, און זומער איז עס א פראבלעם. זאלן עוברי דרכים גיין זומער. אקעי.

Speaker 2: אבער געוועגליך גייען זיי זומער טאקע. דאס הייסט, אין די זומער פארט דער עולם ארום, און אזוי ווייטער. איך באמערק נישט, דא אין די צימער גייט נישט קיינער, קומט נישט קיינער. נאר דער רמ"א מדבר דא.

הלכות טעות — פארגעסן "ותן טל ומטר"

דין פארגעסן ותן טל ומטר אין ווינטער

Speaker 1: אקעי, דאס הייסט, אויב האט ער פארגעסן די הזכרה. אויב האט ער פארגעסן צו זאגן "ותן טל ומטר" אין ברכת השנים, יא, אין די זומער, אנטשולדיגט, אין די ווינטער האט ער פארגעסן צו זאגן "ותן טל ומטר", איז אזוי:

אויב דערמאנט ער זיך פאר שומע תפילה, קען ער עס טון דעמאלטס. ווייל דאס האט נישט קיין סדר. אויף דעם צייט זאגט מען נישט אז דאס מוז זיין על הסדר, און מוז זאגן די "ותן טל ומטר" אין די ברכה פון ברך עלינו. לכתחילה דארף ער, אבער בדיעבד זאגט ער אין שומע תפילה. ער זאגט "ותן טל ומטר" אזוי ברוך. נאר די ווערטער "ותן טל ומטר". ס'איז דא א לענגערע נוסח, איך ווייס נישט.

אויב אבער ער האט שוין געענדיגט, דעמאלטס דארף ער צוריקגיין צו ברכת השנים, און לכאורה איבערזאגן אלעס פון ברכת השנים ביז די ענד.

אויב האט ער זיך נישט דערמאנט ביז ער האט געענדיגט די גאנצע שמונה עשרה, דעמאלטס דארף ער דאווענען די גאנצע שמונה עשרה נאכאמאל.

דיסקוסיע: צי חוזר לראש איז א טעסט פון כוונה?

Speaker 1: דאס איז וויכטיג. און דאס איז ממש א סתירה מיט די זאכן, מען קען דאווענען אן כוונה, ווייל די אלע זאכן, דער פשט איז אז ס'איז א טעסט אז א מענטש מוז האבן כוונה. ניין, נאר אויב ער דאוונט מצוות אנשים מלומדה, גייט ער זיך נישט אנשטעלן ביי מוריד הטל. אט ליעסט ביז א לאנגע צייט, נאר אויב ער איז צוגעמארגלט געווארן.

אקעי, דאס הייסט, דער רמ"א ברענגט נישט יעצט די הלכות פון מארגיל געווען. אבער דאס איז נישט קיין טעסט. נאר די רעדע איז, די ריזען פארוואס מען איז חוזר ראש איז איז נישט ווייל מ'דארף מכוון זיין. און בכלל, יענער וואס האט כוונה, איז נישט דאס די כוונה פון וואס אונז רעדן. ס'קען זיך זיין א איד וואס איז נישט מסכים, ווייל כוונה האט גארנישט צו טון מיט דעם, ווייל אויב א איד איז אין גרויס דביקות און ער געדענקט אז ער שטייט פאר א מלך, פארגעסט ער פון די גאנצע וועלט. ס'איז נישט קיין סתירה, ס'איז צוויי אנדערע זאכן.

חידוש: אוודאי, די אלע הלכות טעות זענען נישט הלכות כוונה, ס'איז הלכות טעות, אז מ'דארף זאגן די ריכטיגע ווערטער לויט די סדר.

וויטער, אבער ס'איז א טרוקענער מענטש ביים דאווענען, אזויווי א באגלייטער. דא האבן זיי דאך נישט געזאגט די הלכות פון מוריד. אבער איך האב געטראכט ווען איך לערן די זאכן, אויב ס'איז אזוי וויכטיג אז אויב מ'דערמאנט אין זומער רעגן איז עס נישט קיין גוטע זאך, מיינט אז פאר די צרכים פון דעם מענטש דארף ער אויך זייער ערנסט טראכטן.

דיגרעסיע: פערזענליכע בקשות vs. תקנת חכמים

Speaker 1: למשל, איך וויל געבן א משל אויף א מענטש'ס גאנצע פרנסה איז פון די סטאק מארקעט, און ער איז מתפלל און ער האט נישט דערמאנט די סטאק מארקעט, איז דאך אזויווי איינער וואס ס'איז געווען ווינטער און ער האט נישט דערמאנט גשמים, ער האט נישט דערמאנט וואס איז די וויכטיגסטע זאך פאר אים. סאו ער האט נישט יוצא געווען די עיקר תפילה, וואס איז באמת א מענטש'ס תפילה.

Speaker 2: איך בין נישט מסכים, ווייל מ'האט געלערנט אז דאס איז די תקנה פון די אידן וואס ברכות המצות זענען אזויווי אבות צו אלע צרכים פון א מענטש. סאו ברך עלינו האט מען געבעטן פאר א שפע אין דזשענעראל. אבער מ'דארף זאגן גשמים, מ'דארף נישט. סתם אזוי, אויב ער האט נישט דערמאנט, ווערט ער נישט געבעטן גשמים, דארף ער איבערדאווענען. אבער ער דארף נישט מתפלל זיין אויף די אלע פרטים, ער מאכט נישט קיין חומרות. אבער ער האט זיך געזאגט ברך עלינו.

Speaker 1: אקעי, נאכאמאל, אויב איינער דארף טאקע איבערדאווענען ווייל ער האט נישט געזאגט די סטאק מארקעט אדער די שידוך, איך מיין צו זאגן וואס ס'קוועטשט אים די מערסטע. ר' יוסף האט געזאגט אז ער דארף נאך נישט איבערדאווענען.

Speaker 2: ניין, ווייל... אבער דו זעסט דאך יא די געדאנק, ווייל אויב פאר דעם מענטש איז די זאך אזוי וויכטיג ווי ס'איז פאר א דורכשניטליכע מענטש אין די פריערדיגע צייטן אז ס'זאל נישט רעגענען אין זומער, איז דאך אזוי.

Speaker 1: איך בין נישט מסכים. אזויווי די מעשה פון די הייליגע ראפשיצער זיידע, ער האט געהערט א איד זאגן "אחד", האט ער אים געזאגט אז ער האט פארגעסן פון עפעס. האט ער געזאגט, "וואס האב איך פארגעסן? איך האב געזאגט די ארבע רוחות העולם, איך האב געזאגט די שבעה כוכבים, שבעה רקיעים." האט ער געזאגט, "דו האסט פארגעסן פון זיך, דו האסט פארגעסן אז דער אייבערשטער איז מיין קעניג."

איך בין נישט מסכים. איך בין נישט מסכים מיט דעם ימ"ח, און איך בין אויך נישט מסכים מיט די הלכה. ווייל די הלכה... איך מיין אז ס'איז נישט ריכטיג.

חידוש: הלכות טעות זענען פארמאליטעט, נישט כוונה

Speaker 1: מ'קען נישט טרייען צו מאכן סענס פון די הלכה. די אלע הלכה איז די פשט אז ס'איז דא א תקנה, ס'איז דא א סדר וויאזוי ס'פאסט, און אזוי קומט עס אז מ'דארף עס זאגן ריכטיג. ס'איז נישט פשט אז דער אייבערשטער פארשטייט נישט די אלע זאכן. עקסטער נישט ווי דו טראכסטט צו פילן. אויב דאווענט ער איז ער מתבודד און ער דאווענט אנדערע ענינים.

Speaker 2: ניין, איך רעד נישט פון דעם. איך זאג אז נישט פשט אז אויב ער גייט זאגן "מוריד הגשם" אין די זומער גייט מיט אמאל קומען גשם. נישט דאס איז די פראבלעם. די פראבלעם איז אז די נוסח התפילה מאכט נישט קיין סענס. דאס איז די ריזען פון די אלע הלכות. און דאס מאכט סענס.

ס'איז נישט קיין גוטע תפילה אין די סענס אז דו גייסט זיין ברעכן א דיך אויס. נישט קיין גוטע תפילה אין די סענס אז דער מענטש איז נישט... ווייל כלפי שמיא איז נישט קיין חילוק. ס'איז פשוט אן ענין פון די פארמאליטי פון די תפילה. אלע די אלע הלכות זענען אויסגעשטעלט אויף די פארמאליטי פון די תפילה, נישט אויף די כוונה און נישט אויף איינע פון די זאכן.

Speaker 1: סאו דאס וואס דו זאגסט אז מ'דארף ברוב עם מתפלל זיין, דאס איז אן אנדערע שמועס. דאס האט נישט מיט... ס'איז נישט קיין פארמאליטי. פארקערט, ס'קען זיין אפילו אז ס'איז שטאט, ס'איז נישט קיין... ס'איז נישט קיין הלכה אז ס'איז מעכב. מ'רעדט זיך דא פון פארמעליטי ביי שטילע שמונה עשרה. ס'איז נישט א פארמעליטי פון ממש פאבליק.

Speaker 2: יעצט פרעגסטו, נו נו, אויף דעם איז אויך דא פארמעליטי. אז נישט, וואלטן חכמים נישט מתקן געווען קיין שמונה עשרה פאר יעדער איינער צו זאגן בלחש שחרית. ס'איז א מראית העין, ס'איז א פארמעליטי. די גאנצע תקנות איז אנשי כנסת הגדולה, לערן, אז ס'זאל זיין א שיינע נוסח. אז דו זאגסט א נוסח פון די וואכן אין שבת, וואס מאכט פורים, וואס איז נישט שייך.

הלכות יעלה ויבוא — פארגעסן אין יום טוב/ראש חודש

דין פארגעסן יעלה ויבוא

Speaker 1: בזמן מוריד הגשם בחול המועד. וואו זענען מיר? זענען מיר דא אין די טאנצען ארום. יעצט, וואס האבן מיר געלערנט פריער? אז מ'דארף מזכיר זיין פאר יעדן יום טוב, יעלה ויבוא בעבודה. איז וואס איז די הלכה אויב מ'האט פארגעסן? ס'ווענדט זיך וואו מ'האט זיך דערמאנט.

אויב מ'האט זיך דערמאנט פאר מ'האט געענדיגט די גאנצע תפילה, חוזר לעבודה און מזכיר. דאס הייסט, ער גייט צוריק צו רצה און ער דערמאנט יעלה ויבוא, און נאכדעם ענדיגט ער. אזויווי מיר האבן געלערנט, טעה בשלוש ראשונות, חוזר לראש. בשלש אחרונות...

אויב איז ער אן עקר רגליו, דאס הייסט ער האט שוין געענדיגט די גאנצע דאווענען, דעמאלט חוזר לראש, דארף ער דאווענען די גאנצע דאווענען נאכאמאל.

חידוש בנוגע תחנונים נאך שמונה עשרה

Speaker 1: וואס איז די פראגע? ס'איז דא א יוד וואס... און יחיד, איך מיין נישט תחנונים, ניין, קודם שוקר הוגן, נישט תחנון. "הואיל ואינו אומר דברי תחנונים אחר תפלתו", ער פירט זיך. זיי האבן געזען אז ס'איז דא צוויי פלעצער וואו מ'קען זאגן וואס מ'וויל. יעדע ברכה קען מען זאגן מעין הברכה, און אין שומע תפילה קען מען בעטן וואס מ'וויל. און אויך איז דא א זאך וואס הייסט תחנונים בסוף, נאך "עושה שלום" זאגט ער וואס ער וויל.

איז ער האט א מנהג, יעדע מאל זאגט ער געוויסע תחנונים אדער עפעס א תפילה וואס ער זאגט, אדער ער מאכט יעדע מאל אן אנדערע. און ווען ער איז כורע אחר שלש פסיעות, איז ער קודם שיעקר רגליו, נאכנישט געענדיגט, נאכנישט זיך אוועקגערוקט פון זיין פלאץ. הייסט עס נאך אלץ אז כלל איז ער אינמיטן די דריי לעצטע ברכות, און ממילא קען ער צוריקגיין, חוזר לעבודה, ער גייט נאר צוריק צו רצה, און מ'דארף נישט איבערזאגן די גאנצע דאווענען.

יוצא מן הכלל: ערבית פון ראש חודש

Speaker 1: די הלכה איז נאר חול המועד, אדער שחרית און מנחה פון ראש חודש. אבער ס'איז דא איין יוצא מן הכלל: ערבית פון ראש חודש איז ער נישט קיין מזכיר. פארוואס? געדענקסט פארוואס? ווייל ראש חודש ביינאכט איז ספק. מ'ווייסט נאך נישט אז ס'איז ראש חודש. געווענליך האבן זיי דאך נישט געוואוסט, ס'איז דא א הלכה אין די הלכות קידוש החודש, אז מ'איז נישט מקדש את החודש בלילה. ממילא, הגם אונז ווייסן אז ס'איז ראש חודש ווייל מיר האבן א לוח, אבער ס'הייסט נאך נישט מעמד ראש חודש, סאו אויב מ'האט פארגעסן צו זאגן יעלה ויבוא איז נישט געפערליך.

Speaker 2: דו פרעגסט אז ערבית איז נישט קיין חוב, מאכט נישט אויס, ווייל למעשה, איינמאל מ'דאווענט, דארף מען עס דאווענען כתקנה. די גזירה איז יעלה ויבוא, און ראש חודש איז נישט. ס'איז דאך אלע אנדערע תפילות איז חוזר לראש. ביי אלע תוספות, יעדע תוספת וואס מ'האט. כולל יעלה ויבוא אויף א יום טוב, זייער גוט, אמת.

דין שליח ציבור וואס האט פארגעסן יעלה ויבוא

כלל: שליח ציבור איז חוזר ווי א יחיד

Speaker 1: אקעי. יעצט, האבן מיר פריער געלערנט אז די הלכה האט מען שוין געזאגט איינמאל. אה, ער גייט אבער זאגן אז ס'איז דא א יוצא מן הכלל. די אלע פלעצער וואס מ'איז חוזר לראש, איז נישט נאר דער יחיד איז חוזר לראש, אויך דער שליח ציבור האט געמאכט די זעלבע טעות, און די גאנצע עולם האט נישט געכאפט, יא? הייגט דער עולם כאפט געווענליך, איך ווייס נישט, אפשר נישט. מאכט זיך אמאל אין ביהמ"ד זענען אלע פארטראכט. "אם טעה כאן בשעת שמתפלל בקול רם", דארף דער בעל תפילה נאכאמאל דאווענען, דער שליח ציבור.

יוצא מן הכלל: שחרית פון ראש חודש

Speaker 1: חוץ ווען דארף נישט דער שליח ציבור נאכאמאל דאווענען? "בשחרית של ראש חודש, שטעה שליח ציבור ולא הזכיר יעלה ויבוא עד שסיים תפלתו".

דער טעם איז איין פארוואס, ווייל מ'איז מטריח את הציבור. ס'איז א לאנגע דאווענען, פלוס מ'דאווענט מוסף, און ביי מוסף גייט מען דאך דאווענען נארמאל ראש חודש. איז שוין די תפילה, איז מ'איז מטריח את הציבור איינס, וועגן ס'איז א טורח הציבור, און צווייטנס, ווייל ס'האט נאך א וועג עס צו פיקסן, זעט אויס. "שלום תפילת מוסף של ראש חודש". כדי איך זאל נאך דאווענען. די תפילת מוסף מאכט בײדע וועגן, די תפילת מוסף מאכט עס זאל זיין א לאנגע דאווענען, און ס'מאכט... אבער ס'געבט זיך אויך די סעלושען אז די

הלכות טעויות בתפילה — שליח ציבור, עשרת ימי תשובה, על הניסים, והבדלה

הלכה: שכח יעלה ויבוא בשחרית ראש חודש — שליח ציבור

Speaker 1:

פארוואס? **מפני טורח הציבור**. ס'איז א לאנגע דאווענען, פלאס מ'דאווענט מוסף, און ביי מוסף גייט מען נאכאמאל דאווענען דעם יעלה ויבוא. איז **שאלת תפילת המוספין מפני טורח הציבור**, איינס וועגן ס'איז טורח הציבור, און איינס ווייל ס'האט נאך א וועג עס צו פיקסן, זעט אויס. **שאלת תפילת המוספין לפניו שיזכיר בה ראש חודש.** דו גייסט דאך נאכאמאל דאווענען.

די תפילת המוספין מאכט בײדע וועגן. די תפילת המוספין מאכט אז ס'זאל זיין א לאנגע דאווענען, און ס'מאכט... אבער ס'געבט דאך אויך די סאלושן אז ביי די תפילת המוספין וועסטו דאווענען יעלה ויבוא.

חידוש: די תפילה אן יעלה ויבוא איז נישט א פסול'ע תפילה

ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל דא זעט מען קלאר אז די נישט דאווענען כתיקונו מאכט נישט אז די דאווענען איז געווען א נישט גוטע דאווענען וואס ווערט ארויסגעווארפן. ניין, זיכער נישט. ווייל אויב יא, וואס האב איך פון דעם איך האב געדאווענט מוסף? מוסף קען מען נישט יוצא זיין שחרית.

וואס איז די נפקא מינה? למשל, ס'איז געווען א יונגערמאן וואס האט געדארפט עפעס א תפילה פרטית, און ער האט עס געזאגט ביי די ערשטע שמונה עשרה וואס ער האט געמאכט ראש חודש, פארגעסן יעלה ויבוא. נאכ'ן דאווענען איבער, טראכט ער אז דער אייבערשטער גייט אים נישט אויסהערן זיין תפילה וואס ער האט געדאווענט אויף זיין שידוך, ווייל ס'איז געווען א פסול'ע שמונה עשרה. ניין, דער אייבערשטער האט דיר יא צוגעהערט. ס'איז דא אן ענין אז ס'זאל זיין יעדן טאג א גוטע שמונה עשרה.

דיון: פארוואס העלפט דער היתר נאר ביי ראש חודש און נישט ביי שבת/יום טוב?

איך האב געטראכט, אויב זאגט מען אז ער קען דאווענען מפני טורח הציבור ווייל ער גייט דאך דאווענען מוסף, פארוואס איז דאס נישט קיין היתר אויף אנדערע תפילות אויף אנדערע מענטשן? דו זאגסט אז אויב מ'האט עפעס דערמאנט, אז מ'האט נישט דערמאנט דא, נאר אין מוסף גייט ער דערמאנען.

Speaker 2:

ער זאגט, ער ברענגט אין בית יוסף אז... קודם כל, וואס הייסט טורח הציבור? יעדע מאל איז דאך דא טורח הציבור. סאו, עפעס ראש חודש איז ספעציעל. קודם כל, ראש חודש איז דאך אן ארבעטס טאג, מ'קען נישט סתם בלייבן אין שול.

דער בית יוסף טענה'ט אז שבת ארבעט נישט דער היתר. יעדע שבת, יעדע יום טוב וואלט מען געקענט זאגן, ער האט פארגעסן יום טוב ביי שחרית, זאל ער ווארטן אויף מוסף. ער גייט דאך נאך פלענטי מאל זאגן. ער גייט דאך נאך זאגן ביי די שטריימל, די נשמה'לעך, וואטעווער מ'זינגט. אויב די ווארט איז אז מ'זאל רעקאגנייזן... ניין, ניין, ניין. די ווארט איז אז די תפילה, די שמונה עשרה, די עמידה דארף האבן א יום טוב. דארף האבן יום טוב. דאס איז די הלכה.

Speaker 1:

אמת, אמת. אה, דו זאגסט אז אויב אזוי... איך ווייס נישט, א מוסף איז אויך די עמידה. אפשר דאס איז די ווארט.

Speaker 2:

אבער ער זאגט אז שבת, וואס מ'ארבעט נישט עניוועיס, איז יא מחזיר נוסח. אזוי זאגט דער בית יוסף, אבער אנדערע פוסקים אנדערש.

ער זאגט אז מ'דאווענט מפני טורח הציבור. סאו די שאלה איז, ס'איז אינטערעסאנט, עפעס פאר סאם ריזן ראש חודש שחרית איז דאך א גרויסע טורח הציבור איבערצוגייין די גאנצע שמונה עשרה. דו קענסט סתם זיין א גאנצע וואך די גאנצע שמונה עשרה, שבת נישט, עניוועי, ס'איז א קורצע שמונה עשרה. ס'איז לאנגער די קדושה, אפשר וועט דער חזן זיך נאך אויסדארפן, אבער...

Speaker 1:

ניין, אבער ס'איז דא, דער רמב"ם זאגט דאך צוויי זאכן, אבער ער זאגט דאך נישט אז ס'איז צוויי סיבות. ער זאגט איין סיבה, טורח הציבור. און ער זאגט, ביי די וועי, טורח הציבור וואלט אליין געדארפט זיין גענוג א גוטע סיבה, נאר ער זאגט נישט אזוי. ער זאגט, וויבאלד אז ס'איז דא טורח הציבור, קען מען זיך סומך זיין אויף די מוציא. און אויב ס'איז איינער אין מיטן פעלד, דעמאלטס קען ער זיך דאך אויך... ניין, צום פשט אז ס'איז גענוג גוט.

טורח הציבור ביי שליח ציבור בכלל

מ'זעט אז ס'איז דא א נושא פון טורח הציבור וואס מ'דארף זיך רעכענען דערמיט. איך האב געזען ער ברענגט אז דער ר"ב זאגט אז די אלע זאכן פון טעות פון שליח ציבור, אויב מ'דערמאנט זיך נאכן דאווענען זאל מען נישט איבערדאווענען, ווייל טורח הציבור. דאס הייסט, אויב דער שליח ציבור דארף נאר צוריקגייין צו איין ברכה אדער אפאר ברכות איז איין זאך, אבער אויב מ'האט אינגאנצן פארגעסן, איך האב נאך קיינמאל נישט געזען א שול וואס נאך שחרית קומט זיך איינער ציילן, מ'זאגט נאכאמאל שמונה עשרה.

Speaker 2:

אקעי, געווענליך, אויב קיינער האט נישט דערמאנט, מאכט מען א שוואיל. ניין, געווענליך...

Speaker 1:

נאכאמאל, אן עצה טובה, דו דערמאנסט זיך ביי מודים אז דו האסט נישט געזאגט עפעס דארט אין אפאר תפילות צוריק, אויב איז נישט געווען נאך איינער, וועסטו זיך טראכטן אז דו ביסט דאך טועה געווען.

Speaker 2:

ניין, בכלל, אין דעם שול, אין רוב שולן איז דא איינער וואס הערט עפעס אויס און מאכט זיכער מ'מאכט נישט קיין מיסטעיק. אויב ס'איז נישט דא, וויאזוי גייט ער זיך אנגעבן אן עצה שפעטער אויך נישט.

Speaker 1:

סאו דו ווייסט דאך, ר' יאנקעלע האט געזאגט אז דער אייבערשטער האט זיך שוין זיינע רשעים, יא? סאו די רשעים טוען אויך די משתיקי נשים, מחזירי

נשים... יא, ס'זענען צדיקים וואס מ'דארף זיי האבן.

ס'איז דא א מעשה פון בעל שם טוב אדער איינער וואס מ'האט אים געפרעגט צו ער פארגעסט יאהרן, זאגט ער, "איך פארגעס קיינמאל נישט, און דו פארגעסט אפילו די צווייטע מאל אויך וועז דו זאגסט אים."

ס'איז וועגן דעם ס'איז דא וואס זאגן, דער בני ברק'ער רב זאגט נאך פון בעל שם טוב אז מ'זאל נישט איבערזאגן אויב מ'מאכט א טעות, ווייל מ'גייט מאכן די זעלבע טעות די צווייטע מאל.

Speaker 2:

שוין, איך ווייס נישט. מ'דארף פרעגן די היינטיגע רבנים וואס זיי זאגן אין דעם. מ'דארף לערנען די הלכה.

איך האב דאך געזאגט אז די אלע הלכות איז א תוספת שכר, ס'איז נישט קיין פאנישמענט. ס'מיינט צו זאגן אז א מענטש פילט זיך שלעכט.

דיון: יוצא מיט שליח ציבור אויב מ'האט פארגעסן יעלה ויבוא

אבער ער זאגט זייער קלאר צו א מענטש קען אויסהערן גוט די בעל תפילה מיט דעם יוצא זיין, אויב ער האט פארגעסן יעלה ויבוא, איז ער מוז זיך יעצט שטעלן זאגן די תפילה.

Speaker 1:

אה, דו זאגסט אז ער גייט מיט די בעל תפילה. די ענין פון די בעל תפילה איז ער איז בעצם א שליח ציבור. ס'איז דא א הלכה אז אויב ווער ס'קען דאווענען דארף יא זאגן אליין. אויב דו זאגסט אז ער ווערט יעצט איינער איינער יחיד וואס וועט נישט קענען דאווענען נאכאמאל, ס'קען אויך זיין אז ער מוז, ווייל זיין דאווענען גייט זיין נישט קיין תפילת יחיד, נישט קיין תפילת ציבור. ווייל למשל, ווען ער שטעלט זיך ווען די בעל תפילה האלט א פאר ברכות שפעטער, זאגסטו נישט מיט מיט'ן בעל תפילה, און ער ווערט געשטערט. אקעי, באט...

Speaker 2:

סא אפשר וועגן דעם אויסהערן די בעל תפילה, וואס האט עס צו טון? ס'האט דאך נישט געהאלפן ביי די יעלה ויבוא סיטואציע.

Speaker 1:

איך ווייס נישט, ס'קען זיין אז ער ווערט בכלל איינער בקי, ער האט דאך פארגעסן יעלה ויבוא, איז ער אויך נישט קיין בקי. אקעי, איך ווייס נישט.

לאמיר גיין ווייטער.

הלכה: עשרת ימי תשובה — המלך הקדוש / המלך המשפט

יעצט, נאך א הלכה וואס ער האט געמאכט א טעות, מ'האט געלערנט אז **איך עשרת ימי תשובה זאגט מען המלך הקדוש מיט המלך המשפט.** וואס האט מען פארגעסן? **אויב ער האט פארגעסן האל הקדוש, חוזר לראש,** ווייל ער האט געמאכט א טעות אין די ערשטע דריי ברכות. **טאמער האט ער פארגעסן אין די עלפטע ברכה, ער האט געזאגט מלך אוהב צדקה ומשפט און נישט המלך המשפט, גייט ער צוריק צו אנהייבן פון שופטני, און ער גייט ווייטער על הסדר. אויב איז ער נישט געווען שלם כולו, איז ער אויך חוזר לראש.**

אזוי זאגט די הייליגע רמב"ם, אנדערע דינגען זיך, אז ס'איז א שאלה צו מ'דארף עס זאגן. וואס הייסט חוזר לראש, מיינט ער דארף זאגן די גאנצע זאך. זייער גוט. ס'איז דא אנדערע וואס זענען חולק אויף די הלכה.

על כל פנים, לגבי מלך אוהב צדקה ומשפט, זאגן די פוסקים שפעטער אז מ'דארף נישט צוריקגיין, ווייל ער האט שוין געזאגט מלך. און פארוואס איז עס פאר האל הקדוש? ווייל ס'שטייט נישט מלך. און די רמב"ם האט עס אויסגערעכנט ביי מגן אבות וואס מ'זאגט נאך מעריב פון שבת, האט ער געשריבן המלך הקדוש א גאנץ יאר. ס'שטייט נישט אויס.

דער ראב"ד חולק: המלך הקדוש איז נישט מעכב

עניוועיס, דאס איז די נושא דא פון עשרת ימי תשובה. די הייליגע ראב"ד איז בכלל חולק. איך מיין, ס'זעט אויס אז די ראב"ד איז חולק אויף המלך הקדוש אויך. ער זאגט אז ס'איז נישט קיין עיכוב. ער זאגט, לא יצא מיינט נישט לא יצא די גאנצע שמונה עשרה, ס'מיינט לא יצא, ער האט נישט געזאגט המלך הקדוש. אזוי טייטשט די ראב"ד. **אינו חוזר ומתפלל.**

איך ווייס נישט פארוואס. מען קען נישט זאגן די זעלבע בעלות אויף אלע אנדערע זאכן וואס איז ביז יעצט. אויף דעם האט דער ראב"ד פארשטאנען אז "המלך הקדוש" איז נישט מעכב אין שמונה עשרה. סאו אויב איינער האט פארגעסן צו זאגן תשובה, "המלך הקדוש", זאל ער וויסן אז ער וויל זיך סומך זיין אויף דעם ראב"ד. איך וואלט זיך נישט פארלאזט אויף דעם, אבער ער קען זיך סומך זיין אויף דעם ראב"ד וואס זאגט אז מען דארף נישט איבערחזר'ן.

אקעי. און ער ברענגט, דער ראב"ד ברענגט אנדערע גמרות אז ס'שטייט מפורש "לא יצא", און ס'מיינט נישט ממש "לא יצא", ס'מיינט נאר "לא יצא כתקנה".

הלכה: הבדלה בחונן הדעת

וואס איז אויב מען האט פארגעסן צו זאגן הבדלה בחונן הדעת מוצאי שבת, יא? זאגט דער ראב"ד, א משנה אין מסכת ברכות, אז מען דארף בכלל נישט איבערזאגן. פארוואס נישט? ווייל ער גייט דאך זאגן הבדלה על היין עניוועיס. אזוי שטייט אין די גמרא.

דיון: פארוואס העלפט דער סברא נישט ביי קידוש?

Speaker 2:

אבער ער זאגט נישט אויף קידוש אז ער גייט זאגן קידוש על היין. קידוש איז נישט קיין... ס'איז נישט קיין קידוש.

Speaker 1:

אה, דו מיינסט אז ער איז מקדש אז ער איז גורם של חול במעריב של שבת. יא, אבער ס'איז נישט קיין דין קידוש. ס'איז דא א ריזן צו זאגן. ס'איז נישט דא... ס'איז דא צוויי...

Speaker 2:

אויף חונן הדעת איז א דין אז מען זאל זאגן הבדלה, נישט אז ס'איז א חלק פון תפילה. ניין, ס'איז נישט קיין הזכרת מאורע. אבער מען האט עס אריינגעלייגט אין תפילה. אבער מען האט עס אריינגעלייגט אין תפילה, אבער מען האט עס אריינגעלייגט אין תפילה... אבער מען האט אריינגעלייגט יעלה ויבוא.

Speaker 1:

ניין, טאקע אין די גמרא איז משמע אז קידוש און הבדלה איז די זעלבע סארט זאך. אבער מען קען זען אז די הזכרת שבת בשבת איז נישט נאר מיט דעם קידוש, ס'איז אויך מיט דעם הזכרת היום. אבער הזכרת היום, אז ס'איז דא דער עצם דין אז שבת זאל מען זאגן א תפילה פון שבת. מען קען זאגן אז מען איז יוצא ביידע מיט די זעלבע ווארט, אבער ס'איז צוויי דינים, ס'איז צוויי אנדערע הלכות. אזוי סאונדט עס.

הלכה: על הניסים (חנוכה/פורים) און עננו (תענית) — אינו חוזר

די זעלבע זאך נאך צוויי זאכן וואס מען האט פארגעסן **על הנסים חנוכה און פורים, אדער מען האט פארגעסן עננו בתפילת תענית, אינו חוזר ומתפלל.**

איך ווייס דאך פארוואס נישט. וואס איז די ענין מיט עננו מיט... וואס איז די סברא פארוואס ס'איז נישט מעכב? אזוי שטייט אין די גמרא, א יום שאין בו מוסף, א וואכעדיגע יום טוב, איז נישט מעכב. איך ווייס נישט פארוואס. אני לא ידעתי למה.

דיון: פארוואס איז על הניסים נישט מעכב?

פארוואס איז די על הניסים נישט מעכב? קענסטו מיר מסביר זיין?

Speaker 2:

איך קען זאגן ווייל... ווייל... ווייל... נישט קיין יום טוב? א מינוט. ראש חודש איז דאס די איינציגסטע וועג וויאזוי מען פראוועט די יום טוב. חנוכה

און פורים, ס'איז אזוי ווי ער גייט זיך עס דערמאנען ביי מוסף, אזא מין געדאנק. חנוכה, ער גייט דאך באלד אנצינדן לעכט און דאנקען דעם אייבערשטן און זאגן "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על מצוות נר חנוכה". און אזוי אויך פורים, ער גייט מאכן א... פורים, וואס גייט ער טון? און אין ראש חודש? ער טוט גארנישט ראש חודש. ער איז א מוסף, ס'איז דאך דא די היתר פאר א בעל תפילה אז ער גייט עניוועי דאווענען מוסף. אבער ראש חודש איז דאך א חומרא, ס'איז דאך דא א געוויסע שיטה אז מ'זאל נישט ארבעטן, מ'זאל פאסטן. פאסטן. נאר פארשידענע וועגן וויאזוי מ'רעקאגנייזט די יום טוב.

Speaker 1:

אבער מ'זעט דאך דא די זאך אז אויב די יום טוב ווערט דערמאנט אין אן אנדערע וועג, ער ווערט סערווירט אין אן אנדערע וועג.

Speaker 2:

ניין, ווייל ס'איז נישט טרו. א יום טוב איז דאך מער חמור ווי דעם. א יום טוב, סתם א יום טוב ווערט פארגעסן, יעלה ויבוא איז די תירוץ. ס'איז זיכער א יום טוב פארוועם? פאר די גרויסע. ס'איז וועגן ס'איז ווייניגער חמור. די גאנצע חנוכה פורים איז נישט אזוי וויכטיגע ימים טובים, ס'איז נישט אזא וואכעדיגע זאך. אבער ס'איז דא א וועג. אה, יא.

על הניסים איז א שפעטערע הוספה

און נס קודם שהגיע לרגליו, וואס הייסט אין א תענית ציבור, ס'איז דאך אויך זייער פשוט אז א מסורה, ווען די אנשי כנסת הגדולה האבן מתקן געווען, ווען האבן זיי מתקן געווען מודים על הניסים? יעלה ויבוא. על הניסים איז צוגעקומען ערגעץ אין פוינט ווען מ'האט מתקן געווען חנוכה. ס'איז נישט געווען געדרוקט אזוי שטארק אין די סידור. איך מיין צו זאגן, ס'איז אן הוספה וואס מ'האט אריינגעלייגט אין א תפילה וואס האט שוין עקזיסטירט. ס'איז געווען עפעס אנדערש ווי יעלה ויבוא.

Speaker 2:

יא, ווייל די אנשי כנסת הגדולה האבן עס מתקן געווען. אנשי כנסת הגדולה זענען געווען שוין נאך פורים. מרדכי איז געווען פון די ערשטע אנשי כנסת הגדולה. יא, מ'ווייסט נישט.

די עצה פון "קודם שהגיע לרגליו" — ענינו

Speaker 1:

אויף אן אופן, איז דא פשט א וועג, אז **אויב מ'האט זיך דערמאנט קודם שהגיע לרגליו, זאגט ער אריין "יהי רצון... שתשמע תפילתי פה היום הזה ותחלצני"**, פארוואס מאכט ער אריין די נוסח דא ווייס איך נישט. אין אנדערע ווערטער, ער קען עס אריינלייגן אן א סיום ברכה אין די תחנונים זיינע וואס ער זאגט פאר אן עת רצון פאר'ן רבונו של עולם. איך ווייס נישט פארוואס ער מאכט צו די געוויסע.

און על הניסים העלפט דאס נישט. על הניסים זאגט נישט די עצה. קענען קען מען לכאורה זאגן וואס מ'וויל, אבער ס'איז לכאורה נישט קיין תחנונים. אפשר וועט איר זאגן אז על הניסים האט צו טון מיט ברכת מודים, מודים אנחנו לך על ניסיך. אפשר קען מען זאגן מודים אנחנו לך על ניסיך ועל נפלאותיך. אבער דא איז נישט ברכת מודים, דא איז ביי תחנונים. די על הניסים קודם שהגיע לרגליו איז די צייט פאר תחנונים.

זייער גוט. סאו אן ענין, מ'מאכט א פשרה. מ'זעט מיר נישט. פון דעם איז יא דא, די אנדערע ווילן לערנען פון דעם זאגן אז ס'איז דא א וועג, מ'קען מאכן פון די על הניסים א בקשה. מ'קען זאגן "הרחמן... הוא יעשה לנו ניסים", אדער "כשם שעשית", דעמאלטס ווערט עס א בקשה. אגב, ס'איז אביסל א מאדנע טריק, אבער דאס איז לכאורה די דרך. די רמ"א, מ'זעט נישט אז ער זאל האלטן אז ס'איז געהאלטן א שיבוש אין די מעריב. די רמ"א שרייבט עס.

די גאנצע זאך פון תפילה איז וואס שטימט מיט די לשון. ס'איז נישט קיין זאך. אקעי. די רמ"א זעט נישט אויס אז ער האט געבערענגט די אידיע אז מ'קען טון יענע טריק. אקעי. יא.

הלכה: שכח מנחה בערב שבת

יעצט ווייטער. נאך ענינים פון שכח ולא. **התפלל מנחה בערב שבת, און יעצט האט ער שוין געדאוונט מעריב פון שבת, און יעצט מאכט ער הבדלה.** וויאזוי איז דער משלים? וויאזוי מ'דאוונט די שפעטערע

תפילת תשלומין ותפילה בציבור

תפילת תשלומין — שכח ולא התפלל מנחה בערב שבת

Speaker 1: די גאנצע זאך פון תפילה דארף סתם זיין שיין, נישט מאכן די טריקס איז נישט קיין זאך. אקעי. די רמ"א זעט נישט אויס אז ער האט געבערענגט די אידיע אז מ'קען טון יענע טריק. אקעי.

יא, יעצט ווייטער. נאך ענינים פון שכח. **שכח ולא התפלל מנחה בערב שבת**, און יעצט האט ער שוין געדאוונט מעריב פון שבת, איז ער יעצט מחויב, דארף ער מאכן א תשלומין. וויאזוי איז די תשלומין? וויאזוי דאוונט ער די שפעטערדיגע?

ער קומט צוריק צו א שאלה וואס דו האסט שוין דערמאנט פריער. רייט, אבער ס'איז אן ענין פון הלכות ערבית שתיים של שבת. די מצווה אז שבת דערמאנט מען נישט, מ'האט א מנהג חכמים אז שבת דערמאנט מען נישט די לאנגע תפילות פון שמונה עשרה, ווייל מ'וויל נישט מטריח זיין אויף די ציבור, ס'איז נישט קיין צייט פון שאלת רחמים. איז אויך נוגע אפילו אויב מ'האט א תפילת תשלומין צו טון, ווייל די תשלומין ווערט יעצט נאר די חיוב פון משלים זיין די זיבן ברכות. די זעלבע זאך געשעט ביום טוב. אינטערעסאנט.

דאס הייסט די תשלומין איז אזוי, ער דאוונט יעצט די יעצטיגע תפילה צוויי מאל, נישט ער דאוונט די פריערדיגע תפילה.

תשלומין פון שבת/יום טוב אין וואכן אריין

און די זעלבע זאך איז אין אן אנדערע פאל, ווען מ'האט נישט געדאוונט א שבת'דיגע שמונה עשרה, און יעצט איז שוין אין די וואכן. דאס הייסט, מ'האט נישט געדאוונט מנחה בשבת אדער ביום טוב, און יעצט מוצאי יום טוב האט מען צוויי שמונה עשרה'ס. דאוונט מען נישט קיין שבת'דיגע שמונה עשרה, זאגט ער נישט "אתה אחד". די ביסט שוין אין די וואכן, דו דאוונסט שוין א וואכעדיגע שמונה עשרה. מתפלל בראשונה ומתפלל בשניה.

פארוואס? ווייל די ערשטע איז די ריכטיגע, איז מעריב. די מתפלל בשתים, אדער לא התפלל באחת, מיר האבן יא געלערנט אז די גאנצע הבדלה איז. ס'איז אינטערעסאנט די וועג וויאזוי זיי ברענגען די השלמה'דיגע תפילה, איז נישט "באשעפער, איך בין דיר שולדיג אכצן ברכות, ולא ידעתי וויאזוי איך בין יעצט יוצא מיט זיבן ברכות". נאר פארקערט, דו דארפסט דאווענען, אבער דו דאוונסט יעצט. דו דארפסט נישט ע��עס מאכן פון דאבל. דאווענען דארף מען איינמאל יעצט, דאס איז אמת. יא, ווייל מ'איז שולדיג, אבער מ'איז נישט שולדיג די ברכות, מ'איז שולדיג די תפילה.

הבדלה אין תשלומין

אבער דאס איז יא אן אינטערעסאנטע זאך, אויב מ'האט נישט מבדיל געווען ביי די ערשטע, נאר מבדיל געווען ביי די צווייטע, דארף מען מאכן א דריטע. פארוואס? ווייל די פשט איז, ער האט געמאכט די תפילת תשלומין פאר די תפילת חובה פון יעצט. דאס הייסט, ער האט נישט געמאכט קיין תחנונים פאר זיין זכר שיכחה. דאס איז הבדלה, ער זאגט דאס איז הבדלה.

אויב ער מאכט אים זיין די תפילת תשלומין, אבער ער דאוונט די ראנג תפילה, די תפילת חובה איז מיט שטותים, און ער זאגט ערקלערט אז דאס איז א תפילת תשלומין, איז אינטערעסאנט, און די תפילה ווערט אזוי ווי ארויסגעווארפן. ער קען זיך נישט ניצן נישט אלס תשלומין און נישט אלס א רעגולער. ער האט א זכות צו דאווענען נאכאמאל.

Speaker 2: איך ווייס נישט, איך ווייס, יש ברירה, איך ווייס נישט צו דער הלכה זאל ער שוין אננעמען.

Speaker 1: ניין, די גאנצע זאך, איך זאג, די אלע הלכות זענען נישט פארן אייבערשטן. דער אייבערשטער פארשטייט, ווייסט אויך אז ער האט

אים געזאגט, ער זאל זיך אויסלערנען און האלטן סדר. די אלע הלכות זענען פאר מענטשן. פארן אייבערשטן דארף מען נישט די הלכות. פארן אייבערשטן איז נאר דא הלכות פון כוונה. אייבערשטער קען דיר זאגן, איך האב הנאה פון דעם. אבער דער אייבערשטער, ס'איז נישט די ווארט.

חוטא נשכר — ווען פארגעסן יעלה ויבוא

אקעי, בכל אופן, מתפלל צו זיין צוויי שמונה עשרה'ס, איך מיין אז ס'איז דא א זכות. איך מיין אז ס'שטייט אין ספרים אזוי. איך ווייס נישט צו א מענטש וואס האט פארגעסן יעלה ויבוא, ער דארף דאווענען צוויי שמונה עשרה'ס, איז דאס נאך בעסער. וואס, חוטא נשכר? יא, חוטא נשכר. ס'איז דא אזא דין אז מ'דארף מתפלל זיין.

לאמיר זאגן, לאמיר זאגן, ער איז א נעבעכ'ל, ער דארף מער תפילה. אבער ס'איז דא א מצוה, ס'איז דא א תקנת חכמים, א סדר פון תפילה, צו דערמאנען ראש חודש, ראש חודש מיט תפילה. דער האט עס נישט געטון. יעצט טוט ער עס נאכאמאל. די פריערדיגע תפילה איז געווען א שיינע תפילה, נאר ער האט נישט קיין ראש חודש תפילה. ס'איז נישט אז ער האט נישט געזאגט קיין ראש חודש.

איך מיין אז דער מענטש דארף מער תפילה. לאמיר זאגן, א מענטש וואס האט נעבעך נישט די דעת, ער קען נישט אזויפיל מכוון זיין, ער דארף נאך א תפילה. איך בין מסכים, איך האב דיר געזאגט, א מענטש וואס איז נאכנישט מסודר'דיג, ער דארף נישט זאגן נאך א יודעו פאר שייגעץ. איך בין נישט מסכים. איך בין נישט מסכים אז ער זאל נישט קיין טעסט, ער זאל נישט קיין... ער זאל נישט קיין שום... ער זאל נישט קיין שום ברכה לבטלה. ער האט א טשענס אז ער זאל שטיין בעת אופן הציבור, ער זאגט נישט קיין ברכה לבטלה. ער דארף זאגן ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ער דארף תשובה טון אז ער האט נישט געזאגט קיין ברכה לבטלה. ער האט געבענטשט, ער דארף צו דאווענען. ער האט געבענטשט, ער האט געבענטשט, ער דארף צו דאווענען.

תפילה איז א געשמאקע זאך

אבער יא, איך גיי צוריק צו וואס איך האב געזאגט. מ'דארף זיך טראכטן, איך וועל דיר זאגן נאך איינס. שבת האט ער ליב צו זינגען, איך ווייס, "כל מקדש" פרייטאג צו נאכטס. און איין וואך האט ער פארגעסן. ער קען עס זינגען נאכן סעודה. אדער האט ער געזונגען ראנג, ער האט פארגעסן, ער האט געמיינט אז ס'איז יום טוב, האט ער געזונגען די יום טוב ניגון, האט ער פארגעסן צו זינגען די שבת ניגון, איך ווייס וואס. זינגט ער נאכאמאל די שבת ניגון.

מ'דארף זיך טראכטן אז תפילה איז א געשמאקע זאך, אזוי ווי א ניגון. אונז זענען מיר צוגעוואוינט אז ס'איז א חוב, ס'האט נישט קיין טעם. אבער אויב ס'איז א שיינע זאך, ער האט פארפאסט צו זאגן, צו זינגען די הלל וואס מ'זינגט ראש חודש, אזוי ווי דער רמב"ם זאגט, אפילו שחרית ומוסף, אפילו ווען ער וויל לכתחילה דאווענען שחרית און גלייך נאכדעם מוסף, דארף ער אינצווישן זיך אביסל אוועקזעצן, זאגן קאפיטלעך, וואטעוועהר, זינגען א קה אכסוף, א קה אכסוף.

אזוי ווי דער אייבערשטער שטייט אנהייב הלכות תפילה, פאר'ן דאווענען זאל מען זיך שוהה זיין אביסל, שוהה זיין.

אסור למתפלל בציבור שיקדים תפלתו לתפילת הציבור

יעצט איז דא נאך א הלכה וואס ס'הייבט זיך אויך אן, איך מיין אז ס'קומט דא אריין, ווייל ס'איז נאך אזא הלכה פון איינער וואס האלט נישט גוט מיט'ן סדר. א נארמאלער מענטש גייט ער מיט'ן סדר וואס מ'האט געלערנט אין די פריערדיגע פרק. וואס מאכט זיך אז איינער האלט נישט מיט קאפ מיט'ן סדר? דארף מען אים זאגן וואס ער זאל טון.

זאגט דער רמב"ם אזוי, **"אסור למתפלל בצבור שיקדים תפלתו לתפלת הצבור"**. ער טאר נישט אנהייבן דאווענען שמונה עשרה פאר דער עולם הייבט אן. אן אינטערעסאנטער איסור, איך ווייס נישט פונקטליך וואס דער איסור איז. ס'איז נישט קלאר וואס ער מיינט דער איסור.

Speaker 2: אפשר דער חיוב תפילה בצבור איז דאס מחייב?

Speaker 1: יא, בסך הכל פשוט, ער מיינט צו זאגן דאס מיינט תפילה בצבור. וואס איז דער איסור? ער מיינט צו זאגן זאלסט מיטדאווענען מיט'ן עולם. נישט כאפן. פארדעם מוזטו קומען פריער צו מיטדאווענען מיט'ן עולם. דאס איז דער עיקר פון תפילה בצבור. ניין, ס'איז נישט קלאר.

יעצט זאגט ער אזוי. ער מיינט די ספיד, אז ווען א מענטש דאווענט מיט די ציבור זאל ער דאווענען אזוי לאנג ווי די ציבור. ניין, ער מיינט שמונה עשרה. ער מיינט ער זאל נישט אנהייבן שמונה עשרה ווען זיי האלטן נאך ביי ברכת קריאת שמע וכדומה. דאס איז די עיקר טייטש.

מי שאיחר — ווער עס קומט שפעט

יעצט אזוי, **א מי שאיחר ובא לבית הכנסת**, איינער וואס מאכט זיך שפעט און ער קומט אריין אין בית הכנסת, און דער עולם האלט שוין אינמיטן מתפלל בלחש, זיי האלטן שוין אינמיטן תפילת לחש, קען ער זיך נאך מיטהאקן מיט שמונה עשרה אדער נישט?

איז עס אזוי: **אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח ציבור לקדושה, יתפלל**. אויב ער זעט אז ער האט נאך גענוג צייט, וויאזוי ווייסט ער? ער זעט וואו זיי האלטן. ער קען נאך אנקומען ביז דער שליח ציבור האט אנגעקומען צו קדושה, ער האט נאך נישט געענדיגט, ער קען נאך זאגן קדושה מיט די ציבור, זאל ער דאווענען. **ואם לאו**, זאל ער נישט טון. פארוואס? ווייל ער גייט פארפאסן די קדושה.

אזוי, וואס זאל ער טון? **ימתין עד שיתחיל שליח ציבור להתפלל בקול רם**, ער זאלווארטן ביז דער שליח ציבור הייבט אן חזרת הש"ץ, **ויתפלל עמו בלחש מילה במילה עד שיגיע שליח ציבור לקדושה**, ער זאל מיטזאגן יעדע ווארט פון די שליח ציבור שטילערהייט ביז ער קומט אן צו די קדושה. **דעמאלטס עונה קדושה עם הציבור, ומתפלל שאר תפילתו לעצמו**. ער מוז נישט מיטהאלטן די רעסט פון די תפילה, זאגט דער רמב"ם. ער מוז נאר מיטהאלטן ביז קדושה, און נאכדעם קען ער שוין גיין אויף זיין אייגענע פעיס.

אנדערע, די שפעטערדיגע פוסקים זאגן יא אז מ'זאל מיטהאלטן מיט די חזן על הסדר ביז סוף שמונה עשרה.

דיסקוסיע: פראקטישע שאלות וועגן מיטדאווענען מיט די בעל תפילה

Speaker 2: איך מיין די ענטפער איז מסתם פשוט, אויב דאס איז א קליינע בית המדרש און די בעל תפילה'ס קול פילט אן די בית המדרש, עס גייט דיר מבולבל זיין, דאווען מיט מיט אים.

Speaker 1: ניין, דא איז דא א מצב וואו ער קען דאווענען לעצמו. ווען רעדסטו וועגן? דער מתפלל'ס שאר תפילה לעצמו, דאס איז די איבעריגע זאל ער מיטדאווענען מיט די בעל תפילה.

דאס איז א פראקטישע שאלה. אויב די בעל תפילה דאווענט זייער הויך, גייסטו נישט האבן קיין כוונה, גייסט נישט קענען דאווענען רואיג, דאווען מיט. ס'איז פשוט א פראקטישע שאלה.

Speaker 2: ניין, די פוינט איז, פארוואס ביז דעמאלט מוז ער יא מילה במילה? ער קען נישט אליינס מאכן.

Speaker 1: קוק, הרמב"ם גייט זאגן, **ואם התחיל להתפלל קודם שליח ציבור, והגיע שליח ציבור לקדושה**, ער האלט אינמיטן דאווענען, אבער ער האלט נישט ביי קדושה, דאס איז די ווארט. דא ווילסטו אז ער זאל מיטדאווענען, און ער זאל האלטן ביי קדושה די זעלבע צייט ווי זיי. סתם דו קומסט אן צו קדושה און דו טוסט נישט וואס איז דער הערשער.

יגדיל שמך, חלילה יתחלל שמך, מעורר אהבה וכו', די גאנצע הלכה איז דא. פארוואס זאל מען זיך נישט מתפלל זיין בציבור שיקדים? ווייל דאס ברענגט אלע פראבלעמס.

Speaker 2: אה, אפשר דאס איז דער פשט.

Speaker 1: ניין, אבער יקדים איז ער מקדים. פארקערט, מאחר, די צווייטע הלכה רעדט פון איינער וואס מאחר, ער איז געקומען שפעט. אבער אויך נישט מקדים זיין, פשוט ווייל ער זאל דאווענען מיט'ן ציבור.

ראיה אז תפילת לחש מיט'ן ציבור איז אויך תפילה בציבור

דא זעט מען אין מפרש אז ס'איז יא דא א זאך פון תפילת לחש מיט'ן ציבור. איך האב נעכטן און איינער נעכטן געזאגט אז ס'איז די סתם פון די ראשונים אז די עיקר תפילת הציבור איז בהויכע שמונה עשרה. דא זעט מען קלאר אז ער דארף דאווענען די תפילת לחש מיט'ן ציבור. איך ווייס נישט קלאר.

פאר א פראקטישע זאך, טאקע פאר די וואס ווילן זיין מסודר און וואלן, זיי ווילן קענען באלד ענטפערן קדושה, אבער וואס איז מיט די לא יקדים? איך האב געוואלט האבן... מיר האבן געפרעגט, לא יקדים, פשט יא, ער דארף מיטדאווענען מיט'ן עולם, אפילו ער איז מקדים, זאל ער אנהייבן מיט'ן עולם.

Speaker 2: יא, אבער ער וועט ענדיגן פאר'ן עולם.

Speaker 1: אפשר ווי ער איז דער חזן פאר'ן עולם, איך ווייס נישט וואס ס'איז. איך ווייס נישט, איז דאס נישט תפילה בציבור? פארוואס לא יקדים תפילתו לתפילת הציבור? דער עולם וויל מיטדאווענען פאר זיך, איך ווייס נישט.

זיי אלע מפרשים זאגן דא ווייל די תפילת הרבים איז רצויה, אבער דאס מאכט נישט קיין סענס, דאס האט ער שוין געזאגט. דאס הייסט אויך תפילת הרבים, ער זאגט דאך א פנים אליין. זעט אויס אז נישט. וואס איך וויל זאגן אז תפילת הרבים מיינט נישט נאר אז מיר זענען אין איין בית המדרש און מיר דאווענען, נאר מיר דאווענען צוזאמען.

איך ווייס נישט. אוקעי.

סיכום

עד כאן, אזעלכע... ווער ס'האט געמאכט א טעות, בעסער מ'זאל נישט מאכן קיין טעותים, און מ'וואלט נישט אנגעקומען צו די אלע הלכות. ס'איז מסכים?

Speaker 2: ניין.

אויב ער האלט אינמיטן שמונה עשרה ווען דער ש"ץ קומט צו קדושה

Speaker 1: אה, ס'איז אן אינטערעסאנטע הלכה, צו הערן די בעל תפילה איז שומע כעונה, הייסט אזוי ווי דו ביסט מפסיק מיט דיין אייגענע. אנשטאט דו זאגסט דאך פאר אים, אבער א רגע שפעטער ביסטו שומע כעונה, "האנו והאנינו".

Speaker 2: ניין, נישט לגבי דעם.

Speaker 1: די שאלה איז געווען גאונים וואס האבן גע'טענה'ט אז ער זאל נישט שטיין. דער רמב"ם זאגט אז אויב דער שליח ציבור קומט אן צו קדושה, **לא יפסוק**. איז געווען גאונים וואס האבן גע'טענה'ט אז לא יפסוק מיינט אז ער זאל אפילו נישט שווייגן, ווייל דעמאלט איז ער שומע כעונה.

דער באר מנוחה לאכט אויף דעם. דער באר מנוחה זאגט אז ס'מאכט נישט קיין סענס. שומע כעונה מיינט נישט אז יעדע זאך וואס ער הערט הייסט א הפסק, ס'מיינט אז מ'איז יוצא בשמיעה. פארקערט, מ'איז יוצא.

ס'איז דא אויף דעם עפעס א פוילישע ווארט וואס זאגט אז אין שליח לדבר עבירה. מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, פאר דעם מחשבה אליין. אפשר איז דאס די איידיע, אז א משמיע כונה איז אזא סארט שליח, אדער א מחשבה טובה וואס איז לטוב העלפט עס.

אבער איינער האט איינעם געהערט דברי מגין, ער מיינט נישט אז דו האסט עס געזאגט, ער מיינט אז דער אנדערער זאל מקבל זיין לשון הרע.

יא, אבער די זעלבע זאך, דא איז די זעלבע מעשה, איז שתיקה אזוי איז די הלכה. דער שולחן ערוך זאגט אז מ'זאל שווייגן, מ'זאל שווייגן.

שומע כעונה — ווי עס שייך צו לשון הרע און צו הפסק בתפילה

שומע כעונה איז א טול, נישט אן אויטאמאטישע חלות

Speaker 1:

עס מיינט נישט אז מ'איז יוצא בשמיעה, פארקערט, מ'איז יוצא. דאס איז א טול וואס דו קענסט ניצן, נישט אז עס איז פירסט אראפ אויף דיר שומע כעונה.

א פוילישע ווארט — פארגלייך צו "אין שליח לדבר עבירה"

Speaker 1:

ס'איז דא אויף דעם עפעס א פוילישע ווארט וואס זאגט "אין שליח לדבר עבירה", יא, דו קענסט? "מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, אבל מחשבה רעה" — עפעס איז אזא איידיע.

דאס הייסט, א שומע כעונה איז אז ס'איז דא א שליח, אדער א מחשבה טובה וואס איז לטוב העלפט עס. אז איינער האט געהערט א דבר מגונה, ער מיינט נישט אז דו האסט עס געזאגט, ער מיינט אז אן אנדערער וועט מקבל זיין לשון הרע. יא, אבער דא זאגט ער שומע כעונה אויף לשון הרע.

פראקטישע נפקא מינה — שותק בשעת קדושה

Speaker 1:

דא איז די זעלבע מעשה, ער איז שותק. אזוי איז די הלכה, דער שולחן ערוך זאגט אז מ'זאל שווייגן, מ'זאל יא שווייגן. ער איז שותק און ער הערט אויס קדושה, איז די מצוה פון קדושה האט ער, אבער נישט די עבירה פון הפסק זיין.

ס'איז גוט, עס מיינט נישט דאס, פשוט עס מיינט נישט דאס שומע כעונה.

דער רמ"א'ס שיטה

Speaker 1:

דער רמ"א אפשר האלט אז מ'דארף נישט, מ'ווייסט אז מ'דארף מפסיק זיין אויסצוהערן. אקעי.